

KESKON
VUOSIRAPORTTI 2018

KESTÄVÄ KEHITYS

KESTÄVÄ KEHITYS

Osiassa kuvataan kestävän kehityksen kohokohtia, vastuullisuusohjelman tavoitteita ja saavutuksia sekä esitetään GRI-standardien mukaiset vastuullisuuden tunnusluvut.

Kestävä kehitys K-ryhmässä	3	Työyhteisö	22
Kohokohdat 2018	4	Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat	33
Vastuullisuusstrategia 2018–2022	5	Ympäristö	42
Sidosryhmät ja vuorovaikutus	6	Johtamistapa	56
Mahdollisuudet ja riskit	8	Raportointiperiaatteet	59
Hyvä hallinto ja talous	10	GRI-indeksi	60
Asiakkaat	15	Varmennusraportti	67
Yhteiskunta	18		

Kestävä kehitys K-ryhmässä

Vastuullisuus on meille strateginen valinta ja jokapäiväistä työtä. Vastuullisuustyötä ohjaavat Keskon vastuullisuusstrategia, vastuullisuusohjelma, yleiset yhteiskuntavastuun periaatteet, K Code of Conduct -ohjeisto ja Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet.

Vastuullisuusstrategia nostaa asiakkaat keskiöön

Keväällä 2018 laaditun vastuullisuusstrategian mukaan vastuullisuustyömme keskittyy entistä enemmän asiakkaisiimme. Haluamme mahdollistaa asiakkaillemme kestävän elämäntavan – oli kyseessä sitten arjen ruokailu, liikkuminen tai asuminen. Osallistamme asiakkaitamme entistä enemmän vastuullisuustekoihimme.

Vastuullisuusohjelma kertoo työmme tavoitteet

Vastuullisuusohjelman teemat:

- Hyvä hallinto ja talous
- Asiakkaat
- Yhteiskunta
- Työyhteisö
- Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat
- Ympäristö

*Kesko on maailman
vastuullisin kaupan
alan yritys.*

"Kesko on mukana YK:n Global Compact -aloitteessa ja on kaikissa toimintamaissaan sitoutunut noudattamaan kymmentä yleisesti hyväksyttyä ihmisoikeuksia, työelämää, ympäristöä ja korruptionvastaista toimintaa koskevaa periaatetta."

Mikko Helander,
pääjohtaja

Kohokohdat 2018

Näissä onnistuimme

Sähköautojen latausverkosto avaa tietä liikkumisen murrokselle

Avaamalla sähköautojen latauspisteitä kauppojen yhteyteen eri puolille Suomea tuomme uuden ajan liikkumisen helposti asiakkaidemme ulottuville. Vuonna 2018 avatut 13 uutta pikalatausasemaa laajensivat K-Lataus-verkoston jo yhteensä 49 latausasemaan. K-Latauksen valtakunnallinen verkosto kattaa vuoden 2019 lopussa lähes 400 sähköautojen latauspistettä yli 70 latausasemalla.

Tuottajalle kiitos -tuotteilla tukea suomalaisille viljelijöille

Jatkamme työtämme suomalaisen ruoan arvostuksen nostamiseksi ja viljelijöiden toimeentulon parantamiseksi. Auttaaksemme kuivan kesän vuoksi ahdinkoon joutuneita viljelijöitä panostimme syksyn aikana voimakkaasti Tuottajalle kiitos -toimintamalliin, johon liittyi loppuvuodesta mukaan myös viisi suomalaista yritystä valituilla brändituotteillaan. Vuodesta 2018 tilitämme ruoantuottajille 650 000 euron lisäosuuden.

Lisää aurinkovoimaloita K-kauppojen katoille

Aurinkovoima sopii erinomaisesti ruokakaupan sähkön lähteeksi, sillä kauppa kuluttaa kylmälaitteissaan sähköä eniten kesällä, jolloin voimalan tuotanto on suurimmillaan. Vuoden 2018 aikana K-kauppojen katoille valmistui 10 uutta aurinkovoimalaa, ja investointeja jatketaan vuonna 2019. Yli 30 aurinkovoimalallaan K-ryhmä on Suomen suurin aurinkovoiman tuottaja ja käyttäjä.

Entistä tiukemmat tavoitteet muovin kierrättämiseksi ja vähentämiseksi

Muovin vähentäminen ja muovijätteen kierrättäminen puhuttivat asiakkaitamme koko vuoden 2018 ajan. Vauhdittaaksemme vaihtoehtoisten ostokassien käyttöä hinnoittelimme muovi-, paperi- ja biohajoavat kassit samanhintaisiksi kaikissa K-ruokakaupoissa. Asetimme uudessa muovilinjauksessamme tiukkoja tavoitteita muovin kierrättämiseksi, vähentämiseksi ja välttämiseksi.

Tätä kehittämme

Vastuullisuus osaksi asiakkaidemme arkea

Yksi vastuullisuustyömme haasteista on ollut, miten saamme vastuullisuuden näkyvämmäksi asiakkaillemme ja osaksi asiakkaidemme arkea. Kevään 2018 strategiapäivityksessä nostimme asiakkaat entistä vahvemmin vastuullisuustyömme keskiöön. Teemme jatkossa toimenpiteitä, joilla edistämme asiakkaidemme kestävää ja hyvää elämää, ja osallistamme asiakkaitamme vastuullisuustekoihimme entistä enemmän.

Vastuullisuusstrategia 2018–2022

Keväällä 2018 laaditun vastuullisuusstrategiamme mukaan vastuullisuustyömme keskittyy entistä enemmän asiakkaisiimme.

VISIO		MAHDOLLISTAMME ASIAKKAILLEMME VASTUULLISEMMAN ELÄMÄNTAVAN											
STRATEGISET TAVOITTEET		Vastuullisuus ja sen tuoma hyöty ohjaavat kuluttaja- ja yritysasiakkaiden valintoja			Sijoittajat arvostavat Keskoa vastuullisena sijoituskohteena			K-ryhmän työntekijät ja K-kauppiaat toimivat vastuullisuustyön lähettiläinä			K-ryhmällä on merkittävä asema yhteiskunnallisessa keskustelussa vastuullisuuden edelläkävijänä		
	STRATEGISET TOIMENPITEET	1	Haluamme olla kiertotalousratkaisujen edelläkävijä										
		2	Vahvistamme hankinnan vastuullisuutta ja läpinäkyvyyttä toimitusketjussa										
		3	Tuomme valikoimiimme kaupallisesti merkittäviä, vastuullisuutta edistäviä omien tuotemerkkien tuotteita										
4		Käyttämällä asiakastietoa ja tekoälyä vastuullisesti luomme asiakkaille ja yhteiskunnalle tietoon pohjautuvia palveluita											
5	Lisäämme paikallisia vastuullisuustekoja yhdessä K-kauppiaiden ja työntekijöidemme kanssa												
6	Vähennämme energiankulutusta ja lisäämme omaa uusiutuvan energian tuotantoa												

Sidosryhmät ja vuorovaikutus

K-ryhmä on merkittävä kansainvälinen ja paikallinen toimija, jonka toiminnan vaikutukset ulottuvat koko yhteiskuntaan. Teemme tiivistä yhteistyötä eri sidosryhmiemme kanssa ja tapaamme päivittäin 1,5 miljoonaa asiakasta kaupoissamme. Tutkimme sidosryhmien näkemyksiä ja toiveita säännöllisesti ja kehitämme toimintaamme heidän odotuksensa huomioiden.

"Tärkein sidosryhmämme on tulevat sukupolvet. Teemme tänään päätöksiä, jotka vaikuttavat kymmenien vuosien päähän. Tästä esimerkkejä ovat strategiset tavoitteemme, ilmastotyömme, ihmisoikeussitoumuksemme ja toimitusketjumme vastuullisuuden pitkäjänteinen parantaminen. Olemme sitoutuneet edistämään YK:n kestävä kehityksen tavoitteita toiminnassamme."

Matti Kalervo,
vastuullisuusjohtaja

KESKEISET SIDOSRYHMÄT	SIDOSRYHMÄN OSALLISTAMINEN JA VUOROVAIKUTUSKANAVAT	SIDOSRYHMIEN KESKEISIÄ HUOLENAIHEITA JA MIELENKIINNON KOhteita VUONNA 2018	SIDOSRYHMÄN ODOTUKSIIN VASTAAMINEN
Asiakkaat	- Päivittäiset asiakaskohtaukset - Asiakaspalvelukanavat ja -sovellukset - Asiakaskyselyt - Sosiaalinen media	Muovien kulkeutuminen meriin ja muualle luontoon huolestuttaa asiakkaitamme. Asiakkaamme toivoivat yhteydenottoissaan, että muovin käyttöä kaupassa vähennettäisiin. Rakentamisen ja talotekniikan kaupan asiakkaita kiinnostavat energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvan energian ratkaisut, esimerkiksi aurinko- ja tuulienergia sekä lämpöpumppuratkaisut.	Asetimme muovilinjauksessamme tiukoja tavoitteita muovin kierrättämiseksi, vähentämiseksi ja välttämiseksi. Lue lisää muovitoimistamme ja energianeuvonnasta .
Sijoittajat, osakkeenomistajat, analyytikot ja muut pääomamarkkinoiden edustajat	- Yhtiökokous - Tulosjulkistukset - Tiedotustilaisuudet - Sijoittajasivut ja muut digitaaliset kanavat - Sijoittajatapaamiset - Kyselyt ja arviot	Sijoittajatapaamisissa kysyttiin, mitä toimenpiteitä teemme ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Myös sähköautomallistomme ja sähköautojen latausverkostomme herättivät kiinnostusta. ESG-näkökulmista hyvän hallinnon kysymykset kiinnostivat suurempia omistajia aiempaa enemmän.	Asetimme vuonna 2017 tieteelliset päästötavoitteet (Science Based Targets) kiinteistöjemme, kuljetustemme ja toimitusketjumme päästöjen vähentämiseksi. Lue lisää ilmastotyöstämme .
Keskon henkilöstö	- Suoritus ja osaaminen: henkilöstötutkimus, kehityskeskustelu ja päivittäinen vuorovaikutus - Yhteistoiminta henkilöstön kanssa - Työyhteisöviestintä ja henkilöstön palaute- ja keskustelukanavat - SpeakUp-ilmoituskanava - K Code of Conduct	Henkilöstötapaamisissa ja keskustelukanavissa runsaasti kiinnostusta herätti K-Kampus , K-ryhmän uusi toimitalo , joka valmistuu keväällä 2019. Henkilöstöä askarruttavat kysymykset liittyivät muun muassa työtiloihin ja -välineisiin, muuttuviin työskentelytapoihin, pysäköintijärjestelyihin ja liikuntamahdollisuuksiin.	Henkilöstö on osallistunut K-Kampusin ja tulevien toimintatapojen suunnitteluun aktiivisesti. K-Kampusin etenemisestä kerrotaan säännöllisesti K-Kampus-infoissa, Yammerin K-Kampus-ryhmässä ja intraneteissa. Esimiehiä valmennettiin työskentelytapojen muutokseen syksyn 2018 aikana ja koko henkilökunnalle järjestetään valmennuksia alkuvuodesta 2019.

KESKEISET SIDOSRYHMÄT	SIDOSRYHMÄN OSALLISTAMINEN JA VUOROVAIKUTUSKANAVAT	SIDOSRYHMIEN KESKEISIÄ HUOLENAIHEITA JA MIELENKIINNON KOhteita VUONNA 2018	SIDOSRYHMÄN ODOTUKSIIN VASTAAMINEN
Kauppiaat ja kaupan henkilöstö	- Kauppiastapaamiset ja -kokoukset - Digitaaliset viestintäkanavat ja yhteinen ammattilehti - K-kauppiaiden ja K-kaupan vastuulliset toimintaperiaatteet (K Code of Conduct) - K-ryhmän yhteinen ammattitapahtuma K-Team Päivät	K-kauppiasliitto ja kauppiaat keskustelivat ammattitaitoisen kaupan alan henkilökunnan saatavuuden haasteista ja henkilökunnan osaamisen kehittämisen tärkeydestä. Muovin käyttö tuotteissa herättää kysymyksiä kaupassa. Kauppiaat toivat Keskon kanssa keskustellessaan esiin tarpeen selkeämmistä ja informatiivisemmista pakkausmerkinnöistä sekä pakkausten kierrätettävyydestä.	Kehitimme työssä oppimisen ohjausta ja järjestimme uudenlaisia valmennuksia työpaikkaohjaajille. Kaikki kaupan alan ammattilaisille tarjoamamme koulutukset koottiin yhteiseen portaaliin, www.k-academy.fi. Muovilinjauksessamme asetimme tavoitteita pakkausmerkintöjen parantamiseksi ja pakkausten kierrätettävyyden lisäämiseksi.
Tavarantoimittajat ja palveluntuottajat	- Tavarantoimittajakohtaamiset ja kumppanitusohjelmat - K Code of Conduct ja vastuullisen hankinnan opas - Hyvien kauppatapojen mukainen yhteistyö - Auditoinnit ja koulutukset	Suomalaisen ruoan tulevaisuus sekä kuuman ja kuivan kesän 2018 aiheuttama suomalaisen ruoantuotannon ahdinko nousivat yleiseen keskusteluun.	Jatkoimme työtä suomalaisen ruoan arvostuksen nostamiseksi ja viljelijöiden toimeentulon parantamiseksi. Lue lisää: Tuottajalle kiitos -toimintamalli
Yhteiskunta (media, viranomaiset, kansalais- ja muut järjestöt ja ammattiyhdistykset)	- Tapaamiset - Mediatilaisuudet ja -kyselyt - Toiminta järjestöissä - Kansalaisjärjestöjen kyselyt	Tyttöjen ja naisten oikeuksista keskusteltiin erityisesti Planin Girls Takeover -tempauksen yhteydessä. Finnwatchin aloitteesta käynnistynyt yritys vastuulakikampanja nosti ihmisoikeudet ja hankintaketjut keskusteluun. Media seurasi Suomen alkoholilain uudistuksen vaikutusta alkoholijuomien myyntiin ja keskustelua energiajuomien kieltämisestä alaikäisille.	Olimme mukana Girls Takeover -tempauksessa ja sen myötä nostimme tasa-arvotyön edistämisen osaksi vastuullisuusohjelmaamme. Osallistuimme yritysvastuulakikampanjaan ja kerroimme ihmisoikeustyöstämme. Alkoholilain uudistuksen vaikutuksia kauppoissa olivat pienpanimotuotteiden valikoiman kasvu ja alkoholittomien juomien myynnin kasvu. Energiajuomien haittavaikutusten ehkäisemiseksi kannatamme K-ryhmässä lainsäädäntöön pohjautuvaa ikärajaa energiajuomien myynnille.

Mahdollisuudet ja riskit

Keskon toimintaympäristöön liittyviä keskeisiä mahdollisuuksia ja riskejä kuvataan tässä osiossa.

Lue lisää toimintaympäristöstä ➔

MAHDOLLISUUDET		RISKIT
 Taloudellinen toimintaympäristö Kolme strategista kasvualuetta ovat päivittäistavara-kauppa, rakentamisen ja talotekniikan kauppa sekä autokauppa. Kasvun kannalta keskeistä on markkinaosuuden kasvattaminen Suomen päivittäistavara-kaupassa, rakentamisen ja talotekniikan kaupan kasvattaminen Pohjois-Euroopassa, markkinajohtajuuden vahvistaminen Suomen autokaupassa sekä digitaalisten palveluiden kehittäminen.	- Asiakaslähtöisyys ja laatu sekä kilpailukykyiset hinnat tuovat kilpailuetua. - Vahva taloudellinen asemamme luo erinomaiset mahdollisuudet kasvuun ja toiminnan kehittämiselle. - Rakentamisen ja talotekniikan kaupassa yritysasiakaskaupan osuus suhteessa kuluttaja-asiakaskauppaan kasvaa markkinamuutoksen seurauksena.	- Kireä hintakilpailu ja suhdannevaihtelut voivat heikentää liiketoiminnan kannattavuutta. Epäonnistuminen laatu- ja palvelulupauksessa heikentää asiakastyytyväisyyttä. - Virhearvot yrityskaupoissa ja odottamattomat markkinamuutokset voivat aiheuttaa taloudellisia menetyksiä. - Rakentamisen ja talotekniikan kaupan toimintamallit eivät mukaudu eri asiakassegmenteissä tapahtuviin muutoksiin.
 Hankinta ja ihmisoikeudet Asiakkailla on tarjottava entistä tarkempaa tietoa tuotteiden alkuperästä ja valmistustavasta. Huolehdimme, että vastuullisuus ja tuoteturvallisuus toteutuvat toimitusketjussa.	Tekemällä yhteistyötä tavarantoimittajien kanssa, jotka jakavat arvomme, tavoitteemme ja toimintatapamme, parannamme toimitusketjun läpinäkyvyyttä ja edistämme vastuullisuuden toteutumista koko toimitusketjussa. Panostukset toimitusketjun vastuullisuuteen lisäävät sidosryhmien luottamusta.	- Toimitusketjun sosiaalisen vastuun tai ympäristövastuun hallinnassa tapahtuvat poikkeamat voivat aiheuttaa ihmisoikeusloukkauksia, ympäristövahinkoja, taloudellisia tappioita, sidosryhmien luottamuksen menetyksiä sekä vaikeuttaa vastuullisuustyötä ja sen uskottavuutta. - Jos tuoteturvallisuuden hallinta epäonnistuu tai toimitusketjun laadunvarmistus pettää, voi seurauksena olla taloudellisia tappioita, asiakkaiden luottamuksen menettäminen tai pahimmassa tapauksessa asiakkaiden terveyden vaarantuminen.
 Digitaaliset palvelut ja tiedolla johtaminen Strategiamme mukaisesti tavoitteena on tarjota asiakkaille kaupan alan parhaat digitaaliset palvelut.	- Yhdistämällä verkkokaupan ja digipalvelut kattavaan kauppapaikkaverkostoon luomme edellytykset erinomaiseen asiakaspalveluun K-ryhmässä. - Tarjoamme saumattoman asiakaskokemuksen kaikissa kanavissa hyödyntämällä data-analytiikkaa ja palvelumuotoilua. - Asiakastiedon ja tutkimuksen avulla kehitämme henkilökohtaisempaa asiakaskokemusta sekä kauppakohtaisia liikeideoita.	- Verkkokaupan kannattavuuden haasteita ovat muun muassa logististen toimintamallien tehokkuus ja nykyisten kauppapaikkojen soveltuvuus verkkokaupan logistiikkaan. - Digitaalisiin palveluihin ja tietojärjestelmiin kohdistuvat cyberuhat lisäävät liiketoiminnan jatkuvuuteen ja asiakastietoihin kohdistuvia riskejä. - Verkkokaupan ja digipalveluiden jatkuva muutos asettaa erityisiä haasteita uusien palveluiden nopealle kehittämiselle ja integroinnille nykyisiin toimintamalleihin ja järjestelmiin. - Verkkokaupan kasvaessa tai markkinatilanteen muuttuessa riskinä on, että kivijalkakauppaan pohjautuvan ketjun tai kauppapaikan kannattavuus heikkenee.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset

Sidosryhmät, erityisesti asiakkaat ja sijoittajat, odottavat yrityksiltä toimenpiteitä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Keskon kaikilla toimialoilla on mahdollisuus tarjota asiakkaille ratkaisuja ilmastovaikutusten pienentämiseksi, sillä asuminen, ruoka ja liikkuminen ovat suurimmat yksityisen kulutuksen kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttajat.

MAHDOLLISUUDET

Kestävä elämäntapa

- Ympäristöystävällisillä tuotteilla ja palveluilla, pakkaus- ja hyllymerkinnöillä sekä asiakasviestinnällä voidaan auttaa asiakkaita tekemään ilmastonmuutosta hillitseviä ostopäätöksiä. Keskeisiä keinoja ovat kasvisperäisen ruoan lisääminen, kotona syntyvän ruokahävikin pienentäminen, energiatehokkaat kodinlaitteet, asuntojen energiaremontit ja vähäpäästöiset automallistot ja sähköautojen latauspisteet.
- Kattava lähikauppaverkostomme lisäpalveluineen vähentää asiakkaiden liikkumisesta aiheutuvia päästöjä, kun lähikauppamatkat voidaan kulkea useammin kävellen, pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla.

Energialähteet

- Energiastrategiamme mukaisesti Keskon K-kauppiaille myymä sähköenergia sekä Keskon käyttämä sähköenergia on 100 % uusiutuvaa. Keskon kauppapaikkojen ja toimitalojen energiatehokkuus on alan huippua.
- Merkittävimpiä energiatehokkuuden parannuskeinoja kaupoissa ovat etähallinta ja ylläpito, LED-valaistus, aurinkovoima ja kylmälaiteratkaisut, kuten lauhdelämmön talteenotto ja hiilidioksidin käyttö kylmäaineena.

Sään ääri-ilmiöt

- Rakentamisen ja talotekniikan kaupalla on mahdollisuus toimia sään ääri-ilmiöt huomioivan rakentamistavan asiantuntijana ja materiaalien tarjoajana.

Säätely

- Sitoutumalla vapaaehtoiisiin toimiin ennen pakottavaa säätelyä toimimme kestävä kehityksen edelläkävijänä ja tarjoamme kestäviä ratkaisuja asiakkaillemme (esimerkiksi muovikassien Green Deal -sopimus, erilaiset kiertotalousratkaisut ja K-Lataus-verkosto).

RISKIT

- Emme erottaudu riittävästi kaupan alan vastuullisimpana toimijana emmekä pysty tarjoamaan asiakkaille kestävä elämäntapaa tukevia tuotteita ja palveluita.
- Mahdolliset epäonnistumiset ympäristövastuun toteuttamisessa saattavat heikentää kannattavuuttamme ja mainettamme.
- Mikäli energialähdevalintamme ja -investointimme osoittautuvat tehottomiksi, voi tällä olla negatiivisia vaikutuksia kannattavuuteemme ja maineeseemme.
- Ilmastonmuutos lisää sään ääri-ilmiöiden riskiä ja vaikuttaa sekä globaaliin että kotimaiseen ruoantuotantoon. Vaikutuksista voi aiheutua yllättäviä vahinkoja tai liiketoiminnan keskeytyksiä.
- Ilmastonmuutos voi vaikuttaa sääntelyn tuomina riskeinä, esimerkiksi erilaisina lupamenettelyinä tai päästöjen hinnoittelun ja verotuksen tuomina kustannuksina.
- EU:n ja Suomen hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpano tulee vaikuttamaan energiaratkaisuihin ja saattaa nostaa energian hintaa.

Hyvä hallinto ja talous

Vastuullinen liiketoiminta ja hyvä hallinnointitapa luovat vahvan perustan hyvän ja kestävä taloudellisen tuloksen saavuttamiseksi.

Kesko ja K-kauppiat ovat merkittäviä työllistäjiä, veronmaksajia sekä tuotteiden ja palvelujen tarjoajia. Välillisesti luomme työpaikkoja koko toimitusketjussamme maailmanlaajuisesti – muun muassa tuotekehityksessä, tehtaissa, tiloilla ja logistiikassa.

Yhteisen toimintaohjeemme, K Code of Conductin, avulla varmistamme, että kaikilla K-ryhmässä on sama näkemys arvoista ja periaatteista, jotka ohjaavat päivittäistä työtä. Valitsemme yhteistyökumppanimme huolellisesti ja edellytämme myös kumppaneiltamme vastuullista toimintaa.

Noudatamme hyvää henkilötietojen käsittelytapaa ja lainsäädäntöä kaikessa toiminnassamme ja kaikkialla missä toimimme.

Edistämme näitä YK:n kestävä kehityksen tavoitteita:

Tässä osiossa esitettävä tieto, GRI-tunnukset:

- 201 Taloudelliset tulokset
- 203 Välilliset taloudelliset vaikutukset
- 205 Korruptionvastaisuus
- 206 Kilpailun rajoittaminen
- 415 Poliittinen vaikuttaminen
- 418 Asiakkaiden yksityisyyden suoja
- 419 Määräystenmukaisuus

Toimintamme tuottaa lisäarvoa eri sidosryhmille

201-1

Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä eri sidosryhmille Keskon toimintamaissa ja markkina-alueilla. Keskeisiä sidosryhmiä ovat osakkeenomistajat, asiakkaat, henkilökunta, kauppiaat, tavarant- ja palveluntoimittajat sekä yhteiskunta. Kesko edistää hyvinvoinnin kasvua koko toimitusketjussaan, myös kehittyvissä maissa.

Tässä osiossa esitellään rahavirtoja Keskon ja eri sidosryhmien välillä sekä taloudellisen lisäarvon jakautumista sidosryhmien välillä. Tärkeimmät rahavirrat muodostuvat tuotoista, jotka syntyvät asiakkaiden ostoista sekä kauppiaiden toiminnasta, ostoista tavarant- ja palveluntoimittajilta, osingoista osakkeenomistajille, henkilöstölle maksetuista palkoista sekä veroista ja investoinneista.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Pääoman tuotto

TAVOITE

Keskon vertailukelpoinen sidotun pääoman tuottotavoite on 14 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuottotavoite on 12 %.

SAAVUTUKSET 2018

Saavutimme vuonna 2015 asettamamme vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton 14,0 %:n tavoitetason. Vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 11,7 %.

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille

¹ Sisältää liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

² Ehdotus yhtiökokoukselle

³ Sisältää tuloverot, kiinteistöverot ja omaisuusverot

Olemme vakaa osingonmaksaja

Keskolla on noin 41 000 osakkeenomistajaa. Pitkällä aikavälillä Keskon tavoitteena on jakaa tasaisesti kasvavaa osinkoa noin 60–100 % vertailukelpoisesta osakekohtaisesta tuloksesta ottaen huomioon yhtiön taloudellinen tilanne ja strategia. Keskon hallitus ehdottaa huhtikuussa 2019 pidettävälle yhtiökokoukselle, että vuodelta 2018 jaettaisiin osinkoa yhteensä 232 milj. euroa, mikä olisi 145,2 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 95,8 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta. Vuonna 2018 Kesko jakoi osinkoa yhteensä 219 milj. euroa, mikä oli 84,9 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 96,6 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta.

Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus

201-4

Kesko-konserni on saanut avustuksia julkiselta sektorilta 1,0 milj. euroa vuoden 2018 aikana. Tämä summa muodostuu pääosin Suomesta (0,6 milj. euroa) ja Ruotsista (0,4 milj. euroa) saaduista avustuksista. Suurin osa Suomesta julkiselta sektorilta saaduista avustuksista liittyy aurinkoenergiainvestointeihin.

Lue lisää:

[Keskon ostot](#)

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan saavat tavarantoimittajat

Milj. €		Jatkuvat toiminnot		Konserni
		2018	2017	2016
Asiakkaat ¹	Tuotot	11 173	11 278	10 879
Luotu lisäarvo		11 173	11 278	10 879
Lisäarvon jakaminen:				
Toimittajat	Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut	-10 017	-10 065	-9 839
Työntekijät	Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut	-694	-738	-723
Luotonantajat	Nettorahoitustuotto/-kulu	-1	2	-1
Omistajat	Osinko	-232 ²	-219	-199
Julkinen sektori	Verot ³	-77	-60	-50
Yhteisöt	Lahjoitukset	-2	-2	-2
Liiketoiminnan kehittämiseen		150	197	67

Tiedot perustuvat tilintarkastettuihin lukuihin. Vuoden 2017 esitystapa on muuttunut viime vuonna julkaistusta.

¹ Sisältää liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

² Ehdotus yhtiökokoukselle

³ Sisältää tuloverot, kiinteistöverot ja omaisuusverot

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty markkina-alueittain vuonna 2018

Milj. €	Ostot	Investoinnit	Palkat ja osake-perusteiset maksut	Henkilö-sivukulut	Verot ¹	Yhteensä
Suomi	5 860	226	394	83	872	7 434
Muut Pohjoismaat	915	161	73	23	75	1 248
Baltia, Puola ja Valko-Venäjä	743	31	107	14	127	1 021
Muut maat	1 400					1 400
Yhteensä, jatkuvat toiminnot	8 918	418	574	120	1 074	11 104

¹ Sisältää tuloverot, kiinteistöverot, arvonlisäverot, valmisteverot, autoverot, tullit, omaisuusverot sekä ennakonpidätykset

Olemme merkittävä veronmaksaja

203-2

Kesko on palvelualan yritys, jolla on merkittäviä tuotteiden tuotantoon, käyttöön ja kierrätettävyyteen liittyviä välillisiä vaikutuksia.

Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka ostoilla on taloudellisia vaikutuksia tavarantoimittajiin, kuten työpaikkojen lisääntyminen. Paikalliset ostot vaikuttavat alueelliseen elinkeinotoimintaan. K-ryhmän maksamat palkat, verot ja henkilösivukulut sekä investoinnit vaikuttavat alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin.

Kesko toimii kahdeksassa toimintamaassa, joissa se harjoittaa sekä vähittäis- että tukkukauppaa. Periaatteenamme on, että liiketoiminnan tuottojen ja omaisuuden verot maksetaan aina toimintamaahan noudattaen paikallisia lakeja ja säännöksiä.

Vuonna 2018 Keskon tuloverot Suomeen olivat 63,7 miljoonaa euroa ja muihin maihin 8,3 miljoonaa euroa.

Verot maittain vuonna 2018

Milj. €, jatkuvat toiminnot	Tuloverot	Kiinteistö- ja omaisuusverot	Autoverot	Tullit	Valmisteverot
Suomi	63,7	4,2	159,0	6,8	67,3
Ruotsi	0,0	0,3	-	0,1	-
Norja	2,5	0,0	-	0,0	-
Viro	1,0	0,0	-	0,2	-
Latvia	0,0	0,1	-	0,0	-
Liettua	3,4	0,0	-	2,4	-
Puola	0,0	-	-	0,1	-
Valko-Venäjä	1,4	0,5	-	1,3	-
Yhteensä	72,0	5,2	159,0	10,7	67,3

Konsernin efektiivinen veroaste oli 20,5 %. Kiinteistöveroa ja omaisuusveroja maksoimme vuonna 2018 Suomeen 4,2 miljoonaa euroa ja muihin toimintamaihin 1,0 miljoonaa euroa.

Kesko kerää, raportoi ja edelleen tilittää myös välillisiä veroja kuten arvonlisäveroja ja valmisteveroja. Kesko tilittää arvonlisäveroa veronsaajille tavaroita ja palveluita myyvässä yrityksessä. Vuonna 2018 Keskon maksettavat arvonlisäverot olivat Suomessa 474,4 miljoonaa euroa ja muissa maissa 150,2 miljoonaa euroa. Kesko tilittää autoveroja sekä valmisteveroja muun muassa makeisista, alkoholista ja virvoitusjuomista. Vuonna 2018 Keskon valmisteverot olivat Suomessa yhteensä 67,3 miljoonaa euroa.

Mitattavissa oleva Keskon epäsuora vaikutus yhteiskuntaan, kuten työllistävä vaikutus, lisääntyneet verotulot kunnalle tai tulot tuottaja- ja toimitusketjussa, arvioidaan tapauskohtaisesti esimerkiksi uuden kaupan perustamisen yhteydessä.

Tilitettävät verot 2018

997
milj. €

Maksettavat verot 2018

77
milj. €

K Code of Conduct -ohjeistus velvoittaa sekä omaa henkilöstöä että yhteistyökumppaneita

205-1 205-2 205-3

Käsitlemme korruptioon liittyviä riskejä osana Kesko-konsernin riskienhallintaa. Tunnistamme, arvioimme, hallitsemme, seuraamme ja raportoimme keskeisiä riskejä, myös korruptioriskejä, säännöllisesti osana liiketoimintaa kaikissa toimintamaissa. Vuonna 2018 teimme lisäksi erillisen konsernitasoisen compliance-riskiarvion, jossa arvioimme korruptioriskiä lainsäädännön ja regulaation noudattamisen näkökulmasta. Merkittävimmät korruptioriskit liittyvät rakennushankkeisiin sekä tavaroiden ja palveluiden hankintaan.

Keskon korruptionvastaiset periaatteet sisältyvät vuonna 2016 julkaistun K Code of Conduct -ohjeistukseen. Ohjeistus ja sivusto on julkaistu kaikkien toimintamaiden kielillä. Siitä on omat versiot sekä henkilöstölle että yhteistyökumppaneille. Velvoitamme Kesko-konsernin koko henkilöstön vuosittain kuittaamaan sitoutuvansa

noudattamaan K Code of Conductia. Olemme tehneet henkilöstöllemme eLearning-koulutuksen helpottamaan K Code of Conductin sisäistämistä.

Kesko edellyttää myös sopimuskumppaniensa noudattavan K Code of Conductia. Konserniohjeistuksen mukaisesti K Code of Conductia koskevat sopimusekset tulee lisätä sopimuksiin, joilla Kesko-konsernin yhtiöt hankkivat tuotteita ja palveluita konsernin ulkopuolelta.

Keskon yritysturvallisuustoiminnan yhtenä painopistealueena vuonna 2018 oli väärinkäytösten ennalta ehkäiseminen. Vuoden aikana tuli tietoon yksittäisiä väärinkäytösepäilyjä, joita yritysturvallisuus selvitti.

Keskossa on käytössä koko konsernin kattava SpeakUp-ilmoituskanava, jonka kautta henkilöstö ja yhteistyökumppanit voivat ilmoittaa K Code of Conductin vastaisesta toiminnasta. Vuonna 2018 SpeakUp-ilmoituskanavan kautta tuli 11 ilmoitusta (2017: 38), jotka liittyivät muun muassa esimiestoimintaan, myymälöiden

asiakaspalveluun, tietojenkalasteluviesteihin sekä Keskon ja tavarantoimittajien väliseen yhteistyöhön.

Vuonna 2018 tietoon ei tullut korruptioon liittyviä oikeustapauksia, joissa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana. Vuoden 2018 aikana käynnistettiin entiseen työntekijään kohdistuva, rikosepäilyyn liittyvä vahingonkorvausoikeudenkäynti.

Noudatamme kilpailuoikeudellisia säännöksiä

206

Vuodelta 2018 ei ole raportoitavia kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin tai määräävän aseman väärinkäyttöön liittyviä viranomaispäätöksiä tai oikeustoimia.

Poliittinen tuki

415

Emme jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille.

Vaalivuosina annamme puolueille ja ehdokkaille tasapuolisesti mahdollisuuden järjestää vaalitilaisuuksia kauppojemme piha-alueilla ja aulatiloissa.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja on meille ensiarvoisen tärkeää

418

Vuonna 2018 ei ollut yhtään asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen tai asiakastietojen hävittämiseen liittyvää tapausta.

Noudatamme aina lakia

419

Vuonna 2018 ei ollut lakien ja säädösten rikkomuksia sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: K Code of Conduct

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Koko henkilökuntamme noudattaa K Code of Conductia.	Velvoitamme koko henkilöstön kuittaamaan vuosittain sitoutuvansa noudattamaan K Code of Conduct -ohjeistoa. Vuonna 2018 vuosikuittauksen tehneiden määrä oli 79 % henkilöstöstä.	Jatkamme vuosihyväksyntäkierroksen systematisointia ja edistämme K Code of Conductiin sitoutumista esimiestyön, koulutusten ja jatkuvan esilläpidon keinoin.
Järjestämme säännöllistä koulutusta K Code of Conductista.	Vuonna 2018 järjestimme Viron, Latvian ja Liettuan tytäryhtiöissä K Code of Conduct -tilaisuudet, joissa käsiteltiin erityisesti korruptioon ja väärinkäytöksiin liittyviä aiheita. K Code of Conduct eLearning -koulutuksen on suorittanut 7 800 henkilöä (10/2016-12/2018).	K Code of Conduct eLearning -koulutus päivitetään syksyllä 2019.

Asiakkaat

Arvomme, Asiakas ja laatu – kaikessa mitä teemme, asettaa asiakkaamme toimintamme keskiöön.

Yli 1 100 K-kauppiasta luovat meille merkittävän kilpailuedun. Kehitämme kauppaverkostoamme ja palveluitamme asiakkaiden odotuksia kuunnellen.

Asiakkaamme voivat luottaa siihen, että aina käydessään K-ryhmän kaupassa he tekevät vastuullisen valinnan.

Haluamme mahdollistaa asiakkaillemme kestävän elämäntavan – oli kyseessä sitten arjen ruokailu, liikkuminen tai asuminen.

Tarjoamme terveyttä ja hyvinvointia edistäviä tuotteita ja palveluja. Autamme asiakkaitamme vaivattomaan asiointiin.

Edistämme näitä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita:

Tässä osiossa esitettävä tieto, GRI-tunnukset:

- 203 Välilliset taloudelliset vaikutukset

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Asiakkaat

	TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018
Keskustelu asiakkaiden kanssa	Käymme jatkuvaa vuoropuhelua asiakkaiden kanssa kaupoissa ja somekanavissa. Teemme asiakastytytyväisyys- ja bränditutkimuksia ja kysymme asiakkaidemme mielipiteitä kehittäessämme vastuullisuustyötämme.	Kartoittaaksemme minkälaisia odotuksia asiakkaillemme on K-ryhmän vastuullisuuden suhteen ja mitkä osa-alueet vastuullisuustyöstämme ovat heille kaikkein tärkeimpiä, toteutimme Kylä-asiakasyhteisössä kyselyn .
Neuvontapalvelut asiakkaille	Tarjoamme asiakkaille tietoa tuotteista ja palveluista monikanavaisesti.	K-Raudan maksuton Remonttineuvonta laajeni vastaamaan myös ajankohtaisiin kysymyksiin pihan ja puutarhan laitosta. K-Kuluttajapalvelu vastaa päivittäistavarakaupan omia tuotemerkkejä (Pirkka, K-Menu, Euro Shopper) ja oman maahantuonnin tuotteita koskevista kuluttajapalautteista. K-Kuluttajapalvelu vastasi vuoden 2018 aikana yhteensä 24 337 yhteydenottoon.
Hyvinvointi	Tarjoamme terveyttä ja hyvinvointia edistäviä tuotteita ja palveluja.	Kasvissitoumuksemme mukaisesti kannustamme asiakkaitamme lisäämään kasvisten käyttöä. Vuonna 2018 noin 400 K-ruokakaupassa oli vegehyly. Järjestimme 270 kasviskampanjakokonaisuutta, joissa kampanjatuotteiden lukumäärä oli yli 1 200 kasvituotetta. Vuoden 2018 aikana valikoimimme tuli 42 uutta hedelmä- ja vihannestuotetta. Intersportin lajikoulut ja kaupan aktivointipäivät tarjosivat asiakkaille asiantuntijoiden vinkkejä ja tuotetestausta sekä eritasoisille harrastajille suunniteltuja harjoitusohjelmia.
Kestävä kulutus	Autamme asiakkaita tekemään kestäviä valintoja.	Auttaaksemme asiakkaitamme muovin käytön vähentämisessä ja muovin kierrätyksessä viestimme muoviteemasta aktiivisesti eri kanavissamme ja kaupoissamme. Rakennamme koko Suomen kattavaa sähköautojen latauspisteverkostoa.
Digipalvelut	Tarjoamme K-ryhmän asiakkaille parhaat digitaaliset palvelut kaikilla toimialoilla.	Ruoan verkkokauppa kasvoi merkittävästi, ja verkkokauppaverkosto laajeni 66 uudella kaupalla (verkostossa yhteensä 156 kaupaa). Jatkoimme K-Ruoka.fi-verkkopalvelun ja mobiilisovelluksen asiakaslähtöistä kehittämistä hyödyntäen muun muassa uusia teknisiä innovaatioita, kuten tekoälyn pohjautuvia ratkaisuja. OnnShop-verkkokauppasovelluksen uusi versio on kasvattanut myyntiä ja nostanut asiakastytytyväisyyttä teknisessä tukkukaupassa Suomessa, Ruotsissa ja Virossa. OnniApp-mobiilisovellus helpottaa Onninen Express -myymälöiden asiointikokemusta.
Tiedolla johtaminen	Jokainen K-kauppa on paikallisen asiakaskysynnän ja -tiedon mukaan räätälöity. Asiakastietoon pohjautuvalla markkinoinnilla tarjoamme asiakkaalle kaupan alan parhaan asiakaskokemuksen.	Paransimme K-ruokakauppojen tiedolla johtamisen tukea aiempaa monipuolisemmilla, laadukkaammilla ja reaaliaikaisemmilla tiedoilla. K-ruokakauppojen käytössä olevilla työkaluilla on entistä paremmat mahdollisuudet ohjata kaupan operatiivista toimintaa ja kauppakohtaista liikeideaa. Tiedon hyödyntäjien määrä on kasvanut yli 50 % vuoden aikana. Tavoitteenamme on kehittää edelleen kaupan johtamisen työvälineitä ja hyödyntää esimerkiksi valikoimanhallinnassa ja markkinoinnissa aiempaa monipuolisemmin asiakasymmärrystä sekä tekoälyä (K AI). Jatkoimme markkinoinnin prosessien automatisointia ja edistimme datan ja tekoälyn hyödyntämistä markkinoinnin kohdentamisessa ja personoinnissa.

Kattava kauppaverkosto ja lisäpalveluita asiakkaille

203-1

Keskon pääasiallinen liiketoimintamalli Suomen markkinoilla on ketjuliiketoimintamalli, jossa itsenäiset K-kauppiat harjoittavat vähittäiskauppaa Keskon vähittäiskauppaketjuissa. Kauppiasliiketoiminnan osuus Keskon liikevaihdosta vuonna 2018 oli 46 %. Vuoden 2018 lopussa Keskolla oli yhteistyökumppanina yli 1 100 itsenäistä K-kauppiasyrittäjää. Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka vähittäismyynti (pro forma) vuonna 2018 oli 12,9 miljardia euroa (alv 0 %). K-ryhmä työllistää noin 41 000 henkilöä.

Suomen ulkopuolella liiketoiminta on pääsääntöisesti omaa vähittäiskauppaa ja yritysasiakaskauppaa. Yritysasiakaskaupan osuus on kasvanut ja vuonna 2018 sen osuus liikevaihdosta oli 36 %. Oman vähittäiskaupan osuus liikevaihdosta oli 18 %.

K-ryhmällä on Suomessa kattava K-ruokakauppaverkosto. Suurimmasta osasta Suomen kuntia löytyy K-ruokakauppa. K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 1,2 miljoonaa asiakasta.

Varsinkin kasvukeskusten ulkopuolella kauppa voi tarjota yleishyödyllisiä palveluita, joiden saatavuus muuten saattaa olla hankalaa. Vuonna 2018 K-ruokakauppojen yhteydessä oli:

- Kaikissa K-ruokakaupoissa käteisen rahan nostopalvelu
- Lähes 900 kaupassa paketti- ja postipalveluita
- Lähes 200 K-Lataus-pistettä sähköautoille
- Yli 400 Rinki-ekopistettä kauppojen yhteydessä

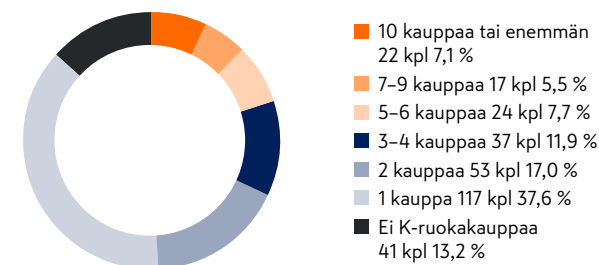
Investointimme vaikuttavat koko yhteiskuntaan

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus muun muassa rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laitetuottajien sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan.

Vuonna 2018 Keskon jatkuvien toimintojen investoinnit olivat 418 milj. euroa (2017: 334 milj. euroa) eli 4,0 % liikevaihdosta (2017: 3,2 %). Kauppapaikkaverkosto on K-ryhmän strateginen kilpailutekijä ja vuonna 2018 kauppapaikkainvestoinnit olivat 112 milj. euroa (2017: 240 milj. euroa). Investoinnit ulkomaan liiketoimintaan olivat 46,0 % (2017: 10,3 %) kokonaisinvestoinneista.

Keskon lisäksi myös K-kauppiat investoivat muun muassa kauppojen kalustoon. Nämä mukaan lukien K-ryhmän kokonaisinvestoinnit Suomeen vuonna 2018 olivat noin 408 milj. euroa.

K-ruokakauppojen sijoittuminen kunnittain Suomessa 31.12.2018

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Lisäpalvelut kauppojen yhteydessä

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Autamme asiakkaita vaivattomaan asiointiin.	Toimme pakettien noutopisteet uutena yli 130 K-kaupan asiakkaille lähelle kotia. Yhteensä eri noutopisteitä (Matkahuolto ja Schenker) avattiin lähes 400 K-kauppaan vuoden aikana.	Lanseeraamme uusia asiakkaiden arkea helpottavia lisäarvopalveluita. Mobiilimaksusovellus MobilePay tulee käyttöön 1 200 K-ryhmän kauppaan vuoden 2019 aikana.
	Lanseerasimme verkko-ostajille uuden palvelun, jolla paketit voi ohjata kaikista maailman verkkokaupoista asiakkaan valitsemaan pakettiautomaattiin K-ryhmän kaupoissa.	Laajennamme verkko-ostajien pakettipalvelua ympäri Suomen.

Yhteiskunta

Missiomme on luoda vastuullisesti hyvinvointia kaikille sidosryhmillemme ja koko yhteiskunnalle.

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan saavat tavarantoimittajat. Kotimaisten tuotteiden ja palveluiden ostaminen tuo taloudellista hyötyä omaan maahan ja edistää paikallista työtä.

Haluamme olla aktiivisesti mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa ja kehittää uusia ratkaisuja. Nostamme asiakkaillemme merkityksellisiä kauppojen vastuullisuustekoja entistä enemmän esille viestinnässämme.

Tuemme valtakunnallisia hankkeita, jotka liittyvät lasten ja nuorten arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestävää kehitystä sekä tuottavat iloa mahdollisimman monelle.

Edistämme näitä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita:

Tässä osiossa esitettävä tieto, GRI-tunnukset:

- 201 Taloudelliset tulokset
- 204 Ostokäytännöt

Antamalla tukea lisäämme hyvinvointia yhteiskunnassa

201-1

Tuemme valtakunnallisia hankkeita, jotka liittyvät lasten ja nuorten arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestävästä kehitystä sekä tuottavat iloa mahdollisimman monelle.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin

1 000 €	2018	2017	2016
Kansalais-, ympäristö- ja muut järjestöt	299	231	412
Urheilu (aikuiset)	603	1 145	891
Nuorisourheilu ja muu nuorisotyö	203	144	56
Tiede, tutkimus ja koulutus	69	50	67
Kulttuuri	45	32	14
Terveys	596	459	270
Veteraanijärjestöt ja maanpuolustus	22	113	3
Yhteensä	1 836	2 174	1 713

Lisäksi K-kaupoissa sijaitsevien Veikkaus Oy:n myyntipisteiden pelimyynnistä Veikkaus tuloutti opetus- ja kulttuuriministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle sekä maa- ja metsätalousministeriölle yhteensä arviolta 110-115 miljoonaa euroa. Arvion perusteena on käytetty laskennallista keskimääräistä osuutta pelieuron jakautumisesta vuonna 2018. Arvion on laskenut Veikkaus Oy. Maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö jakavat tuoton kokonaisuudessaan tuhansille avustuskohdille ympäri Suomea.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Lahjoitukset, sponsorointi ja hyväntekeväisyys

TAVOITE

Olemme ensisijaisesti mukana tukemassa valtakunnallisia hankkeita, jotka liittyvät lasten ja nuorten arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestävästä kehitystä sekä tuottavat iloa mahdollisimman monelle.

SAAVUTUKSET 2018

K-ruokakaupat osallistuivat Syöpäsäätiön vuoden 2018 [Roosa nauha -kampanjaan](#) ennätysellisellä noin 586 000 euron lahjoitussummalla.

WWF:n ja K-ryhmän [K-Kalapolut-yhteistyön](#) toisen kauden talkoisiin osallistui noin 280 vapaaehtoista ja 18 K-kauppiasta.

[Plan International Suomen ja K-ryhmän yhteistyöprojekti](#) Thaimaassa päättyi: 1 143 siirtotyöläisten lasta sai opetusta oppimiskeskustoissa ja 34 tavarantoimittajaa sosiaalisen vastuun koulutusta.

K-Kalapolut-talkoissa kunnostamme uhanalaisten kalojen elinympäristöä.

Suurin osa ostoista suomalaisilta tavarantoimittajilta

204-1

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä raporttimalla ostot toimintamaittain ja yhtiön kotimaan mukaan. Kesko raportoi myös sekä Keskon että K-kauppiaiden suorat tavaraostot Suomessa maakunnittain.

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan – noin 86 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2018 ostettiin 8,9 miljardilla eurolla. Keskon kaikkien yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 5,9 miljardia euroa eli 65,7 % (2017: 65,0 %) konsernin kaikista ostoista.

Keskolla oli vuonna 2018 noin 23 700 sellaista tavarantoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 10 600 toimi Suomessa, noin 10 200 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 2 900 muualla.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus konsernin tavaraostoista oli 26,3 % (2017: 26,4 %) ja sadan suurimman 59,3 % (2017: 59,8 %). Kymmenen suurimman joukossa oli kuusi suomalaista elintarvikealan yritystä, kaksi Suomessa toimivaa tuontiyritystä ja kaksi saksalaista autovalmistajaa.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavaraostot olivat yhteensä 7,2 miljardia euroa. Näistä ostoista 81,1 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 18,9 % muualta. Osa Suomessa toimivista tavarantoimittajista on maahantuontirytyksiä, joiden toimittamien tavaroiden alkuperää ei voida tilastoida luotettavasti.

Keskon ostot toimintamaittain vuonna 2018

	Tavarantoimittajien toimintamaissa kpl	Ostot tavarantoimittajilta		Tavarantoimittajien muissa maissa kpl	Ostot tavarantoimittajilta	
		milj. €	%		milj. €	%
Suomi	10 259	5 806	81,1	2 301	1 352	18,9
Ruotsi	1 723	211	86,4	203	33	13,6
Norja	2 724	513	97,8	189	12	2,2
Viro	1 233	71	51,0	479	69	49,0
Latvia	1 233	54	39,9	502	82	60,1
Liettua	419	127	31,6	213	274	68,4
Puola	1 056	212	95,9	71	9	4,1
Valko-Venäjä	678	57	60,6	386	37	39,4
Yhteensä	19 325	7 050	79,1	4 344	1 867	20,9

Keskon ostot vuonna 2018 yhtiöiden kotimaiden ja tavarantoimittajien kotimaiden mukaisesti jaoteltuina

Yhtiön kotimaa	Tavarantoimittajan kotimaa									
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Valko- Venäjä	Muut maat	Yhteensä
Suomi	5 806	165	11	33	6	6	25	7	1 099	7 158
Ruotsi	10	211	5	1	-	0	3	-	14	244
Norja	1	7	513	-	-	-	-	-	4	524
Viro	18	2	1	71	4	3	7	-	34	140
Latvia	12	0	-	7	54	6	6	0	50	137
Liettua	11	2	-	14	35	127	45	4	162	400
Puola	1	0	-	0	-	-	212	-	8	221
Valko-Venäjä	0	0	-	-	0	2	5	57	30	93
Yhteensä	5 860	386	529	127	100	143	304	68	1 400	8 918

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Paikallinen tuotanto

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018
Tuemme paikallisia tuottajia.	Panostimme voimakkaasti <u>Tuottajalle kiitos-toimintamalliin</u>, johon liittyi loppuvuodesta 2018 mukaan myös viisi suomalaista yritystä valituilla brändituotteillaan. Vuodesta 2018 tilitämme ruoantuottajille 650 000 euron lisäosuuden. Järjestimme eri puolella Suomea yhteensä seitsemän Lähiruokatreffit-tapahtumaa, joissa yli 400 K-ruokakauppiasta ja kaupan työntekijää sekä noin 170 paikallista yrittäjää rakensivat yhteistyötä.

Kesko kasvattaa aktiivisesti paikallisten ostojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. K-kauppioiden suorat ostot maakunnista vuonna 2018 olivat yhteensä 777,6 miljoonaa euroa. Kotimaisilla ruoantuottajilla on keskeinen rooli K-ryhmän päivittäistavarakaupassa ja lähiruoan osuus valikoimissa on kasvussa.

Keskon ja K-kauppioiden tuottama taloudellinen hyöty Suomen maakuntiin vuonna 2018

Maakunta	Keskon tavarastot	K-kauppioiden suorat tavarastot	Keskon ja K-kauppioiden investoinnit ¹	Keskon maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat tuloverot	Yhteensä
Milj. €							
Ahvenanmaa	44,6	-	0,3	0,5	-	-	45,3
Etelä-Karjala	9,5	10,6	6,8	6,0	14,0	0,5	47,2
Etelä-Pohjanmaa	243,6	54,4	5,2	5,5	14,1	1,1	323,8
Etelä-Savo	49,6	19,1	6,3	4,9	11,8	1,4	93,2
Kainuu	12,7	10,2	2,0	1,6	7,1	0,7	34,2
Kanta-Häme	58,0	44,2	6,3	6,5	13,6	1,1	129,7
Keski-Pohjanmaa	53,4	20,7	3,2	2,4	4,5	0,5	84,7
Keski-Suomi	50,2	26,3	11,3	8,9	20,4	1,8	118,9
Kymenlaakso	41,9	6,8	16,4	6,3	13,0	1,0	85,5
Lappi	17,7	25,8	8,7	6,4	22,9	2,5	84,0
Pirkanmaa	268,1	39,8	31,1	34,6	45,0	3,5	422,1
Pohjanmaa	140,1	11,4	5,3	6,6	11,5	0,9	175,8
Pohjois-Karjala	31,8	25,5	6,8	5,4	11,6	1,6	82,7
Pohjois-Pohjanmaa	147,3	66,6	18,7	22,2	30,1	2,8	287,6
Pohjois-Savo	235,5	56,3	6,3	12,1	23,2	1,9	335,3
Päijät-Häme	146,5	27,8	7,6	10,4	14,5	1,1	207,9
Satakunta	214,4	43,4	10,8	7,5	18,4	1,1	295,5
Uusimaa	3 341,4	189,2	225,7	323,6	147,7	17,5	4 245,0
Varsinais-Suomi	699,8	99,7	29,7	30,3	44,0	5,2	908,8
Yhteensä	5 806,2	777,6	408,4	501,6	467,3	46,2	8 007,4

¹ Sisältää K-kauppioiden kalustoihin liittyvien vuokravastuiden kasvun

Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 95 % K-kauppioiden liiketoiminnan kokonaisvolyyymista.

Työyhteisö

Toimintamme perustana on ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstömme. Tarjoamme heille monipuoliset ura- ja kehittymismahdollisuudet monissa erilaisissa tehtävissä.

Tavoitteenamme on olla kaupan alan houkuttelevin työpaikka. Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys on tärkeitä periaatteita, joita olemme sitoutuneet noudattamaan.

Kaupan toimintaympäristön muuttuessa on henkilöstön osaamisen jatkuva kehittäminen entistäkin tärkeämpää. Työhyvinvoinnin ja menestymisen edellytyksenä on, että jokainen työntekijä tuntee tavoitteensa ja saa palautetta suoriutumisestaan ja kokee onnistumisia työssään.

Edistämme näitä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita:

Tässä osiossa esitettävä tieto, GRI-tunnukset:

- 201 Taloudelliset tulokset
- 401 Työsuhteet
- 402 Henkilöstön ja johdon väliset suhteet
- 403 Työterveys ja -turvallisuus
- 404 Koulutus ja henkilöstön kehittäminen
- 405 Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet
- 406 Syrjinnän kielto
- 407 Yhdistymisenvapaus ja työehtosopimukset

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Työntajamielikuva

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Olemme työtyytyväisyydessä kaupan alan paras työnantaja.	K-ryhmä paransi sijoitustaan Universumin Ideal Employer Ranking -ammattilaistutkimuksessa ja oli 18. sijalla (nousua 7 sijaa). Henkilöstön Pulssi-kyselyyn vastasi yli 6 000 henkilöä; kehitystä tärkeimmillä kehitysalueilla: palautteenantaminen, kehitysmahdollisuudet K-ryhmässä ja työntajamielikuva.	Jatkamme sovitujen toimenpiteiden edistämistä ja seuraamme tulosten kehittymistä laajemmalla henkilöstötutkimuksella loppuvuonna 2019.

Puolet työntekijöistämme työskentelee Suomessa

401-1

Vuonna 2018 Keskossa työskenteli kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin noin 19 579 henkilöä (2017: 22 077) kahdeksassa maassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa ja Valko-Venäjällä. Henkilöstöstä 50,2 % oli Suomessa ja 49,8 % muissa toimintamaissa.

Keskon henkilökunnan määrän kehitys

	2018	2017	2016
Suomi 31.12.	11 878	12 327	14 845
Muut toimintamaat 31.12.	11 523	12 656	12 811
Yhteensä 31.12.	23 401	24 983	27 656
Suomi, keskimäärin	9 822	10 691	10 714
Muut toimintamaat, keskimäärin	9 757	11 386	11 762
Yhteensä keskimäärin	19 579	22 077	22 476

Keskon määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet

	2018	2017	2016
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	14,1	14,2	12
Muut toimintamaat	6,7	4,8	6,1
Koko konserni yhteensä	10,5	9,4	9,2
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	33,6	40,8	43,9
Muut toimintamaat	11,8	7,8	6,7
Koko konserni yhteensä	22,9	24,1	26,7

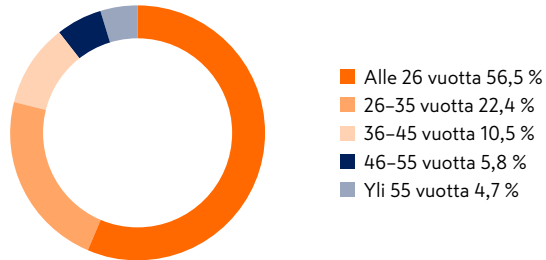
Keskon henkilökuntatilastoja vuodelta 2018 toimintamaittain eriteltynä

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Valko-Venäjä
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	11 878	1 016	1 273	735	850	4 016	775	2 858
Vuonna 2018 keskimäärin	9 822	918	681	679	700	3 361	772	2 647
Työsuhteita alkoi, kpl ¹	4 240	389	139	395	469	2 479	134	1 154
- naisia	2 217	122	31	157	146	1 103	20	439
- miehiä	2 023	267	108	238	323	1 376	114	715
Työsuhteita päättyi, kpl ¹	4 801	373	270	349	436	2 395	139	1 266
- naisia	2 954	126	64	142	107	943	14	454
- miehiä	1 847	247	206	207	329	1 452	125	812
Työnantajan päättämänä, %	4,0	2,0	29,0	6,0	24,0	2,0	22,0	0,0
Kokonaisvaihtuvuus, % ²	30,0	37,0	19,0	34,0	46,0	60,0	17,0	44,0

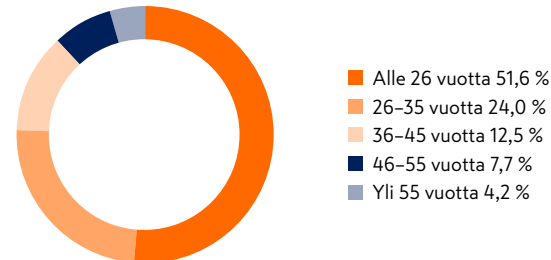
¹ Sisältää kesätyöntekijät² Ei sisällä kesätyöntekijöitä

Päättäneissä työsuhteissa henkilöt mukana laskennassa vain kerran, alkaneissa työsuhteissa yhdellä henkilöllä voi olla useampi alkanut työsuhde.

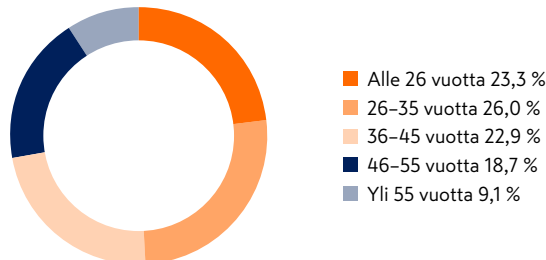
Alkaneet työsuhteet, ikärakenne 2018, %

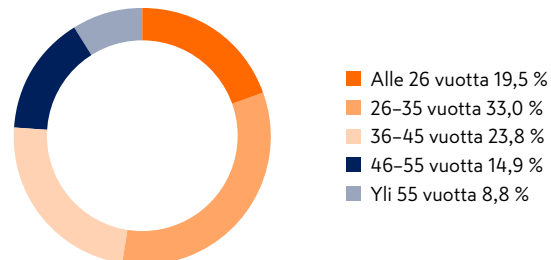
Päätyneet työsuhteet, ikärakenne 2018, %

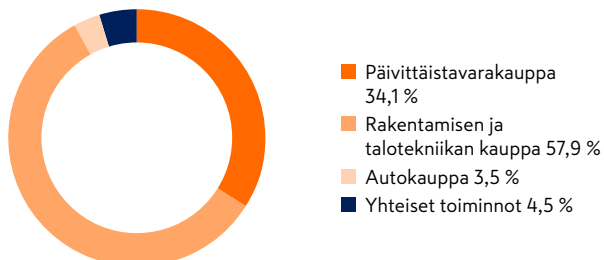
Keskon henkilökunnan ikärakenne Suomessa 2018, %

Keskon henkilökunnan ikärakenne muissa toimintamaissa 2018, %

Keskon henkilökunnan jakautuminen toimialoittain 31.12.2018, %

Uudelle uralle

Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin. Vuonna 2018 sisäisiä siirtoja tehtiin Suomessa 1 569 (2017: 1 992) ja muissa toimintamaissa yhteensä 2 361 (2017: 2 637) (lukuissa ei ole mukana K-Market Oy:n sisäisiä siirtoja).

Vuoden 2018 aikana vakiintui Uusi työ -toimintamalli, jota käytetään, kun työntekijän työkyky on pysyvästi alentunut nykyisen työn vaatimuksiin nähden eikä työntekijä pysty enää palaamaan omaan työhönsä.

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat [K Trainee -ohjelma](#) ja [kauppiasvalmennusohjelmat](#).

Tarjoamme kattavat henkilöstöedut

401-2

Koko henkilöstömme Suomessa on lakisääteisen eläketurvan ja vanhempainvapaata koskevien etuuksien piirissä. Suomessa vakituinen ja määräaikainen henkilöstö on lakisääteisesti vakuutettu työtapaturman ja ammattitaudin varalta.

Lisäksi tarjoamme henkilöstölle työterveyshuollon palvelut, eläke-etuudet, monipuoliset ostoedut K-ryhmään kuuluvissa kaupoissa ja henkilökuntamyymälässä sekä auton henkilökuntaleasing-mahdollisuuden.

Tuemme kaikissa toimintamaissa henkilöstön vapaa-ajan liikuntaa erilaisin tavoin. Suomen yhtiöissä on käytössä liikunta-, kulttuuri- ja työsuhdematkaetu, joka laajenee vuonna 2019 kattamaan hyvinvointipalveluja.

Osa Virossa, Latviassa ja Liettuassa toimivista yhtiöistä tukee taloudellisesti työntekijöitään erilaisissa elämäntilanteissa esimerkiksi lapsen syntymän ja ensimmäisen kouluvuoden ja läheisen kuoleman yhteydessä sekä muissa erityistilanteissa.

Tulospalkkiot ja osakepalkkio-ohjelma

Tulospalkkiojärjestelmien piiriin kuuluu koko henkilöstö lukuun ottamatta myyjätehtäviä ja muunlaisiin bonus- tai provisiojärjestelmiin kuuluvia tehtäviä. Tulospalkkiojärjestelmän mittareita ovat esimerkiksi konsernin ja toimialan liikevoitto, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastytyväisyys tai markkinaosuus. Lisäksi roolista riippuen voidaan asettaa myös henkilökohtaisia tulospalkkiotavoitteita. Vuoden 2018 tulospalkkiojärjestelmiin perustuvia tulospalkkioita maksettiin keväällä 2018 Suomessa noin 15,1 miljoonaa euroa (2017: 11,4 miljoonaa euroa) eli 3,5 % (2017: 3,0 %) palkkasummasta.

Vuonna 2018 maksettiin erilaisia palkkioita tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteen laskien:

- Suomessa 16,1 miljoonaa euroa (2017: 18,1 miljoonaa euroa)
- Muissa toimintamaissa 4,5 miljoonaa euroa (2017: 5,2 miljoonaa euroa)

Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 10 %–67 % henkilön vuosipalkasta.

Keskolla on noin 130:lle johtoon kuuluvalla ja nimetyllä muulle avainhenkilölle suunnattu osakepalkkiojärjestelmä. Lue lisää [osakepalkkiojärjestelmästä](#).

Eläkkeet

201-3

Kesko-konsernissa Suomessa annettiin uusia eläkemyöntöjä 193 (2017: 291) henkilölle. Näistä työkyvyttömyyseläkkeitä oli 32 (2017: 25), joista 15 (2017: 15) osatyökyvyttömyyseläkkeitä. Kuntoutustuki on määräaikainen työkyvyttömyyseläke, jolta kuntoutuja pyritään saamaan takaisin työelämään. Kuntoutusrahaa myönnettiin uudelleen koulutukseen tai työkokeiluun 93 (2017: 111) henkilölle, joilla työkyvyttömyyden uhka lähivuosina oli ilmeinen. Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä vuonna 2018 oli 61,9 (2017: 61,7) vuotta. Vanhuuseläkkeellejäänti-ikä oli 63,7 (2017: 63,3) ja työkyvyttömyyseläkkeellejäänti-ikä 47 vuotta (2017: 46,5). Muissa toimintamaissa 21 (2017: 29) työntekijää siirtyi eläkkeelle.

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä eri toimintamaissa. Suomessa henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty työeläkevakuutusyhtiöiden kautta ja vapaaehtoinen lisäeläketurva pääosin Keskon Eläkekassan kautta. Eläkekassaan kuului vuoden 2018 lopussa 2 581 jäsentä, joista aktiiveja oli 579 ja eläkkeen saajia 2 002.

Työeläkevakuutusyhtiössä hoidettu lakisääteinen eläketurva on maksuperusteinen eläkejärjestely. Keskon Eläkekassan myöntämä lisäeläketurva on etuus pohjainen eläkejärjestely. Konsernin etuus pohjaisiin eläkejärjestelyihin liittyvä velvoite 31.12.2018 oli 254,2 milj. euroa (2017: 266,6 milj. euroa), joka on kokonaan katettu. Ylikatteen määrä IFRS-standardin mukaan

laskettuna 31.12.2018 oli 148,0 milj. euroa (2017: 207,5 milj. euroa). Kun eläkekulut lasketaan IFRS:n mukaisesti, koko konsernin eläkekuluksi tulee 12,9 % (2017: 14,3 %) palkkasummasta. Lue lisää Tilinpäätösosioista, [liite 3.8](#).

Ulkomaisista tytäryhtiöissä olevat eläkejärjestelyt hoidetaan paikallisten määräysten ja käytännön mukaan ja ne ovat maksuperusteisia eläkejärjestelyitä.

Huolehdimme työntekijöidemme turvallisuudesta

403-1

Työsuojelutoiminta on järjestetty yhtiö-, alue- tai toimipaikkakohtaisesti noudattaen paikallista lainsäädäntöä. Työsuojeluorganisaatiota on Suomessa tehostettu perustamalla aluetuimikuntia ja yhdistämällä työsuojelutoimikuntia pääkaupunkiseudulla yhdeksi ennakoiden tulevaa toimitilamuutosta.

Vuonna 2018 käynnistimme Suomessa konsernin työsuojeluryhmän vahvistamaan työsuojelun roolia ja kehittämään työterveysyhteistyötä sekä jakamaan parhaita käytäntöjä työturvallisuuden alueella.

Pohjoismaiden ulkopuolella työsuojeluasioita käsitellään työpaikkakomiteoissa. Vuonna 2018 kartoitimme

työhyvinvointiin, -terveyteen ja -turvallisuuteen liittyvät käytännöt ja mittarit, yhteistyötartpeet sekä jaoimme yhdessä parhaat käytännöt Norjassa ja Puolassa.

Keskon HR-toiminnot järjestävät keskolaisille ja K-kauppiaille työturvallisuuskoulutusta. Eri yhtiöt järjestävät omaan toimintaansa räätälöityä koulutusta.

Työterveyshuolto auttaa ylläpitämään työkykyä

403-2

Kesko-konsernissa työntekijöiden terveyteen ja työhyvinvointiin liittyvä neuvonta ja ohjaus, työhön liittyvien terveydellisten riskien kartoittaminen sekä sairauksien ennaltaehkäisy ja hoito vakavissakin sairauksissa yhteistyössä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa on työterveyshuollon normaalia toimintaa.

Keskon työterveyshuollon palvelujen piirissä Suomessa oli noin 12 260 (2017: 12 600) Kesko-konsernin työntekijää. Keskon työterveyshuolto tuottaa palvelut pääkaupunkiseudulla ja ostaa Suomessa pääkaupunkiseudun ulkopuolella työskentelevien työntekijöiden työterveyshuollon keskitetysti yhdeltä palveluntuottajalta. Keskitetty ja tavoitteellinen johtaminen mahdollistavat yhtenäisen sisällön ja toimintatavat sekä tulokset työterveyshuollossa. Muissa maissa työterveyshuolto on järjestetty paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti.

Työterveyshuoltoon käytettiin Suomessa vuonna 2018 yhteensä noin 5,5 (2017: 6,2) miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos korvasi noin 2,8 (2017: 3,5) miljoonaa euroa. Vuonna 2018 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairauden hoitoon 447 euroa (2017: 494 euroa) henkilöä kohti.

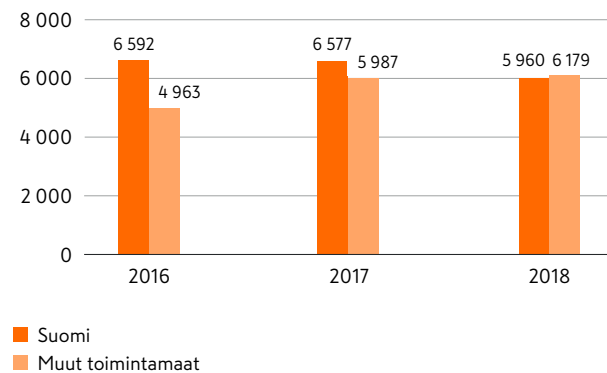
VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Työhyvinvointi ja työkyky

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Parannamme työmotivaatiota ja -viihtyvyyttä.	Käynnistimme laajan K Work -ohjelman, joka tarkoittaa K-ryhmäläisten uutta yhtenäistä tapaa tehdä töitä. Ohjelman ensimmäisessä vaiheessa uudet työn teon tavat jalkautetaan noin 2 500:lle asiantuntijatyötä tekeväälle K-ryhmäläiselle.	Vuoden 2019 aikana otetaan asteittain käyttöön periaatteet, jotka koskevat asiantuntijatyötä tekeviä K-ryhmäläisiä toimipaikasta riippumatta. Nämä käytännöt koskevat muun muassa monipaikkaista työtä, työaikaseurantaa sekä tietotyön työkaluja.
Vähennämme sairauspoissaoloja, työtapaturmia ja ennen aikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrää.	Kehitimme prosesseja perustaksi tulevalle teknologialle OHS-ratkaisulle, jonka tarkoituksena on työkykyriskien ennakointi ja työkykyjohtamisen kehittäminen. Käynnistimme systemaattisen psykososiaalisen kuormituksen arvioinnin Suomessa. Keskon työterveyshuolto tarjosi terveydestään ja hyvinvoinnistaan kiinnostuneille työntekijöille uusia ja osin tekoälyä hyödyntäviä valmennuksia, jotka liittyivät ravintoon, mielenterveyteen ja fyysiseen kuntoon. Valmennuksiin osallistui 224 henkilöä.	Otamme käyttöön Suomen toiminnoissa OHS-ratkaisun ja sen mukaiset uudet prosessit. Jatkamme vuoden 2018 kokeiluissa parhaiten toimineita palveluja ja pilotoimme uusia erityisesti uudessa toimitalossamme K-Kampuksella toimivia ratkaisuja.

Tilasto tapaturmista Suomessa sekä sairauspäivien erittely maittain on esitetty viereisissä taulukoissa. Muissa maissa työssä tapahtuneita yli kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneita tapaturmia oli vuonna 2018 yhteensä 92 kappaletta. Suomessa vastaava luku oli 248 kappaletta. Sairauspoissaoloprosentti Suomen yhtiöissä oli 4,3 % tehdyistä työtunneista vuonna 2018 (2017: 4,6 %). Noin 76,2 % (2017: 75,1 %) sairauspoissaoloista oli lyhytaikaista palkallista sairauspoissaoloa. Muissa maissa sairauspoissaoloprosentti oli 5,1 % (2017: 4,7 %).

Sairauspäivien määrän kehittyminen

Sairauspäiviä/miljoonaa työtuntia

Keskon panostus työterveyshuoltoon, Suomi

	2018	2017	2016
Euroa/henkilö	447	494	499

Tapaturmat ja ammattitaudit Suomessa

	2018	2017	2016
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	181	226	227
Työmatkatapaturmat	67	79	81
Tapaturmataajuus ¹ /miljoona työtuntia	13	11	10
Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste, päivää	31,6	20,9	15,8
Ammattitautiepäilyt	3	2	1
Ammattitaudit	2	1	2
Työtapaturmien, työmatkatapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat sairauspäivät	8 040	6 473	5 744
Työntekijää kohti	0,8	0,6	0,5

Laskentatapa: tunnusluvut eivät sisällä pientapaturmia eli alle kolmen päivän poissaoloon johtaneita tapaturmia. Tilastointi ei kata urakoitsijoita.

¹ Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna todellisilla työtunneilla

Sairauspoissaolot maittain 2018

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Valko-Venäjä
Sairauspäiviä yhteensä	110 408	10 845	6 014	8 020	8 233	52 260	8 721	25 662
Työntekijää kohti	11,2	11,8	8,8	11,8	11,8	15,5	11,3	9,7
Per miljoona työtuntia	5 960	6 712	5 018	5 819	5 822	7 697	5 431	4 771

Laskentatapa: sairauspäivät työntekijää kohti laskettu keskimääräisellä henkilökuntamäärällä.

Muuttuva toimintaympäristö edellyttää jatkuvaa osaamisen kehittämistä

404-1 404-2

Henkilöstön systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kaupan alan murros ja digitalisaatio ovat luoneet tarpeen uuteen osaamiseen.

Osaamisen kehittämisen painopistealueita K-ryhmässä ovat:

- Lähiesiämyö ja johtaminen
- Digitaalisuus
- Asiakaskokemus: myynti-, palvelu- ja tuoteosaaminen

Esimiesvalmennukset

Vuonna 2018 uudistimme esimiesvalmennusohjelmamme: käynnistimme valmennuksen uusille esimiehille ja kansainvälisen ohjelman keskijohdolle. Käynnistimme K-Citymarket-ketjussa räätälöidyn johtamiskoulutuksen, jonka tavoitteena yli 300 kaupan esimiestä suorittaa johtamisen erikoisammattitutkinnon.

Puhutaan Työ Kuntoon -toimintamallin koulutus on osa esimiesten Työkykyjohtamisen valmennusta, jota myös uudistimme.

Digiosaaminen

Vuonna 2018 järjestimme koko henkilöstölle suunnattuja infoa palvelumuotoilusta ja tekoälystä sekä ketterän kehittämisen valmennuksia johtoryhmille ja asiantuntijoille.

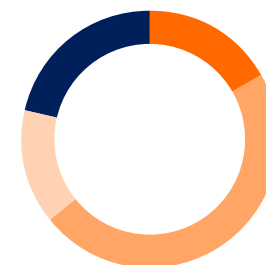
Järjestämme omaa ammattitaitoa syventäviä sosiaalisen median koulutuksia niille K-ryhmän työntekijöille, joiden työnteon kuuluu olennaisesti sosiaalinen media.

Koulutustunnit ja -kustannukset 2018

	2018	2017
Koulutustunnit¹		
Suomi	58 191	56 055
muut maat	64 331	71 991
Koulutustunnit työntekijää kohti¹		
Suomi	5,9	5,2
muut maat	6,6	6,3
Koulutuskustannukset, milj. €		
Suomi	2,7	3,3
muut maat	0,4	0,5
Koulutuskustannukset työntekijää kohti, €		
Suomi	277	310
muut maat	45	45

¹ 2017 ei sisällä Bygghakker Handel AS ja Onninen AS Norja, Onninen AB ja K-Rauta AB Ruotsi, OOO Onninen Venäjä.

Koulutusjakauma 31.12.2018, %

- Peruskoulu 16,8 %
- Keskiasteen ammatillinen koulutus 47,6 %
- Alempi korkeakoulututkinto 14,3 %
- Ylempi korkeakoulututkinto 21,3 %

Ei sisällä Bygghakker ja Onninen AS, Norja eikä K-Rauta AB ja Onninen AB, Ruotsi.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Osaamisen kehittäminen

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Käymme kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vuosittain.	Jatkoimme tavoite- ja kehityskeskusteluja systemaattisena osana suorituksen johtamisen mallia. Noin 80 % henkilöstöstämme on käynyt keskustelun tavoitteistaan ja kehittymisestään.	Jatkamme systemaattisesti keskustelujen läpiviennin ja ohjausta.
Koulutamme esimiehiämme säännöllisesti.	Eri esimiesvalmennuksiin osallistui yhteensä noin 830 esimiestä.	Kaikki esimiehet konsernissa käyvät läpi yhteisen esimiesvalmennuksen, jonka kesto on 0,5 päivää. Valmennuksella käydään läpi K Johtamisen periaatteet.

Kaupan koulutukset

Tarjoamme kaupan henkilökunnalle ammatillisia koulutuksia valmennuksina ja verkko-opiskelun muodossa sekä mahdollisuutta ammattitutkintojen suorittamiseen. Kaikki koulutukset on koottu yhteiseen portaaliin, www.k-academy.fi/.

Lanseerasimme uuden Työpaikkaohjaajavalmennuksen kaupan henkilökunnalle vuonna 2018 ja koulutimme eri ketjuihin yhteensä yli 300 työpaikkaohjaajaa.

Kehityskeskustelut ja suorituksen arviointi työtyytyväisyyden työkaluina

404-3

Henkilöstömme saa palautetta suoriutumisestaan ja kehittymismahdollisuuksistaan vuosittain käytävissä keskusteluissa. Tavoitteiden asettaminen, kehityskeskustelut sekä suorituksen arviointi ovat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa.

Suorituksen arvioinnissa arvioidaan menneen kauden suoritus ja asetetaan tavoitteet tulevalle kaudelle. Kehityskeskusteluissa keskustellaan henkilön osaamisesta ja motivaatiosta, uratoiveista, esimiestyön ja työyhteisön toimivuudesta ja kehittämisestä, sekä tehdään henkilökohtainen kehityssuunnitelma.

Kehityskeskustelujen toteutumista selvitimme vuoden 2017 lopussa toteutetun henkilöstötutkimuksen yhteydessä. Henkilöstötutkimuksen vastausprosentti oli 71 %. Kyselyyn vastanneista 80 % kertoi keskustelleensa esimiehensä kanssa tavoitteistaan ja kehittämisestään viimeisen vuoden aikana.

Suorituksen arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta edellisen vuoden suoriutumisesta, tukea henkilön kehittymistä ja kannustaa parantamaan suoritusta. Yhdenmukaisilla arviointikriteereillä mahdollistamme tasapuolisen suorituksen ja osaamisen arvioinnin kaikille työntekijöille. Systemaattinen ja hyvin toimiva suorituksen arviointi antaa tärkeää tietoa ja pohjaa muille HR-prosesseille.

Henkilöstötutkimus on yksi keskeisimmistä sisäisten toimintatapojen ja esimiestyön laadun kehittämisen välineistä. Tarjoamme koko henkilöstölle mahdollisuuden

osallistua tutkimukseen: konsernin yhteinen henkilöstötutkimus tehdään samanaikaisesti Kesko-konsernissa ja osassa K-kauppoja Suomessa ja muissa maissa.

Uudistettu henkilöstötutkimus tehtiin edellisen kerran loppuvuodesta 2017. Toimintasuunnitelmat tehtiin alkuvuodesta 2018 ja valikoitujen kehitystoimenpiteiden etenemistä seurattiin loppuvuonna pulssikyselyllä, johon vastasi yli 6 000 henkilöä. Positiivista kehitystä oli tapahtunut tärkeimmillä kehitysalueilla: palautteenantaminen, kehitysmahdollisuudet K-ryhmässä ja työnantajamielikuva.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Suorituksen johtaminen

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Tunnettiin työmme tavoitteemme ja saamme palautetta suoriutumisestamme.	Viimeisimmän henkilöstötutkimuksen mukaan 74 % henkilöstöstämme saa palautetta suoriutumisestaan omien tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoitteisiin perustuvien tulospalkkiomallien piirissä on käytännössä koko henkilöstö.	Jatkamme suorituksen johtamisen systemaattista läpivientiä ja uudistamme tulospalkkiomalleja.

Edistämme tasa-arvoa ja monimuotoisuutta

405-1 406-1

Nollatoleranssi syrjinnälle

Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, syrjimättömyys sekä yhdenvertaisuus ovat tärkeitä periaatteita, joita Keskossa noudatamme. Kesko Oyj ja sen tytäryhtiöt Suomessa tekevät lakisääteiset yhtiökohtaiset henkilöstö-, koulutus- ja tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä määrittelevät parannustavoitteet.

Keskossa toimii yhdenvertaisuussuunnitelman mukainen TASY-ryhmä, joka käsittelee konsernin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioita. Työryhmään kuuluu sekä työnantajan että henkilöstön ja työsuojelutoiminnan edustajia sekä asiasta kiinnostuneita työntekijöitä. Työryhmän selvitystoiminta kattaa muun muassa rekrytoinnin, urakehityksen ja koulutuksen, palkkauksen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen. Syrjinnän vastainen työ on toiminnassa keskeistä. Sen entistä paremmin tunnistamiseksi ja torjumiseksi koulutamme jatkossa Keskon TASY-aktiiveja.

Vuonna 2018 olimme mukana laajassa #eisyri-kampanjassa, joka tähtäsi asenteiden muuttamiseen ja syrjinnän vähentämiseen suomalaisessa työelämässä. Kampanjassa mukana olevat yritykset sitoutuvat edistämään syrjimätöntä kaikille avointa työkulttuuria. Osallistuimme myös Suomen Nuorkauppakamarin järjestämään Päivä Johtajana -kampanjaan, jossa 40 opiskelijaa tutustui K-ryhmän johtajien työhön.

Vuonna 2018 tiedossamme ei ollut yhtään syrjintätapausta.

Monimuotoinen työyhteisö

Syksyllä 2018 osallistuimme [Planin Girls Takeover -tempaukseen](#) ja nostimme vastuullisuusohjelmamme uudeksi tavoitteeksi sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen. Siihen kuuluvat naisten ja tyttöjen oikeuksien ja mahdollisuuksien vahvistaminen koko toimitusketjussamme sekä naisten eteneminen johtotehtäviin. Tavoitteenamme on kasvattaa naisten osuutta johdossa, ja esimerkiksi K-Citymarketien osastopäälliköistä 81 % on jo naisia.

Keskon hallituksen [monimuotoisuuspolitiikan](#) mukaisesti Keskon tavoitteena on tasapainoinen sukupuolijakauma hallituskokoonpanossa. Vuonna 2018 Keskon

hallituksen seitsemästä jäsenestä kaksi oli naisia ja konsernijohtoryhmän kahdeksasta jäsenestä naisia oli yksi.

Olemme käynnistäneet viime vuosien aikana useita hankkeita nuorten ja erityisryhmien työllistämiseksi, ja nykyisin heidän työllistämiseensä on pysyvä toimintamalli. Tähän mennessä yli 4 700 kohderyhmän nuorta on saanut K-ryhmästä paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.

Tulevaisuudessa maahanmuuttajat ovat entistä tärkeämpi kohderyhmä kaupan alalla palvelutehtävissä. Tällä hetkellä eniten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä työskentelee K-ryhmän kaupoissa ja varastoissa.

Maahanmuuttajataustaisten työllistäminen edellyttää kaupalta uudistumista; esimerkiksi muuta kuin suomea äidinkielenä puhuvien tarpeet tulee huomioida ohjeistuksissa ja johtamisessa.

Eri-ikäiset työntekijät ovat voimavara

Suomessa henkilöstön keski-ikä oli 37 vuotta vuonna 2018. Muissa maissa henkilöstön keski-ikä vaihteli 26 vuodesta 46 vuoteen.

Pitkät työurat eivät ole harvinaisia: 1 062 henkilöä Suomessa on työskennellyt Keskossa yli 25 vuotta. Yli 10 vuotta Keskossa työskennelleitä oli 33,8 % ja alle 10 vuotta 66,2 % Suomessa ja vastaavasti 22,5 % ja 77,5 % muissa maissa.

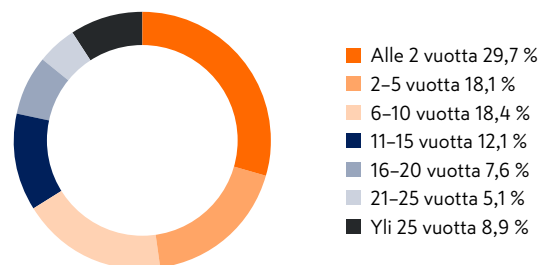
Edistämme palkkatasa-arvon toteutumista

405-2

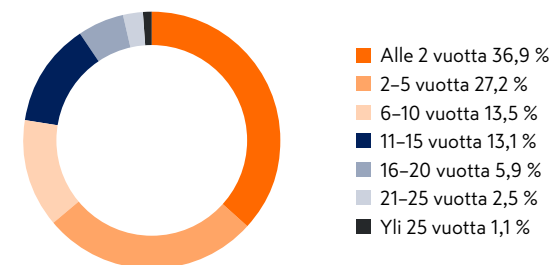
Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 39 523 euroa, muissa Pohjoismaissa 45 299 euroa ja Baltian maissa, Puolassa ja Valko-Venäjällä 10 781 euroa. Kesko-konsernin toiminta on monialaista, joten keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta. Työehtosopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien, kuten myyjien ja varastotyöntekijöiden, kohdalla käytetään työehtosopimusten luokittelun mukaisia palkkaryhmiä ja -taulukkoita. Palkkaukseen vaikuttavat myös tehtävään perustuvat vastuusisäiset, kokemusvuodet sekä maantieteelliset erot palkkamarkkinoilla.

Ylempien toimihenkilöiden palkka määräytyy tehtävän ja työn vaatavuuden ohella muun muassa osaamisen, kokemuksen, suorituksen ja tulosten perusteella. Keskolla on käytössä tehtävien HAY-vaativuusluokittelujärjestelmä.

Palvelusvuodet Suomessa 2018, %

Palvelusvuodet muissa toimintamaissa 2018, %

Naisten ja miesten %-osuus henkilöstöstä

	Naiset	Miehet
Keskon henkilöstö		
Suomi	51,8	48,2
Muut toimintamaat	43,6	56,4
Esimiehet		
Suomi	46,1	53,9
Muut toimintamaat	37,2	62,8

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, Suomi

	2018	2017	2016
Ylin johto	28,6	28,3	24,1
Keskijohto	23,3	22,6	20,0
Esimiehet ja asiantuntijat	46,8	45,2	41,9
Työntekijät ja toimihenkilöt	53,5	58,4	64,4
Yhteensä	51,8	55,5	60,1

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, muut maat

	2018	2017	2016
Ylin johto	12,5	0,0	0,0
Keskijohto	42,3	56,2	49,1
Esimiehet ja asiantuntijat	51,8	49,1	48,4
Työntekijät ja toimihenkilöt	39,3	41,6	47,2
Yhteensä	43,6	46,7	47,8

Luvuissa otettu huomioon tarvittaessa työhön kutsuttavat

Vaativuusluokitelluissa tehtävissä ylimmän johdon ja keskijohdon osalta naisten palkka on 99 % miesten palkasta vastaaviin tehtäviin verrattuna, esimiesten ja asiantuntijoiden osalta 96 %. Kokonaisuudessaan naisten palkka on 97 % miesten palkasta vastaaviin tehtäviin verrattuna.

Vuosittaisten yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien osana tarkastellaan palkkauksen tasa-arvoa. Sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä eikä merkittäviä eroja ole havaittu vertailukelpoisten tehtävien osalta. Tasa-arvosuunnitelmissa pyritään edistämään palkkatasa-arvon toteutumista.

Järjestäytymisvapaus tärkeänä arvona

407-1

Työntekijöiden järjestäytymisvapaus on keskeinen hyvinvointiyhteiskunnan tunnusmerkki. Kesko kunnioittaa henkilöstönsä oikeutta järjestäytyä.

EU-maissa (Suomi, Ruotsi, Viro, Latvia, Liettua, Puola) ja Norjassa olevissa toiminnoissamme emme näe järjestäytymisvapauden tai kollektiivisen neuvotteluoikeuden olevan uhattuna.

Koko henkilöstöstämme 47 % kuuluu työehtosopimusten piiriin.

Baltian maissa ja Puolassa ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Riskimaatavarantoimittajiemme työntekijöiden järjestäytymisen valvonta ja korjaustoimenpiteet sisältyvät sosiaalisen vastuun auditointeihin.

Irtisanomisajat ja uudelleenjärjestelytilanteet

402-1

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan paikallista lainsäädäntöä. Suomessa uudelleenjärjestelytilanteita koskevat keskeiset säädökset on ilmaistu laissa yhteistoiminnasta yrityksissä, jonka mukaan uudelleenjärjestelytilanteissa työnantajan on ilmoitettava neuvottelujen perusteella harkittavista päätöksistä kohtuullisen ajan kuluessa. Kaupan alan työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja.

Ruotsissa lakiin perustuva vähimmäisilmoitusaika organisaatiomuutostilanteissa on 8–24 viikkoa muutoksen luonteesta riippuen. Myöskään Ruotsissa noudatettavassa työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja. Norjassa ei ole määritetty tarkkaa vähimmäisilmoitusaikaa organisaatiomuutostilanteissa, mutta sekä lain että työehtosopimuksen mukaan organisaatiomuutoksista tulee ilmoittaa henkilöstölle niin aikaisin kuin mahdollista.

Virossa ja Latviassa vähimmäisilmoitusaika uudelleenjärjestelytilanteissa on neljä viikkoa. Valko-Venäjällä vastaava ilmoitusaika on kahdeksan viikkoa. Näissä toimintamaissa ei ole työehtosopimuksia.

Puolassa vähimmäisilmoitusaika vakituisissa ja määräaikaisissa työsuhteissa on kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen riippuen työsuhteen kestosta. Samat ilmoitusajat ovat voimassa myös uudelleenjärjestelytilanteissa.

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan työlainsäädännössä tai työehtosopimuksessa määriteltyjä irtisanomisaikoja. Suomessa irtisanomisaika on kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen riippuen työsuhteen pituudesta.

Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat

Tuotteemme ovat tutkittuja, turvallisia ja vastuullisesti valmistettuja. Tarjoamme laajan vastuullisuusmerkittyjen omien tuotemerkkien valikoiman.

Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavara-kaupan omien tuotemerkkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuutta ja laatua.

Valvomme ja kehitämme toimitusketjujen vastuullisuutta tavarantoimittajien tehdasauditoinneilla ja vastuullisuuskoulutuksilla.

Ohjaamme kriittisiksi tunnistettuja raaka-aineita, kuten palmuöljyä ja soijaa, sisältävien tuotteiden hankintaa kestävän kehityksen linjauksilla.

Edistämme näitä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita:

Tässä osiossa esitettävä tieto, GRI-tunnukset:

- 412 Ihmisoikeusarviointit
- 414 Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi
- 416 Asiakkaiden terveys ja turvallisuus
- 417 Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Hankintaa ohjaavat kestävän kehityksen linjaukset

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018
Kala- ja äyriäislinjaus Valikoimissamme ei ole WWF:n Kalaoppaassa punaisella liikennevalolla merkittyjä lajeja. Suosimme valikoimapäätöksissä kestäviä kalakantoja ja MSC- ja ASC-sertifioituja toimittajia.	WWF:n Kalaoppaaseen pohjautuva kala- ja äyriäislinjauksemme on ollut voimassa jo 10 vuoden ajan. Keskon päivittäistavarakaupan vähittäismyyntivalikoimassa oli 200 MSC-sertifioitua kalatuotetta ja 9 ASC-sertifioitua tuotetta. Kespron HoReCa-valikoimissa MSC-sertifioituja tuotteita oli 168 ja ASC-sertifioituja tuotteita 9.
Palmuöljylinjaus Vuoteen 2020 mennessä omien elintarviketuotemerkkiemme sisältämä palmuöljy on 100 % vastuullisesti tuotettua (CSPO).	Vuonna 2018 myytyjen Kespron Menu-elintarviketuotteiden palmuöljystä noin 99,2 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO), josta fyysisesti jäljitettävää palmuöljyä (Identity Preserved) 0,2 %, erilliskäsiteltä palmuöljyä (Segregated) 82,0 %, massabalanssipalmuöljyä (Mass Balance) 13,7 % ja RSPO-krediittejä 4,1 %. Vuonna 2018 myytyjen Pirkka ja K-Menu -elintarviketuotteiden palmuöljystä noin 67 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO), josta erilliskäsiteltä palmuöljyä (Segregated) 44 %, massabalanssipalmuöljyä (Mass Balance) 45 % ja RSPO-krediittejä 2 %.
Soijalinjaus Vuoteen 2020 mennessä omien elintarviketuotemerkkiemme soijaperäiset ainesosat ja eläinperäisten tuotteiden tuotannossa käytetty soijarehu on 100 % vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa.	Vuonna 2018 myydyissä Kespron Menu-elintarviketuotteissa ainesosana käytetty soija oli 74,2 % vastuullista. Vuonna 2018 myydyissä Pirkka ja K-Menu -elintarviketuotteissa ainesosana käytetty soija oli 2,2 % vastuullista.
Puu- ja paperilinjaus Vuoteen 2025 mennessä Keskon valikoimissa olevat puu- ja paperituotteet ovat 100 % kestävästä alkuperästä, FSC- tai PEFC-sertifioituja tai kierrätettyä materiaalia. Päivittäistavarakaupassa linjaus koskee omia tuotemerkkejä.	Rakentamisen ja talotekniikan kaupalla on PEFC-sertifikaatti, joka kattaa kuusi- ja mäntysahatavaran ja niiden jalosteiden sekä MDF-levyjen tukkukaupan Suomessa (prosenttimenetelmä). Vuonna 2018 keskimääräinen PEFC-sertifiointiprosentti oli: mänty 88,5 % ja kuusi 85,6 %. Päivittäistavarakaupan Pirkka ja K-Menu -tuotemerkkien puu- ja paperituotteista 51 % sisälsi kestävästä raaka-ainetta. Kespron Menu-tuotemerkkin puu- ja paperituotteista 17 % sisälsi kestävästä raaka-ainetta.
Muovilinjaus Vuonna 2018 päivitettyssä muovilinjauksessamme on aiempaa tiukempia tavoitteita muovin kierrättämiseksi, vähentämiseksi ja välttämiseksi.	Vauhditimme muovin vähentämistä hinnoittelemalla muovi-, paperi- ja biohajoavat kassit saman hintaisiksi kaikissa K-ruokakaupoissa. Poistimme mikromuovirakeet omien tuotemerkkiemme pesuaineista. Lue lisää
Eläinsuojelulinjaus Valikoimapäätöksiä tehdessämme otamme huomioon tuotantoeläinten hyvinvoinnin. Vuodesta 2026 alkaen emme hyväksy Keskon valikoimiin virikehäkkikananmunia.	Kokosimme keväällä 2018 kaikki eläinperäisiä tuotteita koskevat periaatteemme yhteen eläinsuojelulinjaukseksi.

Työ ihmisoikeuksien edistämiseksi

412-1 412-2

Julkaisimme vuonna 2016 [ihmisoikeuksiin liittyvän sitoumuksen ja vaikutusarvioinnin](#) YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti. Katselmoimme ihmisoikeusarvioinnin kolmen vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2019.

K Code of Conduct -toimintaohjeistus sisältää [ihmisoikeusosion](#). Koko henkilöstölle suunnatun K Code of Conduct eLearning -koulutuksen oli vuoden 2018 lopussa suorittanut 7 800 henkilöä. K Code of Conductin tunnettuutta edistämme säännöllisesti viestinnällä ja K Code of Conduct -koulutustilaisuuksilla.

Vastuullisen hankinnan koulutuksissa käsittelemme ihmisoikeuksien toteutumista globaaleissa hankintaketjuissa. Vuonna 2018 järjestimme koulutuksen Kesprossa hankinnan parissa työskenteleville henkilöille. Kävimme koulutuksessa läpi amfori BSCI Code of Conduct -periaatteet, riskimaahankinnan varmentamisprosessin, Keskon hyväksymät sosiaalisen vastuun auditointijärjestelmät ja kestävän kehityksen hankintalinjaukset.

Vuonna 2018 olimme mukana Planin Girls Takeover – tempauksessa ja toimimme esiin tyttöjen ja naisten asemaa hankintaketjuissamme. Nostimme tasa-arvotyön edistämisen osaksi vastuullisuusohjelmaamme ja sitouduimme vahvistamaan naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia kaikessa toiminnassamme ja hankintaketjuissamme.

Vuosina 2018–2019 osallistumme Finnwatchin aloitteesta käynnistyneeseen yritys vastuulakikampanjaan, jonka

tavoitteena on saada Suomeen laki, joka velvoittaa yritykset välttämään ja vähentämään toimintansa kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia.

Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit

414-1 414-2

Kiinnitämme erityistä huomiota riskimaihin

Hyödynnämme hankintamaiden riskiarvioinnissa [amforin riskimaaluokitusta](#), joka perustuu Maailmanpankin julkaisemiin Worldwide Governance -indikaattoreihin. Vuonna 2018 suorat ostot riskialueiden tavarantoimittajilta olivat yhteensä 105 miljoonaa euroa (2017: 106 miljoonaa euroa) eli noin 1,2 % (2017: 1,2 %) Keskon kaikista ostoista. Suoran riskimaatuonnin osuus Keskon tuonnista Suomeen oli noin 14,5 % (2017: 13,9 %). Luvut koskevat suoria ostoja Suomesta; muiden toimintamaiden suoraa riskimaatuontia ei ole tilastoitu.

Merkittävimmät riskituontimaat esitetään kartassa [sivulla 36](#). Julkaisemme riskimaissa sijaitsevat omien tuotemerkkien ja oman maahantuonnin vaatteiden, asusteiden, kenkien ja laukujen valmistustehtaat vuosittain [nettisivuillamme](#). Vuonna 2018 lisäsimme tehdaslistalle tehtaiden osoitteet toimitusketjun läpinäkyvyyden edistämiseksi.

Riskimaatoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi

Kesko on kestävää liiketoimintaa edistävän amfori-järjestön jäsen ja osallistuu [amfori BSCI:hin](#). Hyödynnämme riskimaatoimittajien arvioinnissa kansainvälisiä sosiaalisen vastuun auditointi- ja sertifiointijärjestelmiä, ensisijaisesti amfori BSCI -auditointia.

Hyväksymme myös [muuta sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmiä](#), jos niiden kriteerit vastaavat amfori BSCI -auditoinnin tasoa ja auditoinnin on suorittanut riippumaton osapuoli. Osana Keskon päivittäistavarakaupan ja ICA Global Sourcingin hankintayhteistyötä Kesko hyväksyy myös ICA Social Audit -auditoinnin. Tällöin edellytämme tavarantoimittajan siirtymistä muun Keskon hyväksymän kolmannen osapuolen suorittaman auditoinnin piiriin viimeistään kahden ICA Social Auditin -auditoinnin jälkeen.

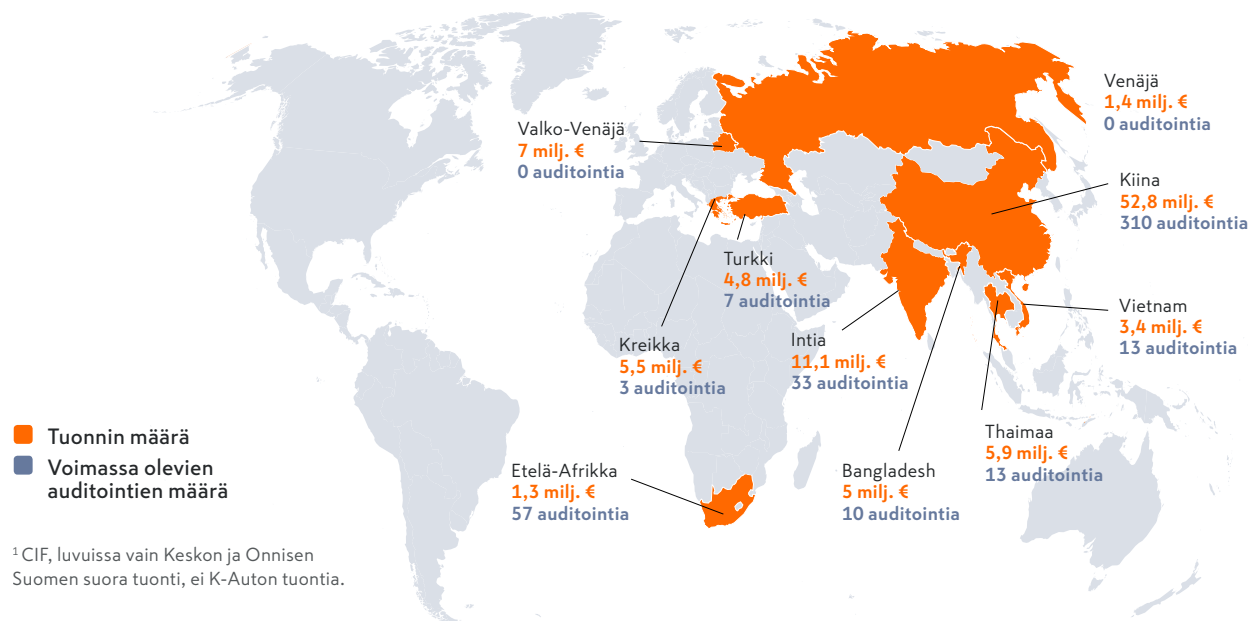
Periaatteenamme on tehdä yhteistyötä vain sellaisten riskimaatavarantoimittajien kanssa, jotka ovat sosiaalisen vastuun auditointien piirissä tai käynnistävät prosessin yhteistyön alkaessa. Keskon päivittäistavarakauppa edellyttää, että sen kaikilla riskimaatoimittajilla on hyväksytty auditointi yhteistyön alkaessa.

Osa Keskon tavarantoimittajista on myös itse amforin jäseniä ja edistää amfori BSCI -auditointeja omassa toimitusketjussaan. Vuoden 2018 aikana hankimme kahdelta pohjoismaalaiselta tavarantoimittajalta työvaatteita K-Rauta-, Neste K-, K-Supermarket-, K-Market- ja K-Citymarket-ketjuille. Osa työvaatteista valmistettiin riskimaissa sijaitsevilla tehtaila, joilla oli voimassa kolme amfori BSCI -auditointia ja yksi SA8000-sertifiointi.

Riskimaatavaran toimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit ja sertifiointit

Sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmä	1.1.2019, kpl	1.1.2018, kpl
amfori BSCI	300	291
SA8000	12	15
SMETA	136	30
SIZA	54	22
Reilu kauppa	21	11
Rainforest Alliance	14	0
ICTI Ethical Toy Program	8	5
For Life	12	0
Fair for Life	1	0
WIETA	1	1
ICA Social Audit	26	45

Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit Keskon 10 suurimmassa riskituontimaassa¹

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Toimitusketju

TAVOITE

Oman suoran riskimaatuonnin tuotannon sosiaalinen vastuu on varmennettu.

Varmennamme omien tuotemerkkien, Pirkka- ja K-Menu-elintarvikkeiden, ainesosien (Tier 2) vastuullisuuden.

Tunnistamme ja huomioimme vesiriskit toimitusketjussamme.

SAAVUTUKSET 2018

Yhteensä 190:lle Keskon riskimaatoimittajien tehtaille tai viljelmille tehtiin täysi amfori BSCI -auditointi. Lisäksi 135:lle tavarantoimittajien tehtaille tai viljelmille suoritettiin amfori BSCI -seuranta-auditointi. Vuoden 2019 alussa Keskon riskimaatavaran toimittajilla oli yhteensä 585 voimassa olevaa sosiaalisen vastuun auditointia.

Vuonna 2015 aloitimme Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteiden ainesosien alkuperän selvitystyön ja riskianalyysin. Vuosien 2015–2018 aikana riskianalyysi on tehty yhteensä 2 240:lle omien tuotemerkkien elintarviketuotteelle.

Teimme laajan selvityksen oman avokadonhankintamme vesiriskeistä. 280 alkutuottajaa kattavan selvityksen pohjalta kykenemme jatkossa painottamaan hankintaa yhä vahvemmin alueille, joilla vesiriski on vähäisin. Hankinnat ongelmallisimmalta alueelta Chilen Petorcasta lopetettiin.

amfori BSCI -auditointien tulokset

Vuoden 2018 aikana yhteensä 190:lle (2017: 157) Keskon tavarantoimittajien tehtaille tai viljelmille tehtiin täysi amfori BSCI -auditointi. Lisäksi 135:lle (146) tavarantoimittajien tehtaille tai viljelmille suoritettiin amfori BSCI -seuranta-auditointi.

Keskon tavarantoimittajien tehtaiden ja viljelmien amfori BSCI -auditointien tulokset vuodelta 2018 on esitetty sivulla 38. Eniten puutteita esiintyi työaika säännösten noudattamiseen, johtamiskäytäntöihin ja palkkaukseen liittyvissä asioissa. Korjaustoimenpiteet ja niiden seuranta sisältyvät auditointiprosessiin.

Amfori BSCI -toimintamallin mukaan tehtaille suoritetaan kahden vuoden välein täysi auditointi, jossa jokainen auditointiprotokollan osa-alue arvioidaan. Jos tehtaan auditointitulos on C, D tai E, tulee tehtaalta järjestää 12 kuukauden sisällä seuranta-auditointi, jossa arvioidaan täydessä auditoinnissa löytyneet puutteet ja niiden korjaustoimenpiteet.

Kesko ei lopeta yhteistyötä tavarantoimittajan kanssa, jos tavarantoimittaja sitoutuu auditointiraportissa määriteltyjen epäkohtien korjaamiseen. Vuonna 2018 jouduimme lopettamaan yhteistyön 14 tehtaan kanssa, koska emme päässeet tehtaiden kanssa yksimielisyyteen tarvittavista korjaavista toimenpiteistä.

Tavarantoimittajien vastuullisuuskoulutukset

Osana ICA Global Sourcing (IGS) -hankintayhteistyötä Kesko ja IGS järjestivät kenkätavarantoimittajille suunnatun vastuullisuuskoulutuksen Shanghaissa Kiinassa vuonna 2018. Koulutustilaisuudessa käsiteltiin Keskon sosiaalisen vastuun vaatimuksia tavarantoimittajille, tehtaiden auditointiprosessia sekä tuotelaadun ja

turvallisuuden vaatimuksia. Koulutukseen osallistui yhteensä 16 kenkätavarantoimittajaa.

Amfori BSCI:n organisoimiin tavarantoimittajille suunnattuihin vastuullisuuskoulutuksiin osallistui 16 Keskon tavarantoimittajaa vuonna 2018. Koulutustilaisuuksien aiheita olivat amfori BSCI -auditointiprosessi, vastuullinen rekrytointi, työterveys ja turvallisuus, työtunnit ja palkkaus sekä työntekijöiden osallistuminen ja suojeleminen.

Bangladesh Accord

Kesko liittyi Bangladesh Accord -sopimukseen vuonna 2018. Accord – Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh -sopimuksen tavoitteena on tarkastusten, koulutuksen ja korjaustoimien avulla parantaa Bangladeshin vaatetehtaiden sähkö-, palo- ja rakennusturvallisuutta. Vuonna 2018 kaikki seitsemän K-Citymarketin mywear-merkin bangladeshilaista vaatetehtästä olivat mukana Accord-prosessissa.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Vastuullisuusmerkit omat tuotemerkit

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018		
Tarjoamme laajan vastuullisuusmerkkityyppien omien tuotemerkkien valikoiman.	Päivittäistavarakaupan Pirkka-sarja: 286 Hyvää Suomesta -merkittyä tuotetta 153 Avainlippu-tuotetta 123 Luomutuotetta 111 Sirkkalehti-merkittyä tuotetta 86 Joutsenmerkittyä tuotetta 23 Reilun kaupan tuotetta 48 UTZ-sertifioitua tuotetta 40 MSC-sertifioitua kalatuotetta 4 ASC-sertifioitua kalatuotetta 5 Allergiatunnus-tuotetta 3 EU-ympäristömerkittyä tuotetta	Kespron Menu-sarja: 12 Hyvää Suomesta -merkittyä tuotetta 27 Avainlippu-tuotetta 8 Luomutuotetta 21 Sirkkalehti-merkittyä tuotetta 20 Joutsenmerkittyä tuotetta 4 Reilun kaupan tuotetta 10 UTZ-sertifioitua tuotetta 25 MSC-sertifioitua tuotetta 3 ASC-sertifioitua tuotetta 1 Allergiatunnus-tuotetta	Rakentamisen ja talotekniikan kaupan Cello-sarja: 1 006 Avainlippu-tuotetta 30 Joutsenmerkittyä tuotetta 262 Allergiatunnus-tuotetta 63 M1-merkittyä tuotetta

Reilun kaupan lisällä kehitetään paikallisyhteisöjä

Keskon päivittäistavarakaupalla on ollut laaja yhteistyösopimus Reilu kauppa ry:n kanssa jo 20 vuoden ajan. Vuoden 2018 aikana Keskon päivittäistavarakaupan valikoimissa oli 322 (2017: 300) Reilun kaupan tuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 23 (2017: 37) ja Kespron Menu-tuotteita oli 4 (2017: 4).

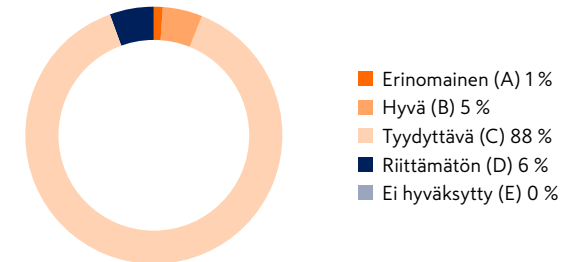
Vuonna 2018 Keskon päivittäistavarakaupan myymistä tuotteista kertyi sosiaalisiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää 915 909 euroa (2017: 719 225 euroa). Eniten Reilun kaupan lisää kertyi Reilun kaupan kukkien, kahvin ja banaanin myynnistä.

Suosituimpia Reilun kaupan tuotteita K-ruokakaupoissa ovat kukat, ja Suomen suosituin Reilun kaupan tuote on Pirkka Reilun kaupan ruusu. K-ruokakauppojen myymistä Reilun kaupan kukista on kertynyt paikallisyhteisöjen sosiaalisiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää vuosina 2008–2018 yhteensä yli 2 miljoonaa euroa. Reilun kaupan lisällä on paikallisyhteisöissä kunnostettu ja laajennettu koulua ja päiväkotia sekä hankittu keittiötarvikkeita kuten helloja.

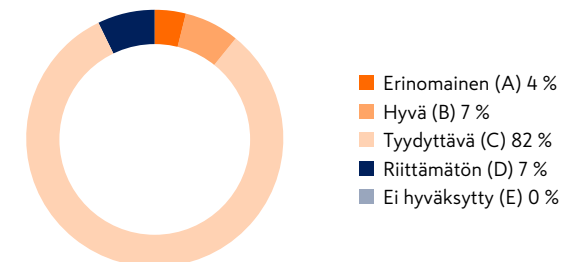
amfori BSCI -auditointitulosten jakauma osa-alueittain 2018

Täydet auditoinnit	Erinomainen	Hyvä	Tyydyttävä	Riittämätön	Ei hyväksytty
Sosiaalinen laadunvalvontajärjestelmä ja kerrannaisvaikutukset	3 %	4 %	17 %	74 %	2 %
Työntekijöiden osallistuminen ja suojele	39 %	36 %	23 %	2 %	0 %
Järjestäytymis- ja neuvottelu-oikeus	98 %	2 %	0 %	0 %	0 %
Syrjintäkielto	87 %	9 %	4 %	0 %	0 %
Oikeudenmukainen korvaus	26 %	59 %	14 %	1 %	0 %
Kohtuulliset työajat	12 %	0 %	9 %	77 %	2 %
Työterveys ja -turvallisuus	61 %	27 %	2 %	8 %	2 %
Lapsityön kielto	99 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Nuorten työntekijöiden erityinen suojele	97 %	1 %	1 %	0 %	1 %
Epävakaiden työsuhteiden kielto	92 %	7 %	1 %	0 %	0 %
Pakkotyön kielto	99 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Ympäristön suojele	64 %	22 %	12 %	2 %	0 %
Eettinen liiketoiminta	79 %	18 %	1 %	1 %	1 %

amfori BSCI -auditointitulokset 2018, täydet auditoinnit

amfori BSCI -auditointitulokset 2018, seuranta-auditoinnit

Seuranta-auditoinnit	Erinomainen	Hyvä	Tyydyttävä	Riittämätön	Ei hyväksytty
Sosiaalinen laadunvalvontajärjestelmä ja kerrannaisvaikutukset	1 %	8 %	11 %	78 %	2 %
Työntekijöiden osallistuminen ja suojele	57 %	28 %	13 %	1 %	1 %
Järjestäytymis- ja neuvottelu-oikeus	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Syrjintäkielto	87 %	9 %	3 %	1 %	0 %
Oikeudenmukainen korvaus	28 %	47 %	23 %	1 %	1 %
Kohtuulliset työajat	14 %	6 %	0 %	76 %	4 %
Työterveys ja -turvallisuus	66 %	26 %	1 %	5 %	2 %
Lapsityön kielto	99 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Nuorten työntekijöiden erityinen suojele	99 %	0 %	1 %	0 %	0 %
Epävakaiden työsuhteiden kielto	97 %	3 %	0 %	0 %	0 %
Pakkotyön kielto	99 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Ympäristön suojele	73 %	15 %	11 %	1 %	0 %
Eettinen liiketoiminta	87 %	8 %	3 %	1 %	1 %

Niiden toimittajien osalta, joille on suoritettu useampi kuin yksi amfori BSCI -auditointi vuoden 2018 aikana, esitetään ainoastaan viimeisimmän auditoinnin tulos.

A Erinomainen B Hyvä C Tyydyttävä D Riittämätön E Ei hyväksytty

Planin ja K-ryhmän yhteistyö Thaimaassa päättyi erinomaisiin tuloksiin

Nelivuotinen yhteistyö avasi siirtotyöläisten lapsille tien kouluun ja kehitti thaimaalaisten kalatehtaiden työoloja.

Planin ja K-ryhmän vuosien 2015–2018 yhteistyön tavoitteena oli parantaa kambodžalaisten siirtotyöläisten työoloja Thaimaan kalateollisuudessa ja tukea heidän lastensa koulutusta.

Yhteistyö oli osa Ruotsin kehitysyhteistyöviraston SIDA:n rahoittamaa laajempaa SEAS of Change -hanketta Thaimaassa ja Kambodžassa.

Yli 1 100 siirtotyöläisperheen lasta sai opetusta oppimiskeskuksissa

Tärkeä osa työtä oli kambodžalaisten perheiden neuvonta jo ennen kuin he lähtevät siirtotyöläisiksi Thaimaahan. Vuosina 2015–2018 Plan ja K-ryhmä yhdessä kumppaniensa kanssa tukivat noin 6 000:tta siirtotyöläisperheen jäsentä Thaimaassa ja noin 3 500:tta Kambodžassa.

Yhteistyön alussa perustetuissa oppimiskeskuksissa 1 143 iältään 4–17-vuotiaasta lasta (593 tyttöä ja 550 poikaa) sai opetusta paikallisesta kielestä ja taitoja, jotka auttavat heitä siirtymään paikalliseen julkiseen kouluun. Yhteistyön ansiosta julkiseen thaimaalaaiseen kouluun pääsi 283 lasta (113 tyttöä ja 170 poikaa).

K-ryhmä lähti mukana yhteistyöhön, koska se halusi edistää Pirkka-kala- ja -äyriäistuotteiden vastuullisuutta ja tuntea koko toimitusketjun ensimmäistä porrasta pidemmälle aina kalastusyhteisöihin asti.

Tavarantoimittajien amfori BSCI -koulutukset osana yhteistyötä

Yhteistyön aikana K-ryhmä ja Plan järjestivät sosiaalisen vastuun koulutuksia tavarantoimittajille. Koulutuksissa autettiin tavarantoimittajia ymmärtämään, mistä sosiaalisen vastuun auditoinneissa, kuten amfori BSCI:ssä, on kyse, ja miten ne auttavat heitä parantamaan tehtaidensa toimintaa ja työntekijöiden työoloja.

Yleiskoulutuksissa käsiteltiin amfori BSCI Code of Conductin sisältöä, YK:n ja ILO:n ihmisoikeus- ja työoikeussopimuksia sekä Thaimaan kansallista työlaainsäädäntöä. Syventävässä koulutuksessa annettiin valmiuksia tavarantoimittajien omien sosiaalisten kysymysten edistämiseen ja valvontaan. Yhteensä neljän vuoden aikana koulutettiin 34 tavarantoimittajaa.

1 143

lasta on käynyt oppimis-keskuksissa

283

lasta siirtyi oppimiskeskuksista kouluun

52 %

oppimiskeskusten lapsista on tyttöjä

34

tavarantoimittajaa on saanut sosiaalisen vastuun koulutusta

2

koulutusta ihmisoikeus- ja työoikeus-sopimuksista

1

syventävä koulutus omien sosiaalisten kysymysten edistämiseen

Huolehdimme asiakkaidemme terveydestä ja turvallisuudesta

416

Tuotetutkimusyksikkömme vastaa tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arvioinnista. Edellytämme, että omien elintarviketuotemerkkiemme valmistajilla on kansainvälinen tuoteturvallisuuden varmentava sertifiointi. Hyväksymme muun muassa seuraavat standardit: BRC, IFS, FSSC 22000 ja GlobalGAP. Vuonna 2018 sertifioituja tavarantoimittajia oli 553 kpl (2017: 581 kpl). Lukumäärä sisältää myös vanhat, oman auditointiohjeistuksemme mukaisesti tekemämme auditoinnit.

Tuotenäytteitä tutkimme 7 678 kappaletta (2017: 7 350). Näytteet liittyivät pääasiassa omien tuotemerkkien tuotekehitykseen. Omavalvontanäytteitä tutkimme 2 300 kappaletta (2017: 2 395).

Ravitsemukseen, ylipainoon ja lihavuuteen liittyviä terveyskysymyksiä koskevan EY:n [valkoisen kirjan](#) kannustamana vähensimme yli 150 Pirkka-tuotteesta sokeria, tyydytynyttä rasvaa ja suolaa vuosina 2007–2013. Uusissa Pirkka-tuotteissa huomioimme terveellisyyskriteerit jo tuotekehitysvaiheessa.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Tuoteturvallisuus

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018
K-ryhmän valikoimien tuoteturvallisuus on varmistettu.	Tuotetutkimuksen laboratorio ja koekeittiö tutkivat yhteensä 7 678 tuotenäytettä. 522:lla omien elintarvikemerkituotteiden valmistajilla on kansainvälinen tuoteturvallisuuden varmentava sertifiointi.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta julkaisi kesäkuussa 2017 [Ravitsemussitoumus](#)-toimintamallin. Se on Suomen toimenpide EU:n [Roadmap for Action on Food Product Improvement](#) -viitekehyksen reformulaatio-ohjelmaan osallistumiseksi.

Elokuussa 2017 liityimme mukaan ravitsemussitoumukseen antamallamme [kasvissitoumuksella](#). Kasvissitoumuksemme kannustaa asiakkaitamme lisäämään kasvisten käyttöä seuraavien vuoteen 2020 asti ulottuvien toimenpiteiden avulla:

- Asetimme tavoitteeksi, että vuoteen 2020 mennessä vegehyly löytyy vähintään 400 K-ruokakaupasta. Elokuussa 2017 kasviproteiinituotteiden vegehylyjä oli noin 200 K-ruokakaupassa. Vuoden 2018 lopussa vegehyly oli jo noin 400 K-ruokakaupassa.
- Järjestämme vuosittain (2018–2020) K-ruokakaupoissa vähintään 250 kasviskampanjaa. Vuonna 2018 järjestimme 270 kasviskampanjakokonaisuutta, joissa kampanjatuotteiden lukumäärä oli yli 1 200 kasvituotetta.
- Lisäämme vuoteen 2020 mennessä valikoimiimme vähintään 50 uutta hedelmä- tai vihannestuotetta. Vuoden 2018 aikana valikoimiimme tuli 42 uutta hedelmä- ja vihannestuotetta.

Elintarvikeväärennöksiin varaudumme VACCP-suunnitelmamme mukaisesti (Vulnerability Assessment and Critical Control Points). VACCP-suunnitelmassa on arviointi elintarvikeväärennösten esiintymisen todennäköisyydestä sekä valvontasuunnitelma väärennöksiltä suojautumiseksi. Kriittisiksi kontrollipisteiksi tunnistetuille tuoteryhmille tehdään normaalien tuote-

ja tavarantoimittajavarmistusten lisäksi säännöllistä, väärennöksiä kontrolloivaa analyttistä seurantaa.

Vuonna 2018 teimme päivittäistavarakaupassa 178 tuotteiden takaisinvetoa (2017: 140). Näistä 46 koski omia tuotemerkkejämme (2017: 33). Muissa tapauksissa tuotetutkimusyksikkömme avusti tuotteiden valmistajia takaisinvedossa. Julkisia takaisinvetoja, jolloin tuotevialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia, oli omien tuotemerkkiemme osalta vuoden 2018 aikana 2 (2017: 4).

Rakentamisen ja talotekniikan kaupassa teimme vuonna 2018 K-Raudan toimialalla 2 (2017: 2) ja Onnisen toimialalla 2 takaisinvetoa (2017: 3).

Ajoneuvon valmistajan on käynnistettävä takaisinkutsukampanja, jos sen valmistamassa ajoneuvomallissa tai sen osassa havaitaan korjaamista vaativa vakava virhe tai poikkeama. Vakavaksi luokiteltu virhe tai poikkeama aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuudelle tai huomattavaa haittaa ympäristölle tai terveydelle. Lähtökohtaisesti tällainen vika tai puute johtaisi ajoneuvon hylkäämiseen määräaikaikatsastuksessa.

Vuonna 2018 K-Auton edustamilla merkeillä (Volkswagen henkilö- ja hyötyautot, Audi, SEAT, Porsche ja MAN) alkoi yhteensä 48 takaisinkutsukampanjaa.

Vuoden 2018 aikana Keskossa ei ollut tuotteen terveellisyteen tai turvallisuuteen liittyviä oikeustoimia tai sakkoja.

Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio

Pakkausmerkinnät auttavat kuluttajia vastuullisten valintojen tekemisessä

417-1

Noudatamme omien merkkituotteidemme ja omien maahantuontituotteidemme osalta pakkausmerkintöihin liittyvää lainsäädäntöä. Keskeisiä säädöksiä ovat muun muassa:

- Elintarvikkeiden pakkausmerkinnät: Elintarviketietoaasetus [EY 1169/2011](#) ja sitä täydentävät säädökset
- Kulutustavaroiden turvalliseen käyttöön liittyvät pakkausmerkinnät: Yleinen tuoteturvallisuusdirektiivi [2001/95/EY](#) (ja siihen liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- Kemikaalien varoitusmerkinnät: Kemikaalien luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta säättävä CLP-asetus [EY 1272/2008](#)
- Sähkölaitteiden merkinnät: lukuisia tuoteryhmäkohtaisia direktiivejä (ja niihin liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- Lelujen merkinnät: Lelujen turvallisuusdirektiivi [2009/48/EY](#) (ja siihen liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- Kosmeettisten valmisteiden pakkausmerkinnät: Asetus kosmeettisista valmisteista [EY 1223/2009](#)

Merkitsemme kaikkiin kotimaisiin Pirkka- ja kaikkiin K-Menu-tuotteisiin valmistajan nimen ja paikkakunnan. Ulkomaisiin Pirkka-tuotteisiin merkitsemme valmistusmaan. Kaikkiin K-Citymarketin sekä

Keskon rakentamisen ja talotekniikan kaupan omiin tuotemerkeihin merkitsemme alkuperämaan.

Lihan alkuperämaan merkitsemme asetuksen [EY 1337/2013](#) mukaisesti. Elintarvikkeen ainesosana olevan lihan ja maidon merkitsemme kansallisen asetuksen [MMM 218/2017](#) mukaisesti.

Lakisääteisten pakkausmerkintöjen lisäksi liitämme omiin tuotemerkeihin vapaaehtoisia merkintöjä, jotka kertovat tuotteen vastuullisuudesta. Näitä ovat muun muassa luomu- ja ympäristömerkinnät sekä sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovat merkinnät.

Päivittäistavara-kaupan omiin tuotemerkeihin merkitsemme pakkausten materiaalitunnukset. Nämä merkinnät auttavat ja ohjaavat kuluttajia pakkausmateriaalien kierrättämisessä.

Ympäristölle vaarallisiin kemikaaleihin merkitsemme CLP-asetuksen mukaisen varoitusmerkinnän.

Jos tuotteessa on pakkausmerkintävirhe, poistamme sen myynnistä

417-2

Vuonna 2018 virheellisestä pakkausmerkinnästä johtuvia Keskon omien tuotemerkkien takaisin vetoja oli 8 (2017: 9).

Vuonna 2018 Kesko Senukai sai Latviassa 280 euron sakon puutteellisista kemikaalitiedoista pakkausmerkinnöissä.

Noudatamme hyviä markkinointitapoja

417-3

Mainonnan eettisen neuvoston käsiteltävänä ei ollut vuonna 2018 yhtään Keskon tai sen tytäryhtiön mainosta, eikä vuoden aikana ollut raportoitavia lainsäädännön tai vapaaehtoisten periaatteiden rikkomuksia.

Vastuullista alkoholin ja tupakan myyntiä

Lain mukaan saamme myydä vähittäiskaupoissamme enintään 5,5 til-% alkoholijuomia sekä tupakkatuotteita. Myynti edellyttää myymäläkohtaisia viranomaislupia. Laki kieltää näiden tuotteiden myynnin alle 18-vuotiaille.

Alkoholijuomia ja tupakkaa myydessämme tarkistamme iän kaikilta asiakkailtamme, jotka vaikuttavat alle 30-vuotiailta. Näin voimme varmistaa, ettemme myy alkoholia tai tupakkaa alaikäisille. Vuonna 2018 kassahenkilöstömme varmisti iän 2 008 876:ltä alkoholijuomia ja 1 152 770:ltä tupakkaa ostavalta asiakkaalta. Näiden tarkistusten perusteella jouduimme kieltäytymään 14 760 kertaa alkoholin ja 10 808 kertaa tupakan myynnistä.

Kassahenkilöstömme suorittaa ikärajapassikoulutuksen ja -testauksen. Ikärajapassin koulutusosio sisältää perustietoa myynnin ikärajoituksista sekä erilaisia tilannekuvauksia ja -harjoituksia. Passin saamisen edellytys on hyväksytysti suoritettu lopputesti.

Ympäristö

Sitoudumme kansainvälisten ilmastokokousten tavoitteisiin hillitä ilmaston lämpenemistä. Edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä toimitusketjuissamme.

Olemme asettaneet kunnianhimoiset päästötavoitteet toiminnallemme ja toimitusketjullemme. Pienennämme päästöjä uusiutuvan energian käytöllä, kauppojen energiatehokkuudella ja tehokkaalla logistiikalla.

Vähennämme muovin käyttöä ja edistämme muovin kierrätystä. Luomme toimintamalleja, jotka estävät muovin päätyksen vesistöihin ja muualle luontoon.

Vähennämme ruokahävikkiä kaupoissamme ja hyödynnämme väistämättä jäävän biojätteen. Autamme asiakkaitamme pienentämään omia ympäristövaikutuksiaan.

Edistämme näitä YK:n kestävän kehityksen tavoitteita:

Tässä osiossa esitettävä tieto, GRI-tunnukset:

- 301 Materiaalit
- 302 Energia
- 303 Vesi
- 304 Luonnon monimuotoisuus
- 305 Päästöt
- 306 Jätevedet ja jätteet
- Ruokahävikki

Hillitsemme ilmastomuutosta

Osallistumme ilmastomuutoksen hillintään lisäämällä uusiutuvan energian hankintaa ja omaa tuotantoa sekä lisäämällä energiatehokkuutta. Tavoitteenamme on parantaa energiatehokkuutta 10 % vuoteen 2023 mennessä.

Lue [ilmastonmuutoksen vaikutuksista Keskon toimintaan](#).

Uusiutuvaa sähköä

302-1

Suomessa K-kauppoihin ja muihin Keskon kiinteistöihin hankkimamme sähkö on ollut 100 % uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä vuodesta 2017 alkaen.

Vuonna 2018 hankimme sähkön alkuperätakuita yhteensä 580 GWh. Tästä määrästä oli 58 % vesivoimalla ja 42 % bioenergialla tuotettua Pohjoismaista hankittua uusiutuvaa sähköä. Noin 493 GWh uusiutuvasta sähköenergiasta toimitti Kesko. Loput uusiutuvasta sähköstä oli kauppiaiden muualta hankkimaa ja Keskon käyttämää sähköä.

Kokonaisenergiankulutus

Vuonna 2018 oma energiankulutuksemme kaikissa toimintamaissa yhteensä oli 4 051 TJ (sisältää kiinteistöt ja logistiikan).

Kiinteistöjen energiankulutus Suomessa

Vuoden 2018 lopussa hallinnoimiimme kiinteistöihin (omistettuihin ja vuokrattuihin) Suomessa kuului toimisto- ja varastokiinteistöjä sekä 1 233 kauppapaikkaa. Energiankulutuksen kannalta merkittävimpiä kiinteistöryhmiä ovat K-Citymarketit, K-Supermarketit sekä suuret tukku- ja varastorakennukset.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Uusiutuva energia

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Hankimme 100 % uusiutuvaa sähköä Suomessa.	Vuonna 2018 hankimme 580 GWh vesivoimalla ja bioenergialla tuotettua uusiutuvaa sähköä alkuperätakuilla Pohjoismaista.	
Lisäämme aurinkovoiman tuotantoa omaan käyttöömme.	Vuonna 2018 Keskolla oli 27 aurinkovoimalaa hallinnoimiensa kauppakiinteistöjen katoilla. Aurinkovoimalla tuotettiin yhteensä 4,1 GWh sähköä K-ruokakauppojen omaan käyttöön. Vuoden 2018 lopussa käytössä olevien omien aurinkovoimaloidemme vuotuinen sähköntuotantokapasiteetti on noin 8 GWh.	Kevään 2019 aikana otetaan käyttöön neljä uutta aurinkovoimalaa.

Suurimmassa osassa kiinteistöjä käytettiin kaukolämpöä, minkä lisäksi 2,5 % lämpöenergiasta tuotettiin polttoaineilla. Vuonna 2018 Suomen kiinteistöissä tuotettiin itse lämpöenergiaa 30,5 TJ (8 483 MWh) maakaasulla ja öljyllä.

Laskentatavat sekä kiinteistötyyppikohtaiset tilastot sähkön ja lämmön kulutuksesta sekä kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseuranta-](#) ja [Ympäristöprofiili](#)-raporteista.

Kiinteistöjen energiankulutus muissa toimintamaissa

Lämpöenergia tuotettiin osittain itse maakaasulla ja öljyllä. Valko-Venäjällä lämmitykseen käytettiin pieni määrä polttopuuta (671 MWh) ja turvetta (136 MWh). Vuonna 2018 lämmön ja sähkön omaan tuotantoon käytettiin polttoaineita yhteensä 70 TJ (19 481 MWh).

Maakohtaiset tiedot koostetaan tytäryhtiöiden Keskolle raportointien polttoaineen- ja ostoenergian kulutustietojen perusteella. Osa toimipisteistä (10 toimipistettä Ruotsissa ja Latviassa) ei raportoi lämmönkulutustaan, koska se sisältyy vuokraan tai tieto ei ole saatavilla.

Kiinteistöjen energiankulutus

Suomi	2018	2017
Sähkö ¹ (MWh)	493 347	504 459
Kaukolämpö (MWh)	328 842	323 461
Lämmityspolttoaineet (MWh)	8 483	10 978
Energiankulutus yhteensä (MWh)	830 672	838 898
Energiankulutus yhteensä (TJ)	2 990	3 020

Muut toimintamaat ²	+2018	2017
Sähkö (MWh)	71 392	80 186
Kaukolämpö (MWh)	16 862	17 719
Oman sähköntuotannon polttoaineet (MWh)	0	4 055
Lämmityspolttoaineet (MWh)	19 481	32 247
Energiankulutus yhteensä (MWh)	107 735	134 207
Energiankulutus yhteensä (TJ)	388	483

Kaikki toimintamaat	2018	2017
Energiankulutus yhteensä (MWh)	938 407	973 105
Energiankulutus yhteensä (TJ)	3 378	3 503

¹ Keskon toimittama sähkö, jota käytetään Keskon kiinteistöissä sekä niissä K-kaupoissa, jotka ostavat sähkön Keskolta.

² Vuoden 2018 tiedoissa ei mukana Venäjän lukuja

Primäärienergiankulutus

Kaikkien toimintamaiden ostoenergian primäärienergiankulutus vuonna 2018:

- Uusiutuva: 2 374 TJ (68 %)
- Ydinvoima: 46 TJ (1 %)
- Uusiutumaton: 1 052 TJ (31 %)

Polttoaineenkulutus

Kesko Logistiikan omien tai suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten laskennallinen energiankulutus vuonna 2018 oli 667 TJ (2017: 645 TJ). Polttoaineena käytettiin dieseliä. Vuonna 2018 kuljetusten kilometrimäärä oli 42,7 milj. km (2017: 41,6 milj. km).

Energiankulutus laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän](#) mukaisesti.

Muiden maiden logistiikkatoiminnot on suurimmaksi osaksi ulkoistettu. Vuonna 2018 Ruotsin, Puolan ja Viron logistiikassa kulutettiin polttoainetta (diesel ja kaasu) 5,7 TJ.

Uusiutumattomien lähteiden polttoaineita kulutettiin yhteensä 771 TJ kuljetuksiin ja kiinteistöjen omaan lämmön- ja sähköntuotantoon. Uusiutuvia polttoaineita oli käytössä 2,4 TJ.

Energiaintensiteetti

302-3

Ruokakaupoissa ja -varastoissa sekä kylmäketju että lämmitettyjen tilojen tarve kasvattavat energiankulutusta verrattuna muihin toimialoihin.

Suomen ominaiskulutusten tarkemmat laskentaperusteet löytyvät [Kulutusseurantatietojen](#).

Energian ominaiskulutus, Keskon hallinnoimat kiinteistöt Suomessa

kWh/br-m ²	2018	2017
Sähkön ominaiskulutus	210	214
Kaukolämmön ominaiskulutus	88	86

Käytämme energiaa aiempaa tehokkaammin

302-4

Olemme mukana kaupan alan energiatehokkuussopimuksen toimenpideohjelmassa kaudella 2017–2025. Sopimuksen mukaisesti sitoudumme tekemään energiatehokkuustoimenpiteitä määrällä, joka vastaa 7,5 % vuoden 2015 energiankulutuksesta. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kaupapakettit Suomessa.

Energiastراتيجiamme tavoitteena on parantaa energiatehokkuutta 10 % vuoteen 2023 mennessä esimerkiksi kaupan kylmäjärjestelmien ja valaistuksen uudistamisella.

Kuljetuslavojen yhteis- ja uudelleenkäyttö

Kaupoissamme käytetään tuoretuotteiden kuljetukseen uudelleenkäytettäviä kuljetuslavoja. IFCO RPC:tä käyttämällä olemme suojelleet aktiivisesti ympäristöä ja edistäneet kestävämpää tuoretuotteiden toimitusketjua. Kauttamme kulki vuonna 2018 yhteensä 721 306 IFCO:n uudelleenkäytettävää laatikkoa. Vuonna 2018 säästimme energiaa 16 050 GJ verrattuna kertakäyttöpakkauksiin.

Työvaatepalvelulla energiansäästöä

Kesko Logistiikan, Onnisen ja Keskon autokaupan työvaatepalvelu on säästänyt vuonna 2018 kotipesuun verrattuna (laskettu 15 000 vaatteella) noin 24 240 kWh energiaa ja noin 765 000 l vettä.

Lindström-teollisuuspyyhepalvelun avulla on eroteltu Keskon autokaupan toimipisteistä tullevista pyyhintäliinoista ja imeytysmatoista vuoden aikana ongelmajätettä noin 4 000 kg. Liinoista eroteltava ongelmajäte toimitetaan Ekokemin kautta hyödynnettäväksi energiana.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Kauppojen energiatehokkuus

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018
Sopimuskaudella 2017–2025: Sitoudumme tekemään energiatehokkuus-toimenpiteitä määrällä, joka vastaa 7,5 % vuoden 2015 energiankulutuksesta.	Tähän mennessä energiansäästötoimenpiteitä on kirjattu 28,7 GWh, mikä on 36 % tavoitteesta vuodeksi 2025. Laskenta koskee energiaryhmiä sähkö, lämpö, polttoaineet ja kaukokylmä.

Energia ratkaisuja K-kaupoissa

1. Valaistus

Kauppapaikkahankkeiden kaikissa valaistusratkaisuissa käytetään ledejä. Säädettyjen, oikein suunnattujen ledien avulla pystytään säästämään valaistussähköä jopa 60 % verrattuna perinteiseen loistelamppu- ja monimetallilamppuvalaisimilla toteutettuun myymälävalaistukseen. Siirtyminen ledivalaistukseen pienentää valaistuksen sähkönkulutusta noin 40 kWh/m², ja säästöä syntyy noin 5 000–50 000 euroa vuodessa kaupan koosta riippuen.

2. Kylmälaitteiden uudistaminen

Ruokakaupoissa kylmälaitteiden kulutus voi pienissä kauppapaikoissa olla yli puolet sähkön

kokonaiskulutuksesta. Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa kylmälaitteiden lauhdelämpö otetaan talteen, jolloin lisälämpöenergiaa tarvitaan ainoastaan kovilla pakkasilla. Lauhde-energian hyödyntämisessä käytetään mahdollisuuksien mukaan lämpöpumppuja.

Lähes 200 K-ruokakaupassa käytetään kylmälaitteiden kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidiä, joka on kylmäaineena ympäristöystävällinen vaihtoehto.

Vanhat R404A-kylmäainetta käyttävät järjestelmät uudistetaan energiatehokkaiksi, ympäristöystävällistä hiilidioksidiä käyttäviksi järjestelmiksi vuoteen 2030 mennessä.

3. Aurinkovoima

Aurinkovoima on oiva energiamuoto kaupan sähkön lähteeksi, koska ruokakauppojen sähkönkulutus on suurimmillaan kesällä, jolloin kaupat ja niiden kylmälaitteet vaativat paljon sähköä jäähdyttämiseen.

K-ruokakauppojemme katoille asennettujen aurinkopaneelien sähköntuotto on noin 10–15 % kaupan sähkön vuosikulutuksesta. Aurinkoisena kesäpäivänä aurinkoenergialla voidaan kattaa jopa 60 % ruokakaupan sen hetkisestä sähkönkulutuksesta. Aurinkovoimalan elinkaari on pitkä, jopa noin 35 vuotta.

Vuoden 2018 lopussa hallinnoimienne kauppakiinteistöjen katoilla oli 27 aurinkovoimalaa. Aurinkovoimalla tuotettiin yhteensä 4,1 GWh sähköä K-ruokakauppojen omaan käyttöön. Vuoden 2018 lopussa käytössä olevien omien aurinkovoimaloidemme vuotuinen sähköntuotantokapasiteetti oli noin 8 GWh.

Jatkamme investointeja aurinkovoimaan vuonna 2019: rakenteilla on neljä uutta aurinkovoimalaa, jotka otetaan käyttöön kevään 2019 aikana. Näiden aurinkovoimaloiden käyttöönoton jälkeen aurinkovoimaloidemme teho on noin 11,3 MWp ja arvioitu vuosituotanto on noin 9,6 GWh.

4. Ylläpidon prosessi

Kiinteistömanagerit auttavat K-kauppoja energiankulutuksen tehostamisessa ja korjausten pitkän tähtäimen suunnittelussa. Peruskorjausohjelmassa arvioidaan, mitä kunnostustoimia kannattaa tehdä 5–10 vuoden sisällä.

Kiinteistömanagerien tukena toimivien energiamanagerien tehtävänä on kulutusvertailujen tekeminen ja kulutuspoikkeamien syiden selvittely sekä energiatehokkuusinvestointiehtotusten kartoittaminen ja hankesuunnittelu. Energiamanagerit huolehtivat tehtyjen energiansäästötoimien ja -vaikutusten raportoinnista.

5. Etähallinta

Etävalvomosta voidaan tarpeen mukaan muuttaa taloteknisten järjestelmien asetusarvoja ja reagoida mahdollisiin häiriötilanteisiin nopeasti. Oikeat käyntiajat ja asetusarvot ovat käytännön toimista helpoimpia ja tehokkaimpia energiankäytön tehostamistapoja.

Vuoden 2018 lopussa etävalvomoon oli liitetty 276 energiankulutukseltaan merkittävää kohdetta. Valvomon asiantuntija auttaa kohteiden huoltohenkilöstöä teknisissä kysymyksissä vuorokauden ympäri.

Vesi

Seuraamme vedenkulutusta ja sen vaikutuksia

303-1

Merkittävimmät vedenkulutuksemme vaikutukset syntyvät niiden myytävien tuotteiden kautta, jotka ovat peräisin veden niukkuudesta tai saastumisesta kärsiviltä alueilta. Melkein puolet (47 %) suomalaisten vesijalanjäljestä on ulkomailla, sillä teollisten tuontituotteiden kulutus ja niihin liittyvät piilovesivirrat ovat suuret.

Tavoitteenamme on tunnistaa toimitusketjussa ne valuma-alueet, joissa on merkittävimmät veden niukkuuden tai saastumisen ongelmat. Tuloksia käytetään toimenpiteiden suunnitteluun. Vuonna 2018 teimme [laajan selvityksen oman avokadohankintamme vesiriskeistä](#). Lue lisää osiosta 304-2.

Keskon hallinnoimat kiinteistöt käyttävät kunnallista vedenjakelua kaikissa toimintamaissa. Virossa, Liettuassa ja Valko-Venäjällä on käytössä muutamia kaivoja. Kaivoveden osuus kokonaisvedenkulutuksesta on pieni (2,6 %), ja se raportoidaan osana kunnallista vedenjakelua. Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon.

Vedenkulutus maittain

m ³	2018	2017
Suomi	1 055 406	977 989
Ruotsi	8 369	6 777
Norja	5 888	144
Viro	9 001	7 421
Latvia	10 714	9 210
Liettua	44 839	39 780
Puola	4 476	4 754
Valko-Venäjä	54 570	51 047
Kaikki yhteensä	1 193 263	1 127 137

Suomessa kiinteistöjen vedenkulutus kasvoi vuonna 2018 etenkin seuraavissa kiinteistöryhmissä: K-Citymarketit, K-Supermarketit, Neste K -liikenneasemat sekä toimisto- ja varastorakennukset. Kiinteistötyyppikohtaiset tilastot vedenkulutuksesta ja kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseurantaraportista](#).

Muiden maiden vedenkulutustiedot kootaan yhtiöiden raportoimista luvuista, jotka perustuvat laskutus- tai kulutustietoihin. Osa vuokratiloissa sijaitsevien kiinteistöjen vedenkulutuksesta sisältyy vuokraan eikä vesitietoja raportoida (36 toimipistettä, jotka sijaitsevat Ruotsissa, Norjassa ja Latviassa).

Edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä

304-2

Kartoitamme biodiversiteettiin liittyviä vaikutuksia ja vaikutusmahdollisuuksia. Tavoitteenamme on vähentää haitallisia biodiversiteettivaikutuksia hankintaketjuissamme ja osallistua luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Hankintaketju

Suurimmat vaikutuksemme luonnon monimuotoisuuteen syntyvät myytävien tuotteiden elinkaaren aikana. Luonnon monimuotoisuuden kannalta kriittisiä raaka-aineita hankintaketjuissamme ovat kalat ja äyriäiset, puu, palmuöljy sekä soija. Näiden raaka-aineiden kestäväää hankintaa ohjataan kestävään kehityksen hankintalinjauksilla.

Vuonna 2018 teimme laajan selvityksen oman avokadonhankintamme vesiriskeistä. Selvityksen tavoitteena oli tunnistaa toimitusketjussa ne alueet, joilla esiintyy veden niukkuuteen tai saastumiseen liittyviä ongelmia.

Yhden avokadokilon tuottamiseen tarvitaan jopa 400–2 000 litraa vettä, minkä vuoksi avokadon vesijalanjälki on merkittävä. Osana riskiarviointityötä kävimme ympäristöjärjestö WWF:n vesiriskeydellä hyödyntäen yksitellen läpi kaikki ne 280 alkutuottajaa eri puolilla maailmaa, joiden avokadoja Kesko toimittaa K-ruokakauppoihin. Selvitys kertoi meille muun muassa sen, että vesiriski voi vaihdella merkittävästi yksittäisen maan tai pienemmänkin alueen sisällä.

Selvityksen pohjalta painotamme hankintaa yhä vahvemmin alueille, joilla vesiriski on vähäisin. Hankinnat

ongelmallisimmalta alueelta Chilen Petorcasta lopetettiin vuonna 2018.

Kaikki hankkimamme avokatot ovat GlobalGAP-sertifioituja. Hyvän maataloustuotannon GlobalGAP-sertifiointin ympäristövaatimukset sisältävät vaatimuksen hyvästä veden käytöstä.

Tavarantoimittajien ympäristövastuun arviointi

Olemme kestäväää liiketoimintaa edistävän amfori-järjestön jäsen ja suositamme amfori BEPI-auditointia riskimaatavarantoimittajien ympäristövastuun arvioinnissa. Vuoden 2018 lopussa 21 riskimaatavarantoimittajistamme oli BEPI-prosessissa. Tavoitteenamme on, että vuoden 2019 lopussa BEPI-prosessissa on riskimaatavarantoimittajistamme 30.

K-Kampukselle Green Office

Syksyllä 2018 liityimme mukaan WWF:n Green Office -verkostoon ja rakennamme uuteen päätoimitaloomme K-Kampukselle Green Officen mukaisen ympäristöjärjestelmän. K-ryhmän Green Office -maksuilla tuetaan WWF:n suojelutyötä Itämeren hyväksi.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Luonnon monimuotoisuus

TAVOITE

K-Kalapolut-yhteistyö WWF:n kanssa: Avaamme vähintään 50 nousuestettä ja teemme vähintään 100 kutupaikkaa uhanalaisille vaelluskaloille Suomessa vuosina 2017–2021. Lisäämme tietoisuutta vaelluskalojen uhanalaisuudesta ja järjestämme talkootapahtumia.

SAAVUTUKSET 2018

K-Kalapolut-talkoiden toisella kaudella keskityimme erityisesti taimenten kutu- ja elinympäristöjen parantamiseen. Rakensimme yli 100 kutusoraikkoja ja avasimme kolme nousuestettä, minkä ansioista kaloille vapautui jopa 30 kilometriä saavuttamattomissa ollut lisääntymis- ja elinympäristöä. Kahdeksalla paikkakunnalla järjestettyihin talkoisiin osallistui noin 280 vapaaehtoista ja 18 K-kauppiasta. Taimenten havaittiin palanneen ensimmäisen kauden aikana kunnostetuille alueille.

Kunnostamme elinympäristöjä

304-3

K-Kalapolut

Vuonna 2017 aloitimme ympäristöjärjestö WWF:n kanssa laajan, vuoteen 2021 asti jatkuvan yhteistyön Suomen uhanalaisten vaelluskalakantojen pelastamiseksi. **K-Kalapolut**-yhteistyön tarkoituksena on avata nousuesteitä ja tehdä kutusoraikkoja talkoohengessä yhdessä paikallisten toimijoiden, maanomistajien, K-kauppiain ja vapaaehtoisten kanssa.

Kauppapaikat

Rakennamme kauppapaikkoja vain liikekiinteistöille kaavoitetuille alueille. Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2018 Keskolla ei ollut kunnostettavia kohteita Suomessa.

Keskolla ei ole omia suojeltuja elinympäristöjä.

Päästöt

Raportoimme toiminnastamme aiheutuvat suorat ja epäsuorat (Scope 1 ja 2) kasvihuonekaasupäästöt GHG Protocol -standardin mukaisesti.

- Scope 1: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hallinnoimien kiinteistöjen lämmitykseen ja sähköntuotantoon sekä Keskon hallinnoimiin kuljetuksiin käytetyn polttoaineen kulutuksesta.
- Scope 2: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hankkiman sähkön ja Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä kulutetun kaukolämmön tuotannosta.

Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 1 ja 2)

305-1 305-2

Scope 1

Vuonna 2018 Scope 1 -päästömme Suomessa kasvoivat, koska Kesko Logistiikan tavarakuljetusten kilometrimäärä lisääntyi.

Raportoimme muiden toimintamaiden omien kuljetusten päästöt Ruotsista, Puolasta ja Virossa. Suurin osa muiden toimintamaiden kuljetuksista on ulkoistettu.

Suomessa päivittäistavarakaupan kuljetuksiamme hallinnoi Kesko Logistiikka. Sen omien ja suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten päästöarvot laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän](#) mukaisesti. Muiden maiden kuljetusten päästöt laskettiin polttoaineenkulutuksen perusteella.

Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 1 ja 2)

Tonnia CO ₂ -ekv	2018	2017
Suorat (Scope 1)	45 139	48 219
Suomi	40 679	38 506
kuljetukset (Kesko Logistiikka)	38 634	35 801
lämmön omatuotanto (maakaasu ja öljy)	2 045	2 705
Muut toimintamaat	4 460	9 713
kuljetukset (Ruotsi, Puola ja Viro)	386	1 870
lämmön ja sähkön omatuotanto (maakaasu, öljy, turve ja polttopuu)	4 074	7 843
Epäsuorat (Scope 2)	80 822	82 421
Suomi	60 232	55 004
ostettu sähkö (hankintaperusteinen)	0	0
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen) ²	80 909	91 224
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	60 232	55 004
Muut toimintamaat	20 590	27,417
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen)	17 084	22 803
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	3 506	4 614
Yhteensä	125 961	130 640
Suomi, Scope 1 ja 2 yhteensä	100 911	93 510
Muut toimintamaat, Scope 1 ja 2 yhteensä	25 050	37 130

¹ Valko-Venäjän yhden toimipisteen lämmitykseen käytetyn polttopuun biogeeninen hiilidioksidipäästöluku on raportoitu Scope 1 -päästöissä, koska sen osuus kokonaispolttoaineista on merkityksetön (671 MWh).

² GHG Protocol -standardin mukaisesti Suomen sähkönkulutukselle on raportoitu sijaintiperusteinen päästöluku. Yhteenlasketuissa päästöluvuissa käytetään hankintaperusteista lukua.

Scope 2

Vuonna 2018 hankimme kaikkiin K-kauppoihin ja muihin Keskon kiinteistöihin Suomessa 580 GWh vesivoimalla (58 %) ja bioenergialla (42 %) tuotettua uusiutuvaa sähköä alkuperätakuilla Pohjoismaista. Lue lisää [Energia-osiosta](#).

Kiinteistöjen Scope 1 ja 2 -päästöjen laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili Suomi](#) ja [muut toimintamaat](#) -raporteista.

Muut epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 3)

305-3

Tonnia CO ₂ -ekv	2018	2017
Upstream		
Ostetut tuotteet ja palvelut	7 300 300	7 698 000
Pääomahyödykkeet (rakennukset)	29 600	33 500
Hankitun energian epäsuorat päästöt (muut kuin Scope 1 ja Scope 2)	30 200	30 900
Tuotteiden kuljetus ja jakelu	6 500	14 400
Jätteet	11 600	10 300
Liikematkat	3 500	3 100
Työmatkaliikenne	18 100	20 800
Downstream		
Asiakasliikenne (kauppatkat)	149 100	164 900
Myytyjen tuotteiden käyttö	1 993 400	1 771 000
Myytyjen tuotteiden loppukäsittely	45 400	38 600
Franchising (kauppiastoiminta)	92 900	102 700

Suurimmat muut epäsuorat päästömme aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotantoketjusta (75 %) ja käytöstä (21 %) sekä asiakkaiden kauppamatkoista (2 %).

Laskentaperusteet löytyvät [Scope 3 -raportista](#).

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Science Based Targets

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Olemme sitoutuneet vähentämään suoria ja epäsuoria päästöjä (Scope 1 ja 2) 18 % vuoteen 2025 mennessä vuoden 2015 tasosta.	Scope 1 ja 2 -päästöt kasvoivat 12 % verrattuna vuoden 2015 tasoon, mikä johtuu Suomen Lähikaupan ja Onnisen hankinnasta vuonna 2016.	Pyrimme systemaattisesti pienentämään Scope 1 ja 2 -päästöjä.
Olemme sitoutuneet vähentämään toimitusketjusta aiheutuvia päästöjä (Scope 3) siten, että 90 % Keskon suurimmista tavarantoimittajista asettaa omat päästötavoitteensa vuoteen 2025 mennessä.	Keskon vuoden 2018 suurimmista tavarantoimittajista 30 % oli asettanut omat päästötavoitteensa.	

Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti

305-4

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti lasketaan liikevaihtoon (2018: 10 383 milj. euroa) ja keskimääräiseen henkilölukumäärään (2018: 19 995 henkilöä) suhteutettuna.

	2018	2017
Liikevaihtoon suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/milj. €)	12,1	12,2
Henkilölukumäärään suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/hlö)	6,3	5,9

Tavoitteenamme on vähentää päästöjä

305-5

Science Based Targets

Olemme ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä asettaneet Science Based Targets -aloitteen hyväksymät tieteelliset ilmastotavoitteet (Science Based Targets). Kahden asteen ilmaston lämpenemistavoitteen mukaisesti lasketut päästötavoitteet hyväksyttiin kesäkuussa 2017.

Kunnianhimoisiin päästötavoitteisiin aiotaan päästä lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla energiatehokkuutta.

Logistiikka

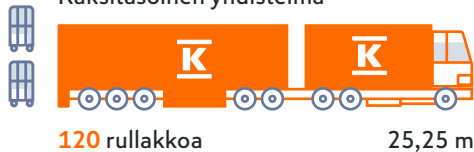
Kesko Logistiikan tavoitteena vuosina 2012–2020 on vähentää liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta. Vuoden 2018 lopussa suhteelliset päästöt olivat vähentyneet lähtötasosta 16,8 %. Vuonna 2018 suhteelliset päästöt vähenivät 0,7 % verrattuna vuoteen 2017 absoluuttisten päästöjen kuitenkin hieman noustessa kuljetusten kilometrimäärän kasvun vuoksi.

Tehokas kuljetuskalusto

Tavallinen yhdistelmä

Kaksitasoinen yhdistelmä

HCT-yhdistelmä

Kaksitasoinen HCT-yhdistelmä

Vuoden 2018 päästöarvot on laskettu käyttäen EURO 5 -moottorien päästöarvoja.

Vähennämme Kesko Logistiikan päästöjä pitkäjänteisellä työllä:

- Logistinen tehokkuus: keskitetty jakelu, reittioptimointi ja korkeat kuormien täyttöasteet
- Tehokas paluulogiikka: kuljetamme paluukuljetuksena hankintakuormia, kaupoista palautuvia kuljetusalustoja sekä kierrätettäviä lavoja, rullakkoita, pahvia, pulloja ja tölkkejä
- Taloudellisen ajotavan koulutus: kaikki yli 500 Kesko Logistiikan sopimuskuljettajaa on koulutettu
- Uudistamme kuljetuskalustoa

Scope 3 -päästövähennykset

Myytävät tuotteet

Ylivoimaisesti suurimmat epäsuorat päästömme aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotantoketjussa ja tuotteiden käytön aikana. Näihin päästöihin voidaan vaikuttaa vähäpäästöisempien tuotteiden ja palveluiden valikoimalla sekä asiakasviestinnällä.

Ruokavalintojen ympäristövaikutukset

Vähentämällä eläinperäisten tuotteiden kulutusta ja kotona syntyvää ruokahävikkiä kuluttajat voivat vaikuttaa ruokavalionsa ympäristövaikutuksiin.

Vuonna 2018 vegaanisten Pirkka-tuotteiden määrä kasvoi 41 tuotteella, ja tuotteita on yhteensä yli 170.

Valikoimissamme on kolme Itämeren ympäristökuormaa pienentävää tuotetta: kaksi Itämeren lahnasta valmistettua

Pirkka saaristolaiskalapihviä ja Suomessa kasvatettu Pirkka Parhaat Benella kirjolohi, jonka rehun raaka-aineena käytetään Itämerestä pyydettyä silakkaa ja kilohailia.

Asumisen ratkaisuja

Rakentamisen ja talotekniikan kauppa tarjoaa kuluttajille ja yritysasiakkaille laajojen tuotevalikoimien lisäksi asiantuntevaa palvelua energiatehokkuuden parantamiseksi rakennus- ja remontointihankkeissa. K-Raudalla on maksuton Remonttineuvonta-kanava, josta saa energiansäästöön, remontointiin ja korjaustöihin liittyviä neuvoja.

Sähköautot yleistyvät

Mallistossamme on 11 ladattavaa hybridautomallia (PHEV) ja kolme täyssähköautoa sekä 11 maa- tai biokaasua polttoaineena käyttävää autoa. Vuonna 2018 Volkswagenin, Audin ja Porschen ladattavien hybridien rekisteröinnit Suomessa kasvoivat 20,1 % vuoteen 2017 verrattuna.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Logistiikan päästöt

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018
Vähennämme Kesko Logistiikan kuljetusten liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2020 mennessä.	Suhteelliset päästöt pienenevät 16,8 % vuoden 2011 tasosta. Vuonna 2018 suhteelliset päästöt pienenevät 0,7 % vuoteen 2017 verrattuna.

Asiakkaiden kauppamatkat

Asiakkaiden kauppamatkoista aiheutuvat päästöt ovat Keskolle merkittävä epäsuorien päästöjen lähde. Suurin osa kauppamatkoista kuljetaan autolla.

Rakennamme K-ryhmän kauppajen yhteyteen laajaa sähköautojen latauspisteverkostoa edistääksemme siirtymää sähköistyvään autoiluun. Vuoden 2018 lopussa tarjosimme kauppojemme yhteydessä lähes 200 sähkö- ja hybridautojen K-Lataus-pistettä.

Käynnistimme vuonna 2018 yhteiskäyttöautopilotin, jossa K-Supermarketien ja K-Rautojen pihoilta tuotiin vuokrattavaksi yhteiskäyttöisiä henkilö- ja pakettiautoja.

Tarjoamme Suomen kattavimman ja palvelevimman lähikauppaverkoston. Kun lähikaupasta löytyy sen asiakaskunnalle sopiva valikoima, etenkin kaupungeissa kauppamatkat lyhenevät ja ne voidaan kulkea useammin kävellen, pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla. Kaupan lisäpalvelut vähentävät asiakkaiden liikkumisesta aiheutuvia päästöjä, kun kaupakäynnin yhteydessä voi hoitaa useita asioita. Lisääntyvä verkkokauppa vähentää myös asiakkaiden kauppamatkoja.

Henkilöstön työmatkaliikkuminen

Haluamme tukea henkilöstöämme liikkumaan työmatkansa terveyttä edistävällä ja ympäristöä huomioivalla tavalla. Kannustamme henkilöstöämme löytämään vaihtoehtoisia työmatkaliikkumisen tapoja (julkinen liikenne, pyöräily, kävely ja juoksu).

Vuonna 2018 suunnittelimme vastuullisen työmatkaliikkumisen ratkaisuja tukemaan uuteen toimitaloomme, K-Kampukselle, muuttavia. Kiinnitimme

huomiota julkisiin liikenneyhteyksiin, työmatkaliikkumisen tukeen sekä yhteiskäyttöautojen ja -pyörien käyttömahdollisuuteen. Työmatkaliikkumista tuemme K-Kampuksella rakentamalla pyöräparkin ja hankkimalla työasiamatkaliikkumiseen 10 yhteiskäyttöpolkupyörää sekä liikkumista tukevat kuivaushuone-, pesu- ja pukuhuonetilat.

Liikematkat

Vuoden 2018 lopussa käytössä oli 508 työsuhteautoa Suomessa (2017: 668).

- 1 etanoliauto (2017: 2 etanoliautoa)
- 281 bensiiniautoa (2017: 329 bensiiniautoa)
- 225 dieselautoa (2017: 336 dieselautoa)
- 1 kaasuauto (2017: 1 kaasuauto)

Autoetupolitiikkamme mukaisesti Kesko-konsernin käyttämät työsuhteautot ovat päästöarvoiltaan alle 150 g CO₂/km. Käyttäjän maksuosuutta alennetaan 10 % verotusarvosta, mikäli auton päästöarvot ovat alle 105 g CO₂/km. Vuonna 2018 keskimääräinen päästötaso oli 121 g CO₂/km (2017: 122 g CO₂/km). Työsuhteautojen aiheuttamat päästöt Suomessa olivat yhteensä 2 297 tonnia CO₂ (2017: 2 477 tonnia CO₂). Laskelma sisältää myös työsuhteautoilla ajettun yksityisajon.

Henkilökuntamme lentämistä työmatkoista kertyi 9,8 miljoonaa lentomailia vuonna 2018 (2017: 9,8 milj.). Pyrimme välttämään lentomatkustamista muun muassa kannustamalla etänevottelujen pitoon. Etänevottelujen määrä kasvoi noin 11 % vuodesta 2017. Vuonna 2018 etänevottelua pidettiin yhteensä 77 312 tuntia

(2017: 69 858 tuntia). Vuoden 2018 lopussa konsernissa oli käytössä 18 videokokouspistettä, joissa pidettiin kahden tai useamman pisteen välisiä videokokouksia yhteensä 338 tuntia (2017: 1 494).

Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan

305-7

Hallinnoimimme kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian päästöt Suomessa vuonna 2018 olivat:

- NO_x-päästöt: 138 tonnia (2017: 134 tonnia)
- SO₂-päästöt: 122 tonnia (2017: 119 tonnia)
- Ydinvoimalla tuotetun sähkön radioaktiivisen jätteen määrä: 0 tonnia (2017: 0 tonnia)

Laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili](#)-raportista.

Kuljetustemme pienhiukkaspäästöt Suomessa vuonna 2018 olivat:

- NO_x-päästöt: 166 tonnia
- SO₂-päästöt: 0,2 tonnia

Haluamme olla kiertotalouden ratkaisujen edelläkävijä

Kiertotalouteen siirtyminen vaatii yhä tehokkaampaa materiaalien kiertokulkua. Tarjoamme asiakkaillemme monipuolisia jätteiden ja tavaroiden keräyspalveluita sekä kehitämme innovatiivisia kiertotalouden mukaisia ratkaisuja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Tiukat tavoitteet muovin kierrättämiseksi, vähentämiseksi ja välttämiseksi

Asetimme lokakuussa 2018 päivitetystä muovilinjauksessamme entistä tiukempia tavoitteita muovin kierrättämiseksi, vähentämiseksi ja välttämiseksi. Vuoden 2025 loppuun mennessä vähennämme kaikkien K-ryhmän omien tuotemerkkien pakkausten muovimäärää, ja pakkauksista tulee kierrätettäviä. Kasvatamme kierrätysmuovista valmistettujen tuotteiden ja pakkausten määrää omissa tuotemerkeissämme.

Vuonna 2018 vauhditimme muovin vähentämistä hinnoittelemalla muovi-, paperi- ja biohajoavat kassit saman hintaisiksi kaikissa K-ruokakaupoissa. Poistimme mikromuovirakeet omien merkkituotteidemme pesuaineista.

Haluamme kantaa vastuamme tuotteiden myyjänä ja siksi liityimme syksyllä 2018 mukaan kansainväliseen [The New Plastics Economy Global Commitment](#) -sitoumukseen.

Lue [teoistamme muovin vähentämiseksi](#).

Keräyspalveluita asiakkaille Suomessa

301-3

K-ruokakauppojemme yhteydessä oli 405 (2017:399) kuluttajapakkausten (kuitu, lasi, metalli) keräykseen

tarkoitettua Rinki-ekopistettä joulukuussa 2018. Muovia kerättiin 193 (2017: 173) ekopisteessä. Tavoitteenamme on saada muovikeräys kaikkien muiden K-ruokakauppojen yhteydessä oleviin Rinki-ekopisteisiin vuoden 2022 loppuun mennessä.

Vuodesta 2017 alkaen asiakkaiden palauttamasta muovista on valmistettu Pirkka ESSI -kiertotalouskasseja.

Kauppojemme yhteydessä otettiin vastaan asiakkaiden palauttamia pantillisia juomapakkauksia, paristoja ja akkuja, SER-jätettä, painekyllästettyä puuta ja käytöstä poistettuja vaatteita.

Kesko Logistiikan keskitetyt keräyspalvelut

Vuonna 2018 ohjasimme päivittäistavarakauppaamme keskitetyn keräyspalvelun kautta noin 3 355 (2017: 2 912) tonnia pahvia ja noin 48 (2017: 54) tonnia muovia teollisuuteen hyödynnettäväksi.

Kesko Logistiikka toimittaa paluulogistiikkakuormissaan juomapakkauksia ja laatikoita kaupoista uudelleen- ja hyötykäyttöön.

Kesko Logistiikan uudelleen- ja hyötykäyttöön toimitetut pakkaukset Suomessa

	2018	2017
Tölkit (tuhatta kpl)	89 913	87 676
Kierrätysmuovipullot (tuhatta kpl)	67 157	60 606
Kierrätyslasipullot (tuhatta kpl)	12 267	12 305
Uudelleenkäytettävät laatikot (tuhatta kpl)	21 059	20 241

Kauppojen kiertotaloussopimus Suomessa

Vuodesta 2016 alkaen kaikilla ruoka- ja rautakaupoillamme on ollut mahdollisuus osallistua valtakunnalliseen keskitettyyn kiertotaloussopimukseen. Tavoitteena on toimipisteissämme syntyvien jätteiden kierrätyksen tehostaminen ja kiertotalouden edistäminen.

Vuoden 2018 lopussa kiertotaloussopimuksen piirissä oli 585 kauppaa (2017: 426). Kaupoissa syntyvien jätteiden hyötykäyttöaste oli 100 % (2017: 100 %) ja kierrätysaste noin 69 % (2017: 67 %).

Kinkkurasvoista biodieseliä

Vuonna 2018 osallistuimme kolmatta kertaa Kinkkutemppu-kampanjaan, jossa asiakkaat palauttivat joulukinkkujen paistinrasvat K-kauppojen keräyspisteisiin ja niistä valmistettiin uusiutuvaa dieseliä. Keräys laajeni K-Citymarketeista K-Supermarketeihin ja K-Marketeihin. Yhteensä rasvaa keräsi 185 000 kotitaloutta.

Asiakkaiden keräyspisteisiimme palauttatut pakkaukset ja tavarat Suomessa

	2018	2017
Pantilliset tölkit (milj. kpl)	387	374
Pantilliset kierrätysmuovipullot (milj. kpl)	138	120
Pantilliset kierrätyslasipullot (milj. kpl)	32	30
Paristot ja akut (tonnia)	293	303
SER-jäte (tonnia)	152	68
Lyijyakut, K-Rauta (tonnia)	0	0,8
Kyllästetty puutavara, K-Rauta (tonnia)	915	859
Käytetyt vaatteet, UFF:n kierrätyspisteet (tonnia)	3 553	3 460

Jätteet hyötykäyttöön

306-2

Tavoitteemme on minimoida jätteen synty kaikessa toiminnassa ja toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön.

Tonnia	2018	2017
Ei-vaarallinen jäte	29 812	36 401
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	24 395	26 917
Kaatopaikalle	5 417	9 484
Vaarallinen jäte	1 563	1 404
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	996	983
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	567	421
Jätteet yhteensä	31 375	37 805

Jätteiden hyötykäyttöasteet

Hyötykäyttöasteeseen on laskettu mukaan kaikki jätteet paitsi kaatopaikalle menevät jätteet. Jätteiden käsittelytavan on määritellyt jätehuolto-yhtiö.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Jätteiden hyötykäyttö

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018
Tavoitteemme on minimoida jätteen synty kaikessa toiminnassa ja toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön.	Tilastoidun jätehuollon hyötykäyttöaste Suomessa oli lähes 100 % ja muissa toimintamaissa 65 % (sisältää vaarallisen jätteen käsittelyn). Kiertotaloussopimuksen piirissä olevien kauppojen jätteiden hyötykäyttöaste Suomessa oli 100 %.

Jätteet: Suomi, Ruotsi ja Norja

Tonnia	Suomi		Ruotsi		Norja	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Ei-vaarallinen jäte	15 831	17 469	2 822	3 533	919	723
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	15 820	17 467	2 598	3 182	895	723
Kaatopaikalle	11	2	224	351	24	0
Vaarallinen jäte	289	354	160	227	733	511
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	177	258	3	7	517	494
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	112	96	157	220	216	17
Yhteensä	16 119	17 823	2 982	3 760	1 652	1 234
Hyötykäyttö-%	99,93	99,99	92	91	99	100

Konekesko Suomen jätteet eivät sisälly lukuihin.

Jätteet: Viro, Latvia ja Liettua

Tonnia	Viro		Latvia		Liettua	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Ei-vaarallinen jäte	859	924	1 545	911	5 895	5 973
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	793	834	193	171	2 966	2 657
Kaatopaikalle	66	90	1 352	740	2 929	3 316
Vaarallinen jäte	55	37	13	9	170	166
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	4	1	0	0	155	125
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	51	36	13	9	15	41
Yhteensä	914	961	1 558	920	6 065	6 139
Hyötykäyttö-%	93	91	13	20	52	46

Jätteet: Puola ja Valko-Venäjä

Tonnia	Puola		Valko-Venäjä	
	2018	2017	2018	2017
Ei-vaarallinen jäte	413	404	1 528	1 494
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	137	127	992	293
Kaatopaikalle	276	277	536	1 201
Vaarallinen jäte	18	17	125	82
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	18	17	123	81
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	0	0	2	1
Yhteensä	432	421	1 653	1 576
Hyötykäyttö-%	36	34	68	24

Vähennämme ruokahävikkiä

Vähennämme ruokahävikkiä yhteistyössä koko elintarvikeketjun kanssa alkutuotannosta loppukuluttajaan asti. Tavoitteenamme on vähentää K-ryhmän ruokahävikkiä vuoden 2016 tasolta vähintään 13 % vuoden 2021 loppuun mennessä.

Ennaltaehkäisemme hävikkiä

Ensisijaisena keinonamme vähentää ruokahävikkiä on valikoimien hallinta. K-ruokakaupoissa pidetään myynnissä omalle asiakaskunnalle sopiva valikoima, jota täydennetään ennusteperäisellä tarvesuunnittelulla. Lisäksi tehokas kuljetus- ja myymälälogistiikka, omavalvontajärjestelmä sekä henkilökunnan koulutus ovat keinoja vähentää hävikin syntyä. Pakkausominaisuuksien optimointi ja jatkuva kehitys ovat tärkeässä roolissa hävikin vähentämisessä.

Kaupassa

Kauppoja ohjeistetaan tarkkailemaan erityisesti tuotetuotteiden ja lyhyillä päiväyksillä varustettujen tuotteiden päiväysmerkintöjä. K-ruokakaupat voivat myydä tuotteita alennetuilla hinnoilla niiden parasta ennen -päiväyksen tai viimeisen käyttöajankohdan lähestyessä. Vuoden 2016 lakimuutos, joka vapautti vähittäiskauppojen aukioloajat Suomessa, on vaikuttanut ruokahävikin määrään. Koska kaupat ovat auki pidempään, menekki on tasaantunut ja hävikki on vähentynyt.

ResQ Club -sovellus ruokahävikin pienentämiseen

ResQ Club -hävikkiruokasovelluksen avulla K-ruokakaupat voivat myydä päiväysruokaansa kuluttajille. ResQ aloitti yhteistyön ensimmäisten K-ruokakauppojen kanssa toukokuussa 2018, ja joulukuussa 2018 ResQ Club -hävikkiruokasovellusta hyödynsi jo 71 K-ruokakauppaa ympäri Suomea. Toimintamalli pienentää kaupan

K-ryhmän ruokahävikkihierarkia

hävikkiä ja samalla asiakkaat pääsevät ostamaan ruokaa alennettuun hintaan. Osassa sovelluksen käyttöönottoneista K-ruokakaupoissa ruokahävikki on saatu vähennettyä noin kuudesosaan entisestä.

Ruokalahjoitukset

Noin 90 % K-ruokakaupoista lahjoittaa elintarvikekelpoisia myynnistä poistettuja tuotteita paikallisille hyväntekeväisyys-

järjestöille, jotka jakavat ne ruoka-apuna avuntarvitsijoille. Vuonna 2018 K-ruokakaupat lahjoittivat järjestöille 5 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Lisäksi ruokahävikkiä jaetaan jonkin verran maatiloille eläinten rehuksi.

Ruokahävikistä biokaasua

Teemme Gasumin kanssa yhteistyötä, jossa K-ruokakauppojen syömäkelvottomasta ruokahävikistä valmistetaan biokaasua. Biojätteestä valmistetaan biokaasua Gasumin kaasuverkkoon, josta se hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Toimintamallissa on mukana kolme Pirkka-tuotteiden valmistajaa.

Noin 200 K-ruokakaupan ja Kesko Logistiikan keskusvaraston syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Vuonna 2018 noin 4 000 tonnista (2017: 4 000) biojätettä valmistettiin noin 3 000 MWh (2017: 3 000) biokaasua. CO₂-päästöjä vähennettiin maakaasuun verrattuna 600 tonnia (päästökerroin 198 g CO₂/kWh) ja polttoöljyyn verrattuna 800 tonnia (päästökerroin 267 g CO₂/kWh).

Kotitalouksien ruokahävikki

[K-ruoka.fi:n ruokahävikisivuilla](#) tarjoamme asiakkaillemme tietoa avuksi ruokahävikin pienentämiseen. K-ruoka-mobiilisovellus helpottaa asiakkaan ruokaostosten suunnittelua tarjoamalla henkilökohtaisia etuja,

kauppakohtaisia tarjouksia, älykkään kauppalistan ja noin 8 000 K-ruoka.fi-reseptiä. Vuoden 2018 lopussa sovellus oli käytössä noin 600 000 asiakkaalla.

Selvitimme [kuluttajien suhtautumista ruokahävikkiin](#) syksyllä 2018 Kylä-asiakasyhteisössä toteutetussa verkkotutkimuksessa. Tutkimukseen vastasi 738 vastaajaa, joista suurin osa pyrkii välttämään ruoan poisheittämistä ja 84 % tekee toimenpiteitä estääkseen ruokajätteen syntymistä. Joka kymmenes kotitalous (11 %) ei heitä ruokaa roskeen lainkaan.

K-ruokakauppojen ruokahävikki

	2018	2017
K-ruokakauppojen tunnistettu ruokahävikki (tonnia)	18 931	19 511
K-ruokakauppojen tunnistettu ruokahävikki suhteutettuna myyntiin	1,65 %	1,72 %
Euromääräisen ruokahävikin myyntiin suhteutettu kehitys (lähtötasosta 2013)	-7,3 %	-7,1 %

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Ruokahävikki

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2018	SUUNNITELMAT 2019
Tavoitteemme on vähentää K-ryhmän ruokahävikkiä vuoden 2016 tasolta vähintään 13 % vuoden 2021 loppuun mennessä.	Ruokahävikki pieneni 7,3 % suhteutettuna aiempaan, vuoden 2013 tasoon ja 3 % vuoteen 2017 verrattuna. K-ruokakaupat antoivat ruoka-apuna hyväntekeväisyyteen 5 % enemmän kuin vuonna 2017.	Allekirjoitimme helmikuussa 2019 elintarvikealan materiaalihokkuussitoumuksen. Sitoumuksessa kaupan alan yritysten tavoitteena on vähentää ruokahävikin määrää 13 % ja nostaa kaupan jätteen kierrätysaste 78 %:iin.

Johtamistapa

HYVÄ HALLINTO JA TALOUS		ASIAKKAAT
Olennaiset näkökohdat	Taloudelliset tulokset Välilliset taloudelliset vaikutukset Korruptionvastaisuus Kilpailun rajoitukset Määräystenmukaisuus Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit Asiakkaiden yksityisyyden suoja	Asiakkaiden terveys Tuoteturvallisuus
Politiikat ja sitoumukset	Laskentaperiaatteet Kesko-konserni noudattaa EU:ssa sovellettavaksi hyväksyttyjä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS). Hallinnointiperiaatteet Riskienhallintaperiaatteet Hyvän kauppataavan periaatteet elintarvikeketjussa K Code of Conduct Tietosuojapolitiikka	K-vastuullisuuskonsepti on käytössä K-ruokakaupoissa ja K-Rauta-kaupoissa.
Seuranta- ja valvontajärjestelmät	Taloudellinen raportointi ja suunnittelu Määräystenmukaisuus: compliance-ohjelmat Väärinkäytösten estäminen: sisäinen tarkastus ; K Code of Conduct Riskienhallinta Asiakkaiden yksityisyyden suoja	Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavarakaupan omien merkkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuutta ja laatua.
Ohjelmat, projektit ja aloitteet		Rautakauppatoiminnoissa vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, vastuullisen kaupan konseptissa määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määrittelyn otannan mukaisesti. Audittoija raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle. Ruokakauppatoiminnoissa on käytössä Hymy-laatukselmuksjärjestelmä. Keskon ketjujen palvelutasoa, tunnettua ja ketjuihin liittyviä mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Samoin toimitaan K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmän ja päivittäistavarakaupan omien merkkituotteiden kanssa. Ruokakaupassa ja rautakaupassa mitataan myös kauppataason asiakastytyväisyyttä asiakastytyväisyystudkimuksilla ja mystery shopping -menetelmällä.
Valitusmekanismit	Henkilökunta voi esittää kysymyksiä ja kehitysehdotuksia oman esimiehensä lisäksi sähköisen keskustelukanavan kautta nimellä tai nimettömänä. SpeakUp-ilmoituskanava .	Plussa.com K-Kuluttajapalvelu Ketjujen asiakaspalautejärjestelmät
Laskentarajat	Hallinto: Kesko Talous: Kesko	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus: Keskon omat tuotemerkit ja oma maahantuonti Tuote- ja palvelutiedot: Keskon omat tuotemerkit ja oma maahantuonti Markkinointiviestintä: Kesko Määräystenmukaisuus: Kesko

YHTEISKUNTA		VASTUULLINEN HANKINTA JA KESTÄVÄT VALIKOIMAT	
Olennaiset näkökohdat	Hankinnan ostokäytännöt	Tuotteiden ja palvelujen tiedot ja määräystenmukaisuus Asiakkaiden terveys ja turvallisuus Toimittajien työolojen arviointi Ihmisoikeudet Markkinointiviestintä	
Politiikat ja sitoumukset	Kesko edellyttää, että sen yhteistyökumppanit toimivat K Code of Conduct -toimintaohjeiston mukaisesti. Lisäämme K Code of Conduct -sopimuslausekkeen Kesko-konsernin yhtiöiden tekemiin sopimuksiin, joilla konserniyhtiöt hankkivat tuotteita tai palveluja konsernin ulkopuolisilta tahoilta. Hyvän kauppataavan periaatteet elintarvikeketjussa	Keskon ostotoiminnan periaatteet Kestävän kehityksen linjaukset Kodintekstiilejä, vaatteita, nahkatavaraa, kenkiä ja verhoiluja huonekaluja koskeva Keskon kemikaalipolitiikka	
Seuranta- ja valvontajärjestelmät	Toimintaympäristössä ja K-ryhmässä tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja/tai resursseja.	Keskon hyväksymät riskimaatutantoon liittyvät sertifiointi- ja auditointijärjestelmät. Tavarantoimittajasopimuksissa edellytetään, että tavarantoimittajat noudattavat K Code of Conductin ja amfori BSCI:n Code of Conductin periaatteita. Keskon päivittäistavarakauppa edellyttää, että sen omien merkkituotteiden valmistajilla ja tuottajilla on kansainvälinen elintarviketurvallisuussertifiointi. Keskon päivittäistavarakauppa hyväksyy seuraavat auditointimenettelyt: BRC, IFS, ISO/FSSC 22000, SQF1000/2000 sekä GlobalGAP tai Laatutarha. Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavarakaupan omien merkkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuutta ja laatua. Kaikilla elintarviketoiminnoillamme on omavalvontasuunnitelma. Laboratorio on FINAS-akkreditointipalvelujen akkreditoima testauslaboratorio T251, joka on hyväksytty SFS-EN ISO/IEC 17025 -standardin mukaiseksi. Kaupan vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, kaupan laatujärjestelmässä määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määritellyn otannan mukaisesti. Auditoida raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle.	
Ohjelmat, projektit ja aloitteet	Tuottajalle kiitos	amfori BSCI Accord - Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh amfori BSCI Sustainable Wine Programme The Center for Child Rights and Corporate Social Responsibility Plan Internationalin ja K-ryhmän hanke Thaimaan kalateollisuudessa työskentelevien siirtotyöläisten tukemiseksi	
Valitusmekanismit	SpeakUp -ilmoituskanava	K-Kuluttajapalvelu Ketjujen asiakaspalautejärjestelmät SpeakUp-ilmoituskanava	
Laskentarajat	Taloudelliset tulokset: Kesko Väilliset taloudelliset vaikutukset: K-ryhmä Ostokäytännöt: K-ryhmä	Määräystenmukaisuus: Kesko Tuoteturvallisuus: Keskon omat merkkituotteet ja oma maahantuonti Hankinnan sosiaalinen vastuu (1st tier): Kesko	

TYÖYHTEISÖ		YMPÄRISTÖ
Olennaiset näkökohdat	Työllistäminen Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet Työterveys ja -turvallisuus Koulutus Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet Tasa-arvoinen palkitseminen Työoloihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit	Energia Vesi Luonnon monimuotoisuus Päästöt Jätteet Ruokahävikki
Politiikat ja sitoumukset	K Code of Conduct Henkilöstöpolitiikka Monimuotoisuussitoumus	K-ryhmän ympäristö- ja energiapolitiikka YK:n Global Compact -aloite YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet The new Plastics Economy Global Commitment Kestävän kehityksen linjaukset
Seuranta- ja valvontajärjestelmät	Työsuojelu ja HR	EnerKey.com-seurantajärjestelmä Onnisen kaikki toiminnot kaikissa toimintamaissa ovat ISO 14001 -sertifioituja. Kesko Logistiikan toiminnot ovat ISO 14001 -sertifioituja. Päivittäistavara- ja rautakaupan ympäristöjohtaminen perustuu K-vastuullisuuskonseptiin.
Ohjelmat, projektit ja aloitteet	Työhyvinvointiohjelma Nuorten työllistäminen K-ryhmässä	Science Based Targets Kaupan alan energiatehokkuussopimuksen toimenpideohjelma vuosille 2017–2025 amfori Business Environmental Performance Initiative (BEPI) -aloite RSPO RTRS Green Office K-Kalapolut
Valitusmekanismit	Henkilökunta voi esittää kysymyksiä ja kehitysehdotuksia oman esimiehensä lisäksi sähköisen keskustelukanavan kautta nimellä tai nimettömänä. SpeakUp-ilmoituskanava	SpeakUp-ilmoituskanava
Laskentarajat	Työyhteisö: Kesko	Energia ja vesi: Kesko Luonnon monimuotoisuus: Kesko Päästöt: Scope 1 ja 2: Kesko; Scope 3: K-kaupat ja toimitusketju Jätteet: Suomi: Keskon varastotoiminnot, konttoritoimintoja ja kauppoja; muut toimintamaat: varastotoiminnot ja kaupat Ruokahävikki: Keskon päivittäistavarakaupan toimiala ja K-ruokakaupat

Raportointiperiaatteet

Raportoinnissa noudatetaan GRI-standardeja

Kesko on raportoinut toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI:n) laatiman kestävän kehityksen raportointiohjeiston mukaisesti vuosittain vuodesta 2000 lähtien. Keskon vuosiraportin Kestävä kehitys -osio noudattaa GRI-standardeja ja kattaa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun keskeisimmät osa-alueet. [GRI-indeksissä](#) on mainittu jokaisen raportoidun standardin osalta, minkä vuoden standardiversiota raportoinnissa on käytetty.

Kesko soveltaa toiminnassaan AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita: sidosryhmien osallistaminen, olennaisten näkökohtien määrittäminen ja sidosryhmien odotuksiin vastaaminen.

Kesko on huomionnut ISO 26000 -standardin lähdedokumenttina, joka tarjoaa opastusta yhteiskuntavastuuseen.

Tämä raportti on laadittu GRI-standardien peruslaajuuden (Core) mukaisesti. Aihekohtaiset tiedot (Topic-specific Disclosures) on esitetty Keskolle olennaisista näkökohdista. Raportin sisällön vertailu GRI-standardeihin on esitetty [GRI-indeksissä](#).

Raportointikielet ovat suomi ja englanti. Raportti julkaistaan pdf-muodossa verkossa.

Raportoinnin varmennus

Vuosiraportin suomenkielisessä Kestävä kehitys -osiossa esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun numeeriset tiedot on varmentanut riippumaton kolmas osapuoli, PricewaterhouseCoopers Oy. Englanninkielisille vastuullisuustiedoille on tehty vastaavuustarkistus.

PricewaterhouseCoopers Oy:n johtopäätökset, havainnot ja suositukset on esitetty [varmennusraportissa](#). Toimeksiannon varmennuksesta antaa Kesko Oy:n toimiva johto.

Global Compact -raportointi

Raportissa on kuvaus Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa. [GRI-indeksissä](#) on kerrottu, mitä esitettäviä tietoja (General Disclosures ja Topic-specific Disclosures) on käytetty mittaamaan ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien ja ympäristöperiaatteiden sekä korruptionvastaisten periaatteiden toteutumista.

Integroitu vuosiraportti

Kesko soveltaa vuosiraportissaan IIRC:n (International Integrated Reporting Council) <IR> Framework -ohjeistusta.

Raportoinnin sidosryhmät

Useat sidosryhmät käyttävät raporttia tietolähteenään arvioidessaan Keskon tuloksia vastuullisuuden eri osa-alueilla. Raportin tärkeimmät kohderyhmät ovat sijoittajat, omistajat, analyytikot ja reititajat sekä yhteiskunta (mm. media, viranomaiset, oppilaitokset ja kansalaisjärjestöt).

Raportointijakso ja yhteystiedot

Tämä raportti kertoo vuoden 2018 vastuullisuustyön edistymisestä ja tuloksista. Se sisältää joitakin tietoja tammi-helmikuulta 2019.

Vuoden 2017 raportti julkaistiin maaliskuussa 2018.

Vuoden 2019 raportti julkaistaan keuhällä 2020.

Raportin aiheisiin liittyviä lisätietoja voi kysyä [Keskon yhteyshenkilöiltä](#).

GRI-indeksi

KS = Keskon suunta
KK = Kestävä kehitys

HA = Hallinnointi
TP = Tilinpäätös

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	OLENNAISIN SDG	STANDARDIN VERSIO
GRI 102 YLEINEN SISÄLTÖ							2016
102-1	Raportoivan organisaation nimi	KS 3					
102-2	Toimialat, brändit, tuotteet ja palvelut	KS 5					
102-3	Organisaation pääkonttorin sijainti	KS 3					
102-4	Toimintamaat	KS 3					
102-5	Organisaation omistusrakenne ja yhtiömuoto	KS 3					
102-6	Markkina-alueet	KS 3					
102-7	Raportoivan organisaation koko	KS 3					
102-8	Tietoa palkansaajista ja muista työntekijöistä	KK 23-24		Keskon henkilöstössä ei ole itsenäisiä yrittäjiä eikä tavarantoimittajien työvoima tai vuokratyövoima suorita merkittävää osaa työstä. Henkilöstömäärään ei liity merkittävää kausivaihtelua.	x		
102-9	Toimitusketju	KK 20					
102-10	Merkittävät muutokset organisaatiossa ja toimitusketjussa	KS 6-8					
102-11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	KK 8-9					
102-12	Organisaation hyväksymät tai edistämät ulkopuolisten toimijoiden periaatteet tai aloitteet	kesko.fi vastuullisuusperiaatteet					
102-13	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	kesko.fi toiminta järjestöissä					
102-14	Toimitusjohtajan katsaus	KS 6-8					
102-15	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	KS 11, KK 8-9					
102-16	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	kesko.fi K Code of Conduct				x	
102-17	Epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	kesko.fi huolenaiheista ja rikkomuksista ilmoittaminen				x	
102-18	Hallintorakenne	HA 5					
102-19	Vastuunjako	HA 13-14, kesko.fi vastuullisuuden organisointi					
102-20	Vastuuhenkilöt	Talous- ja rahoitusjohtaja; Johtaja, henkilöstö, vastuullisuus ja aluetoiminnot		Kumpikin johtaja on konsernijohtoryhmän jäsen.			

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	OLENNAISIN SDG	STANDARDIN VERSIO
102-21	Sidosryhmien kuuleminen	KK 6-7					
102-22	Hallituksen kokoonpano	HA 5-11					
102-23	Hallituksen puheenjohtaja	HA 5-11					
102-24	Hallituksen valinta	HA 5-11					
102-25	Eturistiriitojen välttäminen	HA 5-11		Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia.			
102-26	Hallituksen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä	HA 5-11					
102-28	Hallituksen suorituksen arviointi	HA 5-11	Raportoitu ainoastaan hallituksen itsearviointi.				
102-29	Hallituksen rooli vaikutusten ja riskien tunnistamisessa ja hallinnassa	HA 5-11					
102-30	Riskienhallinnan tehokkuuden arviointi	HA 16-17					
102-31	Riskiarviointien frekvenssi	HA 16-17					
102-32	Yritysvastuuraportin katselmointi	HA 7					
102-33	Epäkohtien kommunikointi	HA 10 , HA 15					
102-35	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	HA 20-28					
102-40	Luettelo organisaation sidosryhmistä	KK 6-7					
102-41	Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö	KK 32				x	
102-42	Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet	KK 6-7					
102-43	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	KK 6-7					
102-44	Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet	KK 6-7					
102-45	Konsolidoituun konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhtiöt	TP 43-44 , TP 107-109					
102-46	Raportin sisällön määrittely	KK 59					
102-47	Olennaiset näkökohdat	kesko.fi vastuullisuuden olennaisuusarvio					
102-48	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	Ei merkittäviä muutoksia.		Laskentamalliin tai tiedonkeruuseen liittyvät muutokset raportoitu aihekohtaisten tietojen yhteydessä. Venäjän rautakauppaliiketoiminta raportoidaan vuonna 2018 lopetettuna toimintona eikä se sisälly taloudellisissa luvuissa esitettyjen konsernin jatkuvien toimintojen lukuihin. Vuoden 2017 vertailutiedot on oikaistu vastaavin osin.			

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	OLENNAISIN SDG	STANDARDIN VERSIO
102-49	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa ja näkökohtien laskentarojoissa	Ei merkittäviä muutoksia.					
102-50	Raportointijakso	KK 59					
102-51	Edellisen raportin päiväys	KK 59					
102-52	Raportin julkaisutiheys	KK 59					
102-53	Yhteystiedot, josta kysyä raporttiin liittyviä lisätietoja	kesko.fi yhteystiedot vastuullisuus					
102-54	GRI-standardien mukainen raportoinnin kattavuus	KK 59					
102-55	GRI-sisällysluettelo	KK 60-66					
102-56	Raportoinnin varmennus	KK 67-68					
GRI 103 JOHTAMISMALLI							2016
103-1	Olenaisia näkökohtia koskevat laskentarat	KK 56-58					
103-2	Johtamismallin komponentit	KK 56-58					
103-3	Johtamismallin arviointi	KK 56-58					
AIHEKOHTAINEN SISÄLTÖ							
Aihekohtainen sisältö raportoidaan olennaisiksi tunnistettujen näkökohtien osalta.							
TALOUDELLISET VAIKUTUKSET							
201	Taloudelliset tulokset					8	2016
201-1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	KK 11-12 , KK 19					
201-2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	KK 9	Riskien ja mahdollisuuksien rahamäärisiä arvioita tai toteutumia ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavilla, koska ilmastonmuutosta on vaikea ennakoida.		x		
201-3	Eläketurvan kattavuus	KK 25-26					
201-4	Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus	KK 11					
203	Välilliset taloudelliset vaikutukset					9	2016
203-1	Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut	KK 17					
203-2	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	KK 13					

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	OLENNAISIN SDG	STANDARDIN VERSIO
204	Ostokäytännöt					16	2016
204-1	Ostot paikallisilta toimittajilta	KK 20-21					
205	Korruptionvastaisuus					16	2016
205-1	Liiketoimintayksiköt, joille tehty korruptioon liittyvä riskianalyysi	KK 14	Liiketoimintayksiköiden määrää ja prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa, koska korruptioon liittyvät riskit ovat osa laajempaa liiketoimintariskien arviointia.	Korruptioon liittyviä riskejä käsitellään osana Keskon riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä tunnistetaan ja arvioidaan säännöllisesti vuoden aikana.	x		
205-2	Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus	KK 14	Prosenttiosuuksia ei ole raportoitu henkilöstöryhmittäin ja maantieteellisesti. Tieto ei ole saatavissa.		x		
205-3	Korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet	KK 14			x		
206	Kilpailun rajoittaminen					16	2016
206-1	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	KK 14					
YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET							
301	Materiaalit					13	2016
301-3	Kierrätetyt tuotteet ja pakkausmateriaalit	KK 52	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.				
302	Energia					13	2016
302-1	Organisaation oma energiankulutus	KK 43-44			x		
302-2	Organisaation ulkopuolinen energiankulutus	KK 49-51	Organisaation ulkopuolisesta energiankulutuksesta kerätään ainoastaan rajoitetusti tietoja Scope 3 -tarkastelua varten (305-3).		x		
302-3	Energiaintensiteetti	KK 44			x		
302-4	Energiankulutuksen vähentäminen	KK 44-45			x		
303	Vesi					6	2018
303-1	Vedenkulutus	KK 46			x		

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	OLENNAISIN SDG	STANDARDIN VERSIO
304	Luonnon monimuotoisuus					15	2016
304-2	Toiminnan, tuotteiden ja palveluiden merkittävät vaikutukset	KK 47			x		
304-3	Suojellut ja kunnostetut elinympäristöt	KK 47			x		
305	Päästöt					13	2016
305-1	Suorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 1)	KK 48			x		
305-2	Epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 2)	KK 48			x		
305-3	Muut epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 3)	KK 49			x		
305-4	Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti	KK 49			x		
305-5	Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	KK 49-51		Päästöjen muutos on laskettu ottaen huomioon myös muut tekijät kuin päästövähennystoimet.	x		
305-7	Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan	KK 51			x		
306	Jätevedet ja jätteet					13	2016
306-2	Jätteet	KK 53			x		
	Ruokahävikki					12	
-	Ruokahävikki	KK 54-55		Olennainen esitettävä tieto, jolle ei ole standardia.	x		
SOSIAALISET VAIKUTUKSET							
401	Työsuhteet					8	2016
401-1	Henkilöstön vaihtuvuus	KK 23-24		Ei raportoitu alkaneissa työsuhteissa ikäryhmittäistä lukumäärää, sukupuolten suhdelukua eikä alueittaista suhdelukua. Ei raportoitu henkilöstön vaihtuvuudessa ikäryhmittäistä lukumäärää eikä sukupuolten suhdelukua.	x		
401-2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle	KK 24-25, kesko.fi edut ja palkitseminen	Lakisääteisen tason ylittäviä etuja ei ole raportoitu yksityiskohtaisesti. Vaihtelevat käytännöt eri toimintamaissa.				

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	OLENNAISIN SDG	STANDARDIN VERSIO
402	Henkilöstön ja johdon väliset suhteet					8	2016
402-1	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika	KK 32	Lainsäädäntöön perustuvat järjestelyt. Lainsäädäntö ei määritä vähimmäisilmoitusaikojaa GRI:n vaatimalla tarkkuudella.		x		
403	Työterveys ja -turvallisuus					3	2016
403-1	Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus	KK 26	Ei raportoitu prosenttiosuuksia.				
403-2	Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset	KK 26-27	Ei raportoitu sukupuolen mukaan tai maittain.				
404	Koulutus ja henkilöstön kehittäminen					4	2016
404-1	Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden	KK 28-29	Ei raportoitu sukupuolen mukaan tai henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		x		
404-2	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	KK 28-29					
404-3	Kehityskeskustelut ja suoritusten arvioinnit	KK 29	Ei raportoitu sukupuolen mukaan tai henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		x		
405	Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet					10	2016
405-1	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	KK 30-31	Ei raportoitu ikäryhmän mukaan. Tieto ei ole saatavissa.		x		
405-2	Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde	KK 31-32			x		
406	Syrjinnän kieltö					10	2016
406-1	Syrjintätapaukset ja korjaavat toimenpiteet	KK 30-31			x		
407	Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset					8	2016
407-1	Toiminnot ja tavarantoimittajat, joiden osalta järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus voivat olla uhattuna	KK 32			x		
412	Ihmisoikeusarvioinnit					16	2016
412-1	Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi	KK 35		Ihmisoikeusarvio ja ihmisoikeussitoumus koskevat Keskon kaikkia toimialoja ja toimintamaita.	x		
412-2	Henkilöstön ihmisoikeuskoulutukset	KK 35	Raportoitu koulutettujen työntekijöiden kokonaismäärä. Tietoa tuntien mukaan tai prosentteina henkilöstöstä ei ole saatavilla.		x		

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	OLENNAISIN SDG	STANDARDIN VERSIO
414	Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi					8	2016
414-1	Tavarantoimittajat, jotka on arvioitu sosiaaliseen vastuuseen liittyvien kriteerien mukaisesti	KK 35-38	Arvioitujen toimittajien prosenttiosuutta ei ole erikseen raportoitu uusista toimittajista, vaan kaikista riskimaatoimittajista.				
414-2	Negatiiviset sosiaaliseen vastuuseen liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	KK 35-38					
415	Poliittinen vaikuttaminen					16	2016
415-1	Poliittinen tuki	KK 14			x		
416	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus					3	2016
416-1	Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi	KK 40	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.				
416-2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset	KK 40					
417	Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio					12	2016
417-1	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvät informaatio- ja merkintävaatimukset	KK 41	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.				
417-2	Tuoteinformaatioon ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten rikkomukset	KK 41					
417-3	Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	KK 41					
418	Asiakkaiden yksityisyyden suoja					16	2016
418-1	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset	KK 14					
419	Määräystenmukaisuus					16	2016
419-1	Lakien ja säädösten rikkomukset sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta	KK 14					

This is our **Communication on Progress** in implementing the principles of the **United Nations Global Compact** and supporting broader UN goals.

We welcome feedback on its contents.

Riippumattoman varmentajan varmennusraportti

Kesko Oyj:n johdolle

Olemme Kesko Oyj:n (jäljempänä myös Yhtiö) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut raportointikaudelta 1.1.–31.12.2018 Kesko Oyj:n vuosiraportin 2018 ”Kestävä kehitys”- osiossa. Yhtiön GRI-standardien mukaisen raportoinnin ja GRI-sisältöindeksin näkökulmasta varmennuksen kohteena ovat olleet Aihekohtaisten standardien sisältämät taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia koskevat julkaistavat tiedot sekä Yleisten standardien Julkaistavat tiedot 102-8, 102-41 sekä 102-54 (jäljempänä Vastuullisuustiedot).

Toimeksiantomme kohteena on lisäksi ollut AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltaminen Kesko Oyj:ssä rajoitetulla (moderate) varmuuden tasolla.

Johdon vastuu

Kesko Oyj:n johto vastaa Vastuullisuustietojen laatisesta raportointikriteeristön eli Yhtiön raportointiohjeiden ja Global Reporting Initiativen GRI-standardien mukaisesti. Kesko Oyj:n johto vastaa myös sellaisen sisäisen valvonnan järjestämisestä, jonka se katsoo tarpeelliseksi, jotta on mahdollista laatia Vastuullisuustiedot, joissa ei ole väärinkäytöksistä tai virheistä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Kesko Oyj:n johto vastaa myös siitä, että Yhtiö soveltaa AA1000 AccountAbility Principles –periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) AccountAbilityn AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:n mukaisesti.

Varmentajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella rajoitetun varmuuden antava johtopäätös Vastuullisuustiedoista ja AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä.

Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksiantostandardin (ISAE) 3000 (uudistettu) ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. Kyseinen standardi edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme toimeksiannon hankkiaksemme rajoitetun varmuuden siitä, onko Vastuullisuustiedoissa olennaista virheellisyttä.

Olemme lisäksi suorittaneet työmme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti. Suorittaaksemme varmennustoimeksiannon Yhtiön kanssa sovitulla tavalla Type 2 -muotoisena AA1000AS (2008) edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu (moderate) varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita ja etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiantoon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista sekä AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys ja arvioihin riskeistä, että Yhtiö poikkeaa olennaisesti AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta.

Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet Yhtiön ylimmän johdon edustajia.
- Haastatelleet Yhtiön työntekijöitä organisaation eri tasoilta koskien olennaisuutta, sidosryhmien odotuksia, niihin vastaamista sekä sidosryhmävuorovaikutusta.
- Arvioineet sidosryhmien osallistamista ja odotuksiin vastaamista Yhtiön dokumentaation ja sisäisen viestinnän perusteella.
- Arvioineet Yhtiössä olennaisiksi määriteltyjä vastuullisuusnäkökohtia sekä arvioineet vastuullisuusraportointia näiden näkökohtien perusteella.
- Toteuttaneet media-analyysin ja internethaun viittauksista Yhtiöön raportointikaudella.
- Vierailleet Yhtiön pääkonttorissa ja yhdessä toimipaikassa Ruotsissa.

- Haastatelleet Vastuullisuustietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä konsernitasolla ja vierailimme kohteena olleessa toimipaikassa.
- Arvioineet, miten konsernin työntekijät soveltavat Yhtiön raportointiohjeita ja menettelytapoja.
- Testanneet tietojen oikeellisuutta ja täydellisyyttä alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä otospohjaisesti.
- Testanneet tietojen yhdistelyä ja suorittaneet uudelleenlaskentaa otospohjaisesti.

Rajoitetun varmuuden antava johtopäätös

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella tietoomme ei ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj:n Vastuullisuustietoja 31.12.2018 päättyneeltä raportointikaudelta olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu asianmukaisesti raportointikriteeristön perusteella.

Tietoomme ei myöskään ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon yhteiskuntavastuutietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat luontaiset rajoitteet.

Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiantomme ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Havainnot ja suositukset

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella raportoimme seuraavat havainnot ja suositukset, jotka koskevat AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamista Kesko Oyj:ssä. Nämä havainnot ja suositukset eivät vaikuta edellä esittämiimme johtopäätöksiin.

- **Sidosryhmien osallistaminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessit sidosryhmien osallistamiseen, palautteen keräämiseen sekä sidosryhmävuorovaikutukseen. Kuluneen raportointikauden aikana Yhtiö on osallistanut eri sidosryhmiä vastuullisuustyöhönsä. Suosittelemme, että Yhtiö jatkaa sidosryhmiensä osallistamista vastuullisuustyöhönsä ja hyödyntää kattavasti vastuullisuusraportointiaan myös muussa viestinnässä.
- **Olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessi yhteiskuntavastuun näkökohtien olennaisuuden arvioimiseksi ja määrittämiseksi. Olennaisuusarvio uusittiin viimeksi vuonna 2012. Yhtiö määritteli silloin 6 teemaa ja 18 vastuullisuusaihetta. Raportointikaudella yhtiö jatkoi vastuullisuustyön ja raportoinnin keskittymistä niihin teemoihin. Suosittelemme, että Yhtiö jatkaa olennaisuuden arviointityön kehittämistä ja raportoinnissa valittuihin olennaisiin teemoihin keskittymistä.
- **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:** Yhtiö huomioi toiminnassaan sidosryhmiensä odotuksia ja vastaa niihin toiminnan jatkuvalla kehittämisellä. Suosittelemme, että Yhtiö nostaisi keskitetysti ja johdonmukaisesti sidosryhmilleen esille keskeisiä vastuullisuushankkeitaan ja saavuttamia tuloksia.

Varmentajan riippumattomuus, pätevyys ja laadunvalvonta

Olemme noudattaneet IESBA:n (the International Ethics Standards Board for Accountants) antamien Eettisten sääntöjen tilintarkastusammattilaisille mukaisia riippumattomuusvaatimuksia ja muita eettisiä vaatimuksia. Näiden sääntöjen pohjana olevat peruseriaatteen ovat rehellisyys, objektiivisuus, ammatillinen pätevyys ja huolellisuus, salassapitovelvollisuus ja ammatillinen käyttäytyminen.

Moniammatillisella yritys vastuun ja varmennuksen asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksiannon suorittamiseksi vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten tietojen varmentamisesta, yritys vastuun strategian ja johtamisen alueella, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä relevantti toimialatuntemus.

PricewaterhouseCoopers Oy soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää. Siihen kuuluu dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, jotka koskevat eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista.

Helsingissä 1.3.2019

PricewaterhouseCoopers Oy

Enel Sintonen	Sirpa Juutinen
Partner, KHT	Partner
Tilintarkastuspalvelut	Sustainability & Climate Change